

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 43ο • Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2020

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
Φορολογίας 16
Αριθμός Δελτίου
020050

Το Δημαρχείο του Πολυγύρου

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ίδρύσεως 1903
Μαντών Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49 Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323-839, κιν. 6936/950 188, φαξ 2310/326-108
Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com
E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

ISSN: 2585-3619

Επιτροπή Έκδοσης:

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος
Καρσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος
Πρόεδρος του Παγχάλκιδικού Συλλόγου
Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,
δρ. Επιστ. της Αγωγής (συντονιστής)
Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος
Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"
Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου.

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS
Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776
e-mail: despoina@lithographia.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572

A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 43^{ου} τεύχους είναι
ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος και η κα **Μαρία Τσόχα-Παλιούρα**.

Εικόνα εξωφύλλου: Το Δημαρχείο του Πολυγύρου. Έργο του χαλκιδικιώτη
αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδη. (Φώτο Σάκης Μπιλέτσιος)

Εικόνα οπισθοφύλλου: Οι έξι βρύσες Πολυγύρου. (Φώτο Σάκης Μπιλέτσιος)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος: **Ιωάννης Τηλ. Κοτσάνης** (Αρναία)
Αντιπρόεδρος: **Τριαντάφυλλος Οικονόμου** (Νικήτη)
Γεν. Γραμματέας: **Αστέριος Λυρτζής** (Ταξιάρχης)
Ταμίας: **Αβραάμ Παπαδόπουλος** (Βράσταμα)
Ειδ. Γραμματέας: **Νικόλαος Μπούφτας** (Αρναία)
Μέλος: **Σαραφιανός Καράβατος** (Παλιόχωρα)
Μέλος: **Ανδρομάχη Κωστοπούλου** (Κασσάνδρα)
Μέλος: **Αναστασία Σούστα-Δάφφα** (Νεοχώρι)
Μέλος: **Χρήστος Παυλούδης** (Ορμύλια)

Αναπληρωματικά μέλη

Θεόδωρος Φλώρος (Αρναία)
Άννα Εμμανουήλ (Αγ. Νικόλαος)
Θεόδωρος Τσαμούρης (Αρναία)

Εξελεγκτική Επιτροπή

Φώτιος Ταλέας (Ιερισός)
Μαρία Μπουλάκη (Πολύγυρος)
Μαρία Λαθούρη-Πάργα (Συκιά)

Αναπληρωματικά μέλη

Αστέριος Βαμβακάς (Κασσάνδρα)
Αναστάσιος Σινάκος (Βασιλικά)
Γεώργιος Χαλκιάς (Άγιος Νικόλαος)
Αθανάσιος Χατζηπαπάς (Ν. Μουδανιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

■ Μηνύματα του Διοικητικού Συμβουλίου	1
■ Παπάγγελος Αθ. Ιωακείμ, Περί του ονόματος του Πολυγύρου	2
■ Ιερομόναχος Συνέσιος Γεννατάς, Ζούσαμε αλλιώς εμείς!	3
■ Κανατάς Γιάννης, Η επανάσταση του 1854 στη Χαλκιδική. Η σφαγή των προκρίτων του Πολυγύρου και η καταστροφή της κωμοπόλεως	6
■ Μπουλάκη-Λυπηρίδη Μαρία, "Σεργιάνι" στον Πολύγυρο του χθες	9
■ Δημαράς Νίκος, Ο Κορωνοϊός στη ζωή μας και στον Πολιτισμό	12
■ Μάντσιος Φιλ. Άγγελος, "Ασιατική γρίπη" - "Κωρωνοϊός": σημειώσατε Χ	15
■ Κουτσός Σαράφ. Χρήστος, Ήρθε ο έξυπνος ιός	17
■ Ζωγραφάκης Ι. Γιώργος, Κυρίαρχος ή πάντα ευάλωτος ο άνθρωπος επί της γης;	18
■ Καραμύχος Χ. Γιάννης, Απρίλιος 2020	18
■ Τσίκουλας Γιάννης, Η θεία η Ρηνούδα η φαρμάκου και η Ειρηνούλα η γαδούρα	19
■ Αυγολούπης Σταύρος, Μια μέρα πανικού στη Μεγάλη Παναγία στα μέσα της δεκαετίας του 1950	21
■ Δρ. Μερτζιμέκης Αρ. Νικόλαος, Το μετοχιακό συγκρότημα της αθωνικής Μονής Ξηροποτάμου στη Σάρτη Σιθωνίας Χαλκιδικής	23
■ Τάσιος Γρηγόρης, Μόνον όλοι μαζί μπορούμε να τα καταφέρουμε 1960 Χαλκιδική: Το ξεκίνημα του τουρισμού τα "εξωτικά νησιά"	29
■ Σμάγας Δημ. Άγγελος, Σμάγας Αγγ. Ανδρέας, Ο ήρωας μουσικός Γεώργιος Μπαρκόπουλος	35
■ Παπασικονόμου Εμμ. Νικόλαος, Ο ουκιώτης οπλαρχηγός του 1821 Άγγελος Τζιτζίου	39
■ Χατζηελευθερίου-Σώη Μαρία, Κάποτε ήμασταν παιδιά	41
■ Κοσμάς Αθ. Δημήτρης, Σαν στιλέτα (ποιήματα 2020)	43
- Αγιορείτικα νέα	45
- Ανακοίνωση του Δ.Σ. - Νέα μέλη - Πένθη	47
- Η δράση του Συλλόγου μας	48
- Η δράση άλλων φορέων	49
- Αριθμός μαθητών δημόσιων σχολείων Ν. Χαλκιδικής	50
- Οι χορηγοί μας	52
- Η χορηγία (κα Μαρία Τσόχα-Παλιούρα)	53

Φιλολογική επιμέλεια : Νίκος Κασσιανίδης

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών
τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους
9000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά). Αυτό το
τελευταίο παράκληση να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν
φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Α΄

Αγαπητά μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού Συλλόγου,

Ζούμε σε μια πρωτόγνωρη κατάσταση όπου η αβεβαιότητα συγκρούεται καθημερινά με την ελπίδα. Η αυτοαπομόνωση (καραντίνα) ήταν το πιο επιτακτικό ζητούμενο των ιθυνόντων, που δοκίμασε το μέγεθος της προσωπικής ευθύνης του καθενός, απέναντι στο αόρατο και ύπουλο πορθητή της ζωής μας, τον Κορωνοϊό.

Ο Σύλλογός μας πειθαρχώντας στα αυστηρά μέτρα αυτοπροστασίας ανέστειλε όλες τις δραστηριότητες του, μέχρι να επανέλθουμε στην πολυπόθητη κανονικότητα, γεγονός που συνετέλεσε στην αποστασιοποίησή μας.

Είναι λοιπόν ευκαιρία να αξιοποιήσουμε αυτή τη δοκιμασία και να υιοθετήσουμε έστω και από μακριά, με μεγαλύτερη συχνότητα τις τηλεφωνικές και ηλεκτρονικές επαφές καθώς και την ανταλλαγή πληροφοριών και προτάσεων για το Σύλλογό μας.

Κάτω από τις παρούσες συνθήκες η μόνη γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ μας είναι προς το παρόν ο **Παγχαλκιδικός Λόγος**, που παρά τις οικονομικές δυσκολίες, θα συνεχίσει την έκδοσή του με δαπάνες του Συλλόγου, εφόσον δεν βρεθούν χορηγοί, στοχεύοντας στην πνευματική και ψυχολογική μας στήριξη καθώς και στην ενημέρωση.

Ας εκμεταλλευτούμε λοιπόν τις ευκαιρίες για αναθέρμανση των σχέσεων και της επαφής με τον Σύλλογο που προσπαθεί να διατηρήσει ζωντανή την επικοινωνία ανάμεσά μας.

Είναι γνωστό πως η πιο σημαντική πηγή εσόδων του Συλλόγου, αφού οι εκδρομές δεν είναι εφικτό να γίνουν, είναι οι συνδρομές των μελών. Θερμή παράκληση να ανταποκριθούμε ταμειακά στην καταστατική αυτή υποχρέωσή μας.

Ας ελπίσουμε πως σύντομα η ΕΣΤΙΑ μας θα φιλοξενήσει τα χαμόγελά μας και τις πολλαπλές δράσεις του Παγχαλκιδικού.

- Μην τον αφήσουμε να νιώσει ξεκομμένος από τα μέλη του.

- Μην απομακρυνθούμε από τον χώρο που θέριψε χάρη στη δική μας παρουσία.

- Μην αφήσουμε την πολυπληθή Χαλκιδικιώτικη παροικία της Θεσσαλονίκης, αλλά και τα μέλη μας στη Χαλκιδική και σε άλλες πόλεις να αδρανοποιηθούν.

- Ας δώσουμε όλοι το παρόν στο κάλεσμα με την πρώτη ευκαιρία.

Η ενός λεπτού σιγή στους νεκρούς μας από την λαίλαπα του ιού, είναι η ελάχιστη απόδοση τιμής στη μνήμη τους.

Τηρούμε τους κανόνες. Μένουμε Ασφαλείς.

Β΄

Το Πάσχα, σύμβολο και ουσία για την ορθοδοξία, είναι αλληλένδετο με την πνευματική και άκρως κατασκευτική συμμετοχή των πιστών στο Ιερό θυσιαστήριο του Χριστού, τους Ναούς.

Φέτος δυστυχώς η κατήφεια και ο φόβος του θανάτου από τον ψυχοπομπό ιό μας στέρησε την αδιατάρακτη, επί τόσα χρόνια, ενεργό συμμετοχή στο θείο δράμα και στη θριαμβευτική Ανάσταση του Χριστού.

Μια απρόσμενη ιστορική μοναδικότητα διέκοψε προσωρινά το εορταστικό κλίμα της πλέον οικγενειακής γιορτής του Χριστιανισμού.

Η εκκλησία παρά τις περιοριστικές της δεσμεύσεις ανέδειξε όλο το θεολογικό μεγαλείο στον ιερό

αντίλαλο των άδειων ναών.

Το «Δεύτε λάβετε φως...» και ο επινίκιος αναστάσιμος ύμνος «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ...» ήχησε ανάμεσα στη χορεία των ιερών εικόνων.

Οι αναστάσιμες όμως φλόγες των κεριών στα μπαλκόνια των σπιτιών ζέσταναν τις καρδιές μας, ενώ τα μεγάφωνα των ναών μετέφεραν, απ άκρη σ' άκρη το ελπιδοφόρο μήνυμα του Ανεσπέρου Φωτός.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου εύχεται στα μέλη και στους φίλους του, του χρόνου το ΠΑΣΧΑ να μας βρει όλους υγιείς, για να γιορτάσουμε τα Πασχαλινά έθιμα λουσμένοι στο ανοιξιάτικο Ελληνικό φως.

Καλή επάνοδο στην κανονικότητα.

Το Δ.Σ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΘ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΟΣ

Δρ. Αρχαιολόγος

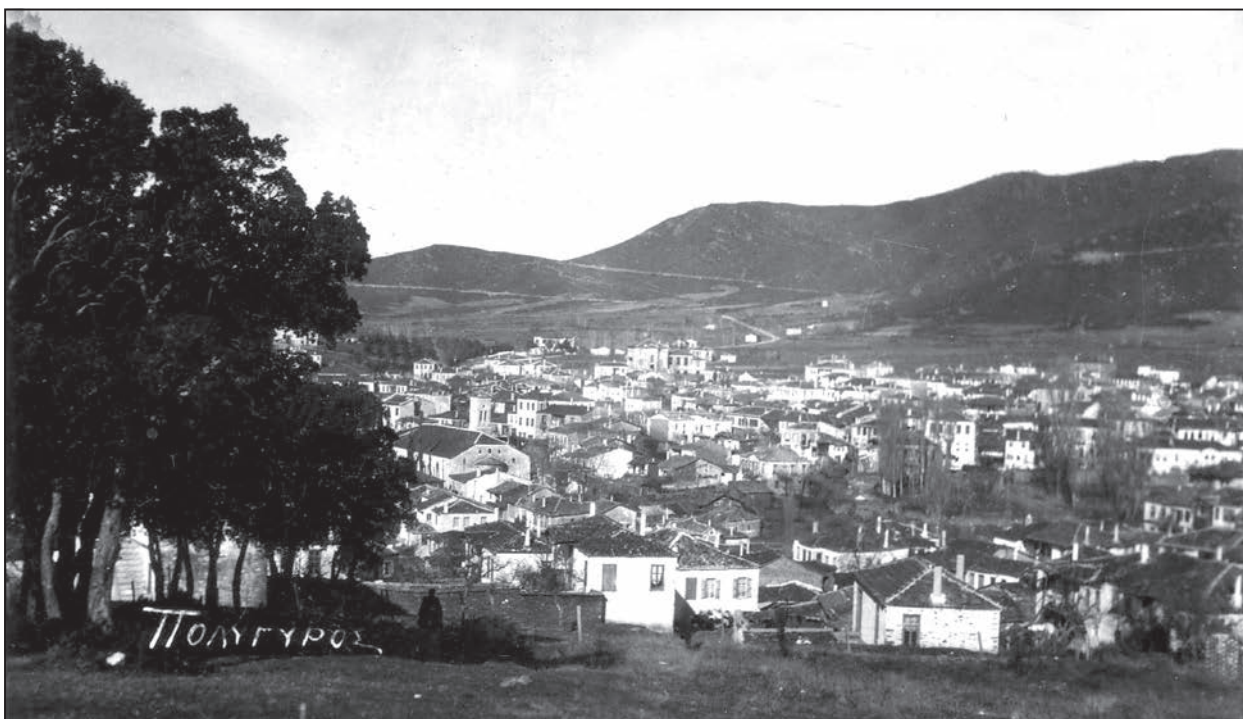
Ἡ πρώτη γνωστή ἀναφορὰ τοῦ «Πολυγύρου» ὡς τοπωνυμίου βρίσκεται στὴν διαθήκη τοῦ πρωτοσπαθαρίου Δημητρίου Πτελεώτου, ἰδρυτοῦ τῆς Μονῆς τοῦ Πολυγύρου. Ἡ διαθήκη συντάχθηκε πρὸ τοῦ ἔτους 959, ἀλλὰ δὲν ἔχει σωθῆ τὸ πρωτότυπο ἔγγραφο τῆς. Ἀπόσπασμα τοῦ περιεχομένου τῆς, τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ τὴν ἴδρυση τῆς Μονῆς τοῦ Πολυγύρου, συμπεριλαμβάνεται σὲ ἔγγραφο τῆς ἀγιορειτικῆς Μονῆς Ἰβήρων, τοῦ ἔτους 996. Σύμφωνα μὲ τὸ ἔγγραφο ὁ Πτελεώτης κατεῖχε τὸ ἓνα τρίτο ἐνὸς μεγάλου κτήματος, τὸ ὁποῖο ὀνομαζόταν *προάστειον τοῦ Πολυγύρου ἡγουν τὰ Χαβούνια*. Μὲ τὴν διαθήκη του ἄφησε χρήματα καὶ ἐντολὴ νὰ ἀγορασθοῦν τὰ ἄλλα δύο τρίτα τοῦ κτήματος, νὰ ἰδρυθῆ πατριαρχικὴ Μονὴ στὸ κτῆμα ἀφιερωμένη στὴν Παναγία, καὶ ὄρισε νὰ γίνῃ ἡγούμενος κάποιος πρεσβύτερος Ἰωάννης Πτελεώτης, προφανῶς συγγενῆς του. Πὰ τὴν συντήρηση τῆς νέας Μονῆς ἀφιέρωσε καὶ ἄλλα δύο μεγάλα κτήματά του: τὴν ὁμορὴ *γῆ τοῦ Μυριοφύτου καὶ τὴν γῆ τοῦ Βολβοῦ*, δηλαδὴ τὸ μεταγενέστερο μετόχι *Καραμάνι* τῆς Μονῆς Ἰβήρων, στὴν Καλαμαριά. Ἡ Μονὴ τοῦ Πολυγύρου βρισκόταν κάπου μέσα στὰ ὄρια τοῦ «προκαποδιστριακοῦ» Δήμου Πολυγύρου.

Ἀπὸ ὅσα προαναφέραμε προκύπτει ἀβίαστα ὅτι ὁ

Πολύγυρος ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν Μονὴ τοῦ Πολυγύρου, μέσα στὴν κτηματικὴ περιφέρεια τῆς ὁποίας δημιουργήθηκε. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ ἔχουμε μέχρι σήμερα συμπεραίνουμε ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ Μονὴ τοῦ Πολυγύρου (ἀναφερομένη καὶ ὡς *Μονὴ τῶν Χαβουνίων* καὶ ὡς *Μονὴ τοῦ Πτελεώτη*), ἀφιερωμένη στὴν Παναγία, ἰδρύθηκε στὴν περιοχὴ μιᾶς μεγάλης πρῶν ἰδιωτικῆς κτηματικῆς περιφέρειας, ἡ ὁποία ὀνομαζόταν *Χαβούνια (τά) καὶ γῆ τοῦ Πολυγύρου*. Συνήθως τὰ μεγάλα κτήματα ἦσαν γνωστὰ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτῆτου τους καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε κάποιον μὲ τὸ ἀσυνήθιστο ὄνομα *Πολύγυρος*. Τὸ ἀνθρωπωνύμιο *Πολύγυρος* εἶναι σπάνιο καὶ τὸ γνωρίζω μόνον ἀπὸ τὴν ἀφιερωματικὴ ἐπιγραφή τῶν ψηφιδωτῶν τῆς παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς τοῦ Ἁγίου Λεωνίδη στὸ Κλάφι τῆς Εὐρυτανίας, τοῦ βου αἰ. ὅπου διαβάζουμε:

*Πολύγυρος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης
κὲ Ἄνδρομάχα ἡ θεοφιλεστάτη διακόνισσα
ὑπὲρ εὐχῆς ἑαυτῶν ἐκαλιέργησαν.*

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω θὰ πρέπει νὰ θεωρήσουμε ὡς βεβαία τὴν ἄποψη ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Πολυγύρου προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀνθρωπωνύμιο *Πολύγυρος*. (Παπάγγελος 1983, 2003 καὶ 2010).

Ὁ Πολύγυρος τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα (Ἡ φωτογραφία εἶναι τοῦ Φώτο Περικλή)

ΖΟΥΣΑΜΕ ΑΛΛΙΩΣ ΕΜΕΙΣ! Άφήγηση τής Πολυγυρινής Εὐαγγελίας Κάλφα

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΣ
Ί. Ήσυχ. Όσιού Άρσενίου του Καππαδόκου,
Βατοπαίδιον Χαλκιδικής

“Όποιος μεγάλωσε με τήν ντοπιολαλιά του Πολυγύρου και τήν αισθάνεται σαν ένα κομμάτι του έαυτού του, όσα χρόνια κι αν περάσουν, δέν θά πάψει νά τήν αποζητεί και νά τή νοσταλγεί με άνείπωτα συναισθήματα και βουρκωμένα μάτια! Δίνεται ή δυνατότητα στις μέρες μας, με τήν πρόοδο τής τεχνολογίας, νά διασώζονται ακούσματα από τό στόμα ήλικιωμένων ανθρώπων, πού φεύγουν από κοντά μας και κουβαλούν μέσα τους τήν εμπειρία μιās ολάκερης ζωής. Και είναι ό λόγος τους πηγαίος και άμεσος, λιτός στήν αφήγηση, αλλά μεστός σέ νοήματα, και θέλεις νά τόν ακούς και νά τόν ξανακούς και νά τόν απολαμβάνεις, σαν νά πίνεις γουλιά γουλιά τό παλιό μεθυστικό κρασί απ’ τό κατώ του πατρικού σου σπιτιού.

Κάποιοι πνευματικός άνθρωπος, καταξιωμένος κληρικός τής Έκκλησίας μας, συνιστά νά επιδιώκουμε νά βλέπουμε παλιές φωτογραφίες, για νά παίρνουμε από τά πρόσωπα πού εικονίζονται, έστω μιá άμυδρή αίσθηση ενός άλλου ήθους και τρόπου ζωής, πού μάς ξεκουράζει, καθώς μάς βγάξει λίγο από τή σκληρή πραγματικότητα πού βιώνουμε. Όμως θά μπορούσε κανείς άνεπιφύλακτα νά ισχυρισθεί ότι τό ίδιο συμβαίνει και με τίς ήχογραφήσεις ανθρώπων τής περασμένης γενιάς, για τούς λόγους πού παραπάνω αναφέρθηκαν.

Έπιχειρείται στό παρακάτω κείμενο νά δοθεί κατά τό δυνατόν με ακρίβεια μιá αφήγηση τής πολυγυρινής, γνωστής και μή εξαιρετέας και πολύ αγαπητής σέ όλους μας Εὐαγγελίας Κάλφα, τό γένος Θάνου. Έφυγε από κοντά μας, πριν τρία χρόνια, πλήρης ήμερών και δραστηριότητας κοινωφελούς, αφού διετέλεσε επί πολλά έτη και οικονόμος του έξωκκλησίου του Άγιου Γεωργίου Πολυγύρου. Όχι μόνον οί συγγενείς και οί απόγονοί της, αλλά και όλη ή κοινωνία του Πολυγύρου έχουμε αγαθές μνήμες από τήν κυρα-Βαγγελιώ, ευχόμενοι νά έχει ανάπαυση ή ψυχούλα της στή Χώρα των Ζώντων.

Είχα παπού πολύ μορφωμένο, τόν Κωνσταντίνο Θάνο από τή Θεσσαλονίκη. Είχε σπουδάσει στή Μόσχα, ήξερε γλώσσες ή γυναίκα του ήταν Έλβετίδα, μι-

Εὐαγγελία Κάλφα, τό γένος Θάνου

λούσε γερμανικά. Πρόσφερε πολλές υπηρεσίες στήν πατρίδα και άνταμείφθηκε. Του έδωσαν στή Θεσσαλονίκη μεγάλες εκτάσεις και ένα άρχοντικό σπίτι στήν περιοχή Βούλγαρη, τά όποια άφησε στα παιδιά του, τόν Δημήτρη Θάνο και τήν Μαρίκα Φιλιππάκη. Διετέλεσε διευθυντής των μεταλλείων λευκολίθου στή Γερακινή. Όταν χήρεψε ό παππούς, πήρε γυναίκα μιá εργάτρια απ’ τά μεταλλεία. Και ζήτησε από τό γιό του, δηλαδή τόν πατέρα μου, νά του δώσει σαν ψυχοκόρη μιá από τίς μεγαλύτερες αδερφές μου, τή Σοφία, πού πήρε μετά τόν Τσαγκάρη. Ήμασταν πολλά αδέρφια: πρώτη ή Έλένη, πού πήρε τό Μάρκο τό Χλίχλια, ύστερα ή Σοφία ή Τσαγκάρινα, ή Γεωργία του Γιάνναλη (Ιωάννης Άργυρόπουλος), έγώ (Εὐαγγελία Κάλφα), ή Άρτεμησία, πού παντρεύτηκε στή Βάλτα, ή Άνδρομάχη, πού παντρεύτηκε στήν Κρήτη, ή Μαρία και ή Βερονίκη, πού πέθαναν μικρές, και τά άγόρια, ό Κώστας, ό Άλέκος και ό Πώργος. Ό πατέρας μου ήταν επιστάτης στα μεταλλεία. Ό φούρνος

ήταν στό όνομα τής μάνας μου τής Συργιάνως. Ήταν πολύ φιλόξενη γυναίκα, αδερφή του γερο-Θανάση του Σαμαρά. Όποιος νά έρχονταν στό σπίτι, πρόθυμη νά του κάνει καφέ, νά τόν κεράσει. Ήταν συνέχεια με τό καφέμπρικο στό χέρι. Είχε και πολλά πρώτα ξαδέρφια, τίς διδυμες αδερφές Μοδικού, τήν Άναστασία (1874-1949) σύζυγο Χρήστου Κ. Αικατερινάρη, μητέρα του δικηγόρου και δημάρχου Πολυγύρου Κύρκου Αικατερινάρη και τήν Αικατερίνη σύζυγο Άθανασίου Κότσιανου, μητέρα του δικηγόρου και βουλευτή Χαλκιδικής Στεφάνου Κότσιανου, τόν Άθανάσιο Μοδικό και τούς αδερφούς του Άναστάσιο και Γεώργιο και άλλα ξαδέρφια, πολύ μεγάλο σόι...

Τό 1932 με τό σεισμό μάς έκαναν μιá παράγκα κάτω από του Κότσιανου τό σπίτι, στό Ζαλαχανά, έτσι τό έλεγαν τό μέρος. Μέσα στήν παράγκα ήμασταν πολλά άτομα: Του Πεντίλα του γιατρού ή μάνα, ή αδερφή της και οί γονείς τους, οί Γκιούρινες (Θεοδοσούδινες) και έμεις, όλοι μέσα σέ μιá ξύλινη παράγκα. Είχαν περάσει τ’ άλώνια και είχαμε κάνει στρώματα από σικαλίτικο άχυρο.

Δουλεύαμε σκληρά εκείνα τά χρόνια. Δουλεύαμε

στά κουκούλια. Είχαν φάμπρικα (για τὰ κουκούλια) ὁ μπάρμπας μου ὁ Σαμαράς, ὁ Κατσίκας, ὁ Κότσιανος, αὐτόν πού σκότωσαν οἱ Γερμανοὶ ἀργότερα. Ἐγὼ δὲν ἦμην τεμπέλα. Στὴ ζωὴ μου πολὺ δούλεψα, πολὺ κουράστηκα. Θυμᾶμαι, ὅταν ἦμην ἐγκυος στό Πάννη, γονάτιζα νά σφουγγαρίσω καί ἀκουμπούσε ἡ κοιλιὰ μου καταγῆς. Καί τώρα, ἐσεῖς οἱ νέες κουράζεστε νά σκύψετε;

Κάθε μέρα σηκωνόμουννα στίς 5 τό πρωί, ν' ἀνάψω τό καζάνι, νά πλύνω -ξενοδοχεῖο εἶχαμε- μετὰ νά ξυπνήσω τὰ παιδιά, νά πᾶνε σχολεῖο. Εἶχα καί τήν πεθερά μου Αἰκατερίνη μαζί τριάντα χρόνια στό ἴδιο σπίτι, τὰ τελευταῖα δέκα, κατάκοιτη, ἀλλά στά μυαλά καλά. Ὅταν ἦταν στό πόδι μέ βοηθοῦσε στίς δουλειές. Νά μαγειρέψει, νά ξεβγάλει τὰ ρούχα, ὅ,τι μπορούσε ἡ καμμένη... Μᾶς ἔφερνε ὁ ἄνδρας μου καφέ νά μᾶς κερᾶσει, ἐκεῖ πού κάναμε δουλειές, καί τοῦ ἔδινε εὐχές!

Κωνσταντῖνος Θάνος μέ τή δεύτερη συζυγό του καί μέ δύο ἀπό τίς ἐγγονές του (ἀριστερά Ἑλένη καί δεξιά Σοφία), ἀδελφές τῆς Εὐαγγελίας Κάλφα

– Ἄχ, καλέ μου Θεόδωρε, ἀνεθάρρετος καφές! (Δηλαδή, ἐκεῖ πού δὲν τό περιμένεις ἔρχεται ξαφνικά ἓνα κέρασμα καί σέ ξεκουράζει.)

Εἶχε χάσει κι ἓνα παιδί ἡ πεθερά μου, εἴκοσι ἐννιά χρονῶν παλληκάρι. Ἦταν χαροκαμένη γυναίκα καί τή λυπόμουννα. Πέθανε 102 χρονῶν.

Τό πρωί ἐκεῖνο, 28 Ὀκτωβρίου 1940, πού κηρύχθηκε ὁ πόλεμος, χαράματα πού πηγαίναμε στό φούρνο, ἐκεῖ στοῦ Κοσμᾶ (τοῦ Σχοινᾶ) τό μαγαζι εἶχε ἓνα μεγάλο φωνο καί φώναζε ὅτι κηρύχθηκε ὁ πόλεμος. Ἐπιστρατεύονταν τὰ παιδιά, οἱ νέοι, καί ἦρθαν τὰ αὐτοκίνητα νά τοὺς πάρουν. Εἶχα κι ἐγὼ δύο ἀδέρφια: τόν Κωνσταντῖνο, συμμαθητές μέ τόν Σοφονίου καί μέ ἓναν Τσιαμούρη, τόν ἄντρα τῆς Λένης τῆς Τσικουλίνας (μεγάλη ἀδερφή τοῦ Νίκου τοῦ Τσίκουλα), καί τόν Ἀλέκο, συμμαθητές μέ τόν Πέτρο τόν Κυρκούδη. Καί οἱ δύο πῆγαν. Ὁ πατέρας μου δὲν πῆγε γιατί ἦταν μέγας καί ἦταν καί πολύτεκνος. Τὰ παιδιά γύρισαν, δόξα τῷ Θεῷ, καλά, ἀλλά ὕστερα προσβλήθηκαν ἀπό φυματίωση καί πέθαναν παλληκάρια. Ἐνας 27 κι ὁ ἄλλος 29 χρονῶν.

Τ' Αἰ-Σπυρίδωνα πέθανε ὁ Κωνσταντῖνος καί τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπους ὁ Ἀλέκος. Ὁ Ἀλέκος μετὰ τόν πόλεμο τῆς Ἀλβανίας βγήκε στό βουνό. Εἶπε: «Θά βγῶ, γιά νά ὑποστηρίξω τήν οικογένειά μου». Ἐκεῖ ἔτρωγε ἀπ' τήν ἴδια καραβάνα μ' ἓναν φυματικό καί κόλλησε. Ὁ ἄλλος ὁ ἀδερφός μου, ὁ μέγας, ὁ Κώστας, ἦταν ὑπάλληλος στό Ταμεῖο στήν Κασσάνδρα. Εἶχε περάσει καί ὑγρά πλευρίτιδα, τόν ἔδειραν κιόλας, καί ἔκανε αἰμόπτυση καί πέθανε.

Οὔτε πῆγαμε νά τοὺς δοῦμε στό Ἀσβεστοχώρι... Μόνο ὁ πατέρας μου πῆγε μέ τόν ἄνδρα μου καί μέ τόν Μάρκο τό Χλίχλια. Ἐκεῖ τοὺς ἔθαψαν. Ἦταν τότε ἐκεῖ ἡ Γερακίνα ἡ Μανουλοῦτσινά νοσοκόμα, Θεός σωθῆς τήν ψυχούλα τῆς, θειά τῆς Λένης τῆς Σκατζούρινας, μέ τή μάνα τῆς ἀδέρφια. Εἶπε ἡ Γερακίνα: «Μή στεναχωριέσαι μπαρμπα-Θάνε, ἐγὼ θά ἀναλάβω!». Αὐτὴ ἀνέ-

Οικογένεια τοῦ Δημητρίου Θάνου μέ τή σύζυγό του Συργιάνω Σαμαρά καί 7 ἀπό τὰ 11 παιδιά τους

λαβε, τοὺς ξανέχωσε καί ὕστερα φέραμε τὰ κασάκια μέ τὰ κοκκαλάκια τους ἐδῶ.

Ὅταν ἄρχισε ἡ Κατοχή, ἐγὼ ἦμην ἀρραβωνιασμένη μέ τό Θεόδωρο Κάλφα. Εἶχε ξενοδοχεῖο καί ἐκεῖ ἔμεναν Γερμανοὶ ἀξιωματικοί. Στό πλυσταριό μαγειρεύαν. Μᾶς εἶχαν ἐπιτάξει καί τό φούρνο τοῦ πατέρα μου, γιά νά βγάλουν ψωμί. Πηγαίναμε στό φούρνο στίς 3 ἡ ὥρα τῆ νύχτα. Ζυμώνουμε, ὁ πατέρας μου φούρνιζε, πλέναμε τίς κουπάνες καί φεύγαμε. Ὑστερα ἀναλάμβαναν οἱ Γερμανοί. Τότε μᾶς ἔδιναν τό ψωμί μέ τό δελτίο.

Ὁ γάμος μου μέ τόν Θεόδωρο Κάλφα, πού εἶχε καταγωγή ἀπ' τό Καταφύγιο τῆς Κατερίνης, ἔγινε τό 1942. Μᾶς στεφάνωσαν ὁ Κώστας Ζαμπούνης καί ἡ ἀδερφή του Λούλα (Χαϊμαδῆ). Μέ τή μητέρα τους Χαίδω ἤμασταν ξαδέρφες ἀπό τό σοί τοῦ Σαμαρά. Ἦταν καί οἱ Γερμανοὶ στό γάμο. Ὁ γάμος τότε γινόταν στά σπίτια. Δὲν εἶχαμε πού νά μείνουμε. Λέει ἓνας Γερμανός ἀξιωματικός: «Θά σᾶς δώσουμε ἓνα δωμάτιο νά μείνετε καί ἐγὼ θά πάω κάπου ἄλλοῦ». Ἔτσι κι ἔγινε.

Μετὰ τοὺς Γερμανοὺς ἦρθαν οἱ Βούλγαροι. Τό ξενοδοχεῖο ἦταν ἐπιταγμένο. Οὔτε τοὺς γονεῖς μας δὲν

ἄφηναν νά μείνουν ἐκεῖ. Εἶχε φρουρό στή σκάλα. Ἡ σκάλα ἦταν ἀπό 'κεῖ μεριά, μετά ἔγινε βεράντα.

Τό 1944 γέννησα τό γιό μου τό Γιάννη. Εἶχαν φύγει οἱ Γερμανοί. Ὑστερα ἦρθαν οἱ ἀντάρτες. Τότε ἄρχισαν νά μᾶς φέρνουν τραυματίες. Θυμοῦμαι ἕναν, πού ἦρθε λίγα χρόνια πρὶν νά μ' εὐχαριστήσῃ. Νίκο τόν ἔλεγε, ἦταν ἕνας ἀπό τούς τραυματίες, πού μᾶς ἔφεραν, εἶχε πληγωθεῖ σέ μιά μάχη στή Γαλάτιστα, τόν εἶχε πάρει ριπή στό πόδι. Ἦταν τότε δεκαπέντε χρονῶν. Ἦρθε ὁ γιατρός ὁ Πετριδῆς μέ τήν Κούλα τή Τσουγκράναινα. Τό πόδι τοῦ τραυματία εἶχε βγάλει σκουλήκια, σέ τέτοια κατάσταση ἦταν! Ἦρθε λοιπόν καί μέ βρῆκε, ρώτησε πού μένουν αὐτοί πού εἶχαν τό ξενοδοχεῖο καί τόν εἶχαν φροντίσει τότε, μέ λίγο φαγητό, μέ φάρμακα, μέ ὅ,τι μπορούσαν. Ἦθελε νά τούς δεῖ καί νά τούς εὐχαριστήσῃ. Ἐμαθε ὅτι ὁ κυρ-Θόδωρος πέθανε, ἀλλά ζεῖ ἡ γυναῖκα του. Ἦρθε καί μέ βρῆκε: «Εγώ εἶμαι τό παιδί ἀπό τή Γαλάτιστα, ὁ Νίκος...». Τί νά κάνουμε; Πέρασαν κι αὐτές οἱ μπόρες, ὅ,τι μπορούσαμε προσφέραμε...

Μᾶς ἔφεραν καί Τατάρους. Ὅλες οἱ φυλές πέρασαν ἀπό 'δῶ!

Περάσαμε φτώχεια, καί τώρα πού βλέπω τή Γερμανίδα (τή Μέρκελ), νά μᾶς κάνει κουμάντο... Αὐτά, πού ἔκαναν αὐτοί καί σκότωσαν τόσο κόσμο;

Ὅταν σκότωσαν κάποιον Γερμανό στ' Παπαχρήστ' τοῦ μπ'γιάδ(ι)', ἐδῶ στό πλατάν(ι), τότε ἦταν νά κάνουν κακό στόν Πολύγυρο. Ἡ γερμανική ἀστυνομία εἶχε ἔδρα στοῦ Γαβρίλη τό σπίτι, ἐδῶ στό Ἡρώον, καί θυμοῦμαι ὁ Δεσπότης ὁ Εἰρηναῖος μέ τόν μπάρμπα Σαμαρά, μέ τό Σάλτη καί μέ τό Χριστιανό τό Νικολάκη πῆγαν νά ποῦν ὅτι δέν ἦταν Πολυγυρινοί αὐτοί, πού σκότωσαν τό Γερμανό, ἀλλά κάποιος ξένος τόν σκότωσε. Οἱ Γερμανοί δέν ἔκαναν ἀντίποινα, δέν πείραξαν τόν Πολύγυρο. Καί αὐτοί ἀκόμα ἦταν ἀγανακτισμένοι μέ τόν Χίτλερ...

Ἐδῶ σέ μᾶς, πού ἔμεναν οἱ Γερμανοί ἀξιωματικοί εἶχε καί Βούλγαρους ἀνάμεσα. Θυμοῦμαι, ζοῦσε ὁ πεθερός μου, πέθανε τό 1945, καί ἀνέβαινε καί συνεννοοῦνταν λίγο μέ τόν Βούλγαρο. Τόν ἔλεγε ὁ Βούλγαρος ὅτι ἦταν γιατρός.

Οἱ Γερμανοί εἶχαν μπαχτσέ μέσα στό πάρκο, ἐδῶ πού εἶναι τό Μουσεῖο. Ξέρεις τί μπαχτσές ἦταν! Ἦταν ἕνας Γερμανός, πού τόν εἶχαν βγάλει τό παρατσούκλι Ἀγγούρας, καί πῆγαινε μέσα στά καφενεῖα κι ἔπαιρνε τόν κόσμο καί κουβαλοῦσαν νερό κάτω ἀπ' τ' Ἄϊ-Πῶρ'

τοῦ μπ'γιάδ(ι)', γιά νά ποτίσουν τό μπαχτσέ. Ἐλεγε στόν ἄνδρα μου: «Εσύ, καλό Γκρέκο!». Γιατί καί ἐμεῖς εἶχαμε μπαχτσέ μέσα στήν αὐλή, εἶχαμε καί χαμομήλι. Καί μᾶς ἔλεγαν οἱ Γερμανοί: «Ἐχετε τό φάρμακο στήν αὐλή σας καί τό πατάτε!». Δέν μᾶς πλήρωναν οἱ Γερμανοί, ὅταν ἔμεναν στό ξενοδοχεῖο, τό εἶχαν ἐπιταγμένο.

Ὑστερα μᾶς τό πῆραν οἱ Ἕλληνες. Ἐκεῖνοι μᾶς ἔκαναν χειρότερη ζημιά! Μᾶς τό ἐπίταξαν τά Χριστούγεννα τοῦ '44. Τά σχολεῖα κλειστά. Δήμαρχος ὁ Νικολάκης ὁ Σάλτης. Σφουγγάριζα τή σκάλα, καί ἔρχονται καί μᾶς κουβαλοῦν ὅλα τά πράγματα ἀπ' τό ξενοδοχεῖο στό σπίτι τοῦ Βερροιώτη (τῆς Χαίδως). Ἐκεῖ κάθονταν καί ἡ Τασοῦλα, τοῦ Μιχάλη τοῦ Δέλλιου ἡ ἀδερφή, μιά ἡλικία μέ μένα. Ἦταν ὁμορφη καί εἶχε ἄνδρα τόν συμβολαιογράφο τόν Ἀριστείδη Τσιανάκα. Εἶχα τότε καί τήν Ἐλενίτσα μωρό. Καί ἐμένα καί τήν

πεθερά μου μᾶς πῆγαν στοῦ Βερροιώτη γιά σαράντα μέρες. Καί λέω στό Σάλτη: «Νικολάκη, ἀφοῦ τά σχολεῖα εἶναι κλειστά, γιατί μᾶς ταλαιπωρεῖτε;».

Ὅταν γυρίσαμε στό ξενοδοχεῖο βρήκαμε ἕνα σπίτι...! Εἶχαν βάλει μιά σόμπα, ὅπως εἶχαμε στήν ἐκκλησία παλιά. Χορταίνουν ξύλα αὐτές οἱ σόμπες; Καί δέν ἀνοίγαν οὔτε πόρτα οὔτε παράθυρο. Καί τά ντου-

βάρια μαῦρα! Τά πλύνουμε, τά ἀσπρίσαμε. Τρίψαμε τά πατώματα. Πολύ ταλαιπωρήθηκα στή ζωή μου, σάν νέα πού ἤμουνα...

Ὁ Εἰρηναῖος ἦταν καλός ἄνθρωπος. Μόνο κάποτε ἔγινε μιά παρεξήγηση μέ τόν πατέρα μου, Θεός σχωρέσ'τον (τόν Εἰρηναῖο)! Ὅταν πέρασε μετά ἀπό τό φούρνο, τοῦ εἶπε ὁ πατέρας μου: «Σέ σέβομαι, γιατί εἶσαι Σεβασμιώτατος...».

Οἱ Βούλγαροι μᾶς ἔκλειναν τό φῶς, εἶχαμε συσκότιση. Δέν ἐπέτρεπαν κανέναν νά ἔρχεται στό σπίτι. Ἐπρεπε νά δηλώνουμε στήν ἀστυνομία ποιόν φιλοξενοῦμε. Ἦμιν ἔγκυος στό Πάννη. Τήν ἀδερφή μου, τή Γεωργία τοῦ Πάνναλη, τήν κυνηγοῦσαν, γιατί ὁ ἄνδρας τῆς ἦταν στό βουνό. Καί ἐρχόταν ἡ ἀδερφή μου κρυφά ἀπό νωρίς καί ξάπλωνε στό δικό μου κρεββάτι, γιά νά μή τήν καταλάβουν. Καί ὁ Γερμανός, πού ἔκανε ἔλεγχο, ρωτοῦσε, νομίζοντας ὅτι εἶμαι ἐγώ: «Ἀκόμα μπέμπη, ἀκόμα;». Τελικά πῆγαν κι ἔκαναν ἔρευνα στό σπίτι τοῦ Πάνναλη καί τήν ἔπιασαν τή Γεωργία καί τήν πῆγαν στό κρατητήριο, στοῦ Χριστίδη τό σπίτι κοντά

Ξενοδοχεῖο «Ἡ Ἀκρόπολις»

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1854 ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ. Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΠΡΟΚΡΙΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΝΑΤΑΣ

Εκπαιδευτικός-Συγγραφέας

Το έτος 1854 υπήρξε για ολόκληρη την Ελλάδα – ελεύθερη και κατεχόμενη – ένα από τα χειρότερα της σύγχρονης ιστορίας της. Τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει το νεοσύστατο κράτος, όπως τα δυσβάσταχτα δάνεια, η φτώχεια και η ανέχεια του λαού, η χολέρα που θέριζε σ' όλη σχεδόν την επικράτεια, η εξάπλωση της ληστείας και πολλά άλλα, δεν είχαν τελειωμό. Η διοικητική ανυπαρξία, το ανοργάνωτο του στρατού, η ανικανότητα της πολιτικής ηγεσίας και η ατολμία του Όθωνα καθιστούσαν τα προβλήματα αυτά ακόμη μεγαλύτερα.

Τη συγκυρία αυτή εκμεταλλεύθηκαν οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής (Αγγλία, Γαλλία, Αυστρία), για να προωθήσουν τα συμφέροντά τους, με αποτέλεσμα η ελληνική εξωτερική πολιτική να υπαγορεύεται κατά γράμμα από τις υποδείξεις τους.

Μέσα σ' αυτό το ζοφερό κλίμα, ήρθαν να ξεσπάσουν επαναστατικά κινήματα σε διάφορες υπόδουλες ελληνικές επαρχίες. Αιτία η καταπίεση των Τούρκων, η επιθυμία για απελευθέρωση των επαρχιών που συνόρευαν με την ελεύθερη Ελλάδα καθώς και η πίστη ότι ο ρωσοτουρκικός πόλεμος θα είχε ευνοϊκή εξέλιξη για τη χώρα μας. Δεν ήταν επίσης λίγοι εκείνοι που πίστευαν ότι, 400 ακριβώς χρόνια από την άλωση της Πόλης, επέστη ο χρόνος για τη απολύτρωση του γένους.

Από τις αρχές Ιανουαρίου 1854 ξεσηκώθηκαν ορισμένα χωριά της Αρτας και στη συνέχεια επαναστατικά κινήματα εξαπλώθηκαν στην Ήπειρο, τη Δ. Θεσσαλία, σε περιοχές της Μακεδονίας και τέλος στη Χαλκιδική. Όταν οι ειδήσεις για τα κινήματα αυτά έφτασαν στην Αθήνα, ο λαός με διαδηλώσεις και συλλαλητήρια στάθηκε από την πρώτη στιγμή στο πλευρό των επαναστατημένων. Τότε, γνωστοί αξιωματικοί υπέβαλαν τις παρατήσεις τους, φοιτητές σχημάτισαν σώματα και όλοι μαζί έσπευδαν να ενωθούν με τους επαναστάτες, ενώ πολλοί Έλληνες του εξωτερικού έστελναν χρήματα για την ενίσχυση του αγώνα. Το κλίμα της εποχής κατέγραψε ευφύως στο ημερολόγιό του ο τότε υπουργός Δικαιοσύνης Σπ. Πήλικας: «Ο ενθουσιασμός προχωρεί από στιγμής εις στιγμήν ακράτητος, απερίσκεπτος... Οι πυροβολισμοί των αναχωρούντων, μόλις εβράδυναζεν έως βαθιά τη νύχτα ήσαν ασταμάτητοι...».

Οι επαναστάτες όμως, μέσα στη γενική ευφορία

των πρώτων ημερών, δεν έλαβαν σοβαρά υπόψη δυο σημαντικές παραμέτρους: Την πλήρη αντίθεση των συμμάχων για κάθε επαναστατική κίνηση εναντίον της Τουρκίας και την ατολμία της Ελληνικής κυβέρνησης να πάρει καθαρή θέση επί του θέματος. Με την υπογραφή συνθήκης μεταξύ των Άγγλων, Γάλλων και Τούρκων και τη διακοπή των ελληνοτουρκικών διπλωματικών σχέσεων στα μέσα Μαρτίου του '54, αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση των κινήματων αυτών. Οι Αγγλογάλλοι με τα πλοία τους οργάνουν το Αιγαίο καταδιώκοντας τους επαναστάτες, αρχές Μαΐου καταλαμβάνουν τον Πειραιά και ο Όθωνας υπό την πίεση των συμμάχων δηλώνει ουδετερότητα. (:)

Τέλος με πρωτοβουλία των Αγγλογάλλων στέλνονται διπλωμάτες στους αρχηγούς των επαναστατών, ώστε να τους πείσουν για το μάταιο του αγώνα τους. Η αποστολή αυτή των διπλωματών θα στεφθεί με πλήρη επιτυχία.

Η επανάσταση στη Χαλκιδική, υπό τον Δημήτρη Τσάμη Καρατάσο άρχισε σχεδόν, όταν οι επαναστάσεις στις άλλες επαρχίες άρχιζαν πλέον να ατονούν. Παρ' όλα αυτά το φρόνημα των επαναστατών είναι υψηλό και οι πρόκριτοι των χωριών της Χαλκιδικής εμφανίζονται ενθουσιώδεις και αποφασιστικοί στη διακήρυξη του υπέρ πάντων αγώνα, που δημοσιεύθηκε στον τύπο της εποχής και πρωτοσέλιδα στην εφημερίδα «Ένωσις» της Σύρου, απ' την οποία αντιγράφουμε:

Οι υποφαινόμενοι προεστοί και πρόκριτοι των χωριών Σνκιάς, Παρθηνιώνος, Νικήτης, Αγίου Νικολάου, Μεταγγίτζης, Βραστών, Πολυγέρου, Ισβόρου και Ερισσού, βεβαρυμένοι από τας πολυειδείς κακώσεις της Τουρκικής δυναστείας, και μη υποφέροντες πλέον τον επαχθή ζυγόν, όστις ούτε ζωής, ούτε τιμής, ούτε περιουσίας ημών φείδεται, και συνελθόντες σήμερα την 18 Απριλίου 1854, ημέραν Κυριακήν, εν των μετοχίω του Βατοπεδίου, κειμένοι εις την περιοχόν του χωρίου Ορμυλίας, και συσκεφθέντες, κηρύττομεν σύμφωνα και με την διακήρυξιν του Αρχιστρατήγου της Μακεδονίας Δ. Τσάμη Καρατάσου, πεπτωκυίαν από σήμερα την Τουρκικήν δυναστείαν και διαμαρτυρούμεθα ενώπιον Θεού και ανθρώπων κατά πάσης ξένης επεμβάσεως, σκοπούσης να περιορίση την πρόοδον των όπλων, τα οποία ελάβομεν εις χείρας προς ανάκτησιν της ελευθερίας και ανεξαρτησίας μας. Κηρύττομεν δε ίσους πολιτικώς τους

Οθωμανούς, και οιασδήποτε άλλης θρησκείας εγχωρίους, τους μεθέξοντας του αγώνος. Κηρύττομεν επίσης απαραβίαστον την ιδιοκτησίαν αυτών, και ελευθέραν την εξάσκησην των αφορώντων τα της λατρείας των.

Επικαλούμενοι δε την συμπάθειαν όλων των Χριστιανικών Κυβερνήσεων και πολιτισμένων λαών επί της ιεράς και δικαίας υποθέσεως ημών, ομνύομεν τον εξής όρκον επί του ιερού Ευαγγελίου:

«Εν ονόματι της ομοουσίου και αδιαιρέτου Τριάδος, ορκιζόμεθα επί του ιερού Ευαγγελίου να μην εγκαταλείψομεν τα όπλα, ειμή οπότεν η πατρίς ημών κηρυχθή ελευθέρα και ανεξάρτητος από του ανόμου Τουρκικού ζυγού».

Έπονται αι υπογραφαί των προεστώτων και προκρίτων των ανωτέρω χωρίων.

Η εξέλιξη όμως της επανάστασης στη Χαλκιδική δεν είχε τα αποτελέσματα που ανέμεναν οι εμπνευστές της. Οι υψηλές προσδοκίες του Καρατάσου χωρίς τα απαραίτητα ερείσματα, σε συνδυασμό με την άμεση επέμβαση των Τούρκων της Θεσσαλονίκης, είχαν ως αποτέλεσμα την πλήρη αποτυχία της, με αποκορύφωμα την εν ψυχρώ εκτέλεση των 28 Πολυγυρινών προκρίτων στο «Λειβάδι» την 22α Απριλίου 1854. Την τραγική κατάληξη και αυτής της επανάστασης στη Χαλκιδική περιγράφουν γλαφυρά οι εφημερίδες της εποχής, «Πανελλήνιον» Αθηνών και «Αμάθεια» Σμύρνης εξής:

6 Μαΐου 1854: Εκ Θεσσαλονίκης γράφουν τα ακόλουθα περί της γνωστής σφαγής των προκρίτων του Πολυγύρου:

«Η άλλοτε ωραία του Πολυγύρου χριστιανική κωμόπολις δεν είναι την σήμερον ειμή σωροί ανθρωπίνων πτωμάτων, καλυπτομένη από ποταμούς αιμάτων. Χίλιοι σφαγείς υπό την αρχηγίαν του Μαμουζ-βέη και Χασάν αγά, δύο εξωλεστάτων αρχηγών, επιπεσόντες την παραμονήν του Αγίου Γεωργίου κατέσφαξαν ελεεινώς εντός πέντε λεπτών άνευ ουδεμιάς αιτίας άπαντας τους προκρίτους!

Οι δυστυχείς Πολυγυρινοί ακούσαντες την εις την πόλιν των μετάβασιν των ωμοτάτων στρατιωτών της εξουσίας και ετοιμάσαντες πάντα προς υποδοχήν εξήλθον εις προϋπάντησιν. Οι αποτρόπαιοι κακούργοι εκ της Γαλατίστης ακόμη είχαν μελετήσει το στυγερόν και ανόσιον κακούργημα, και δια να καταστήσωσι φοβερώτερον το κακόν έφθασαν περί λύχνων αφάς εις Πολύγυρον. Εισέρχονται τα θηριωδέστατα όντα, δίδεται δια κροτήματος πιστολίου το φονικόν σύνθημα της σφαγής, και ως τίγρεις άγριαι επιπεσόντες λυσσωδώς με τα ξίφη

κατεκομμάτιασαν εν μια στιγμή τους δυστυχείς κατοίκους. Τότε μετ' αλαλαγμού και βαρβαρικών κραυγών οι αιμοχαρείς σφαγείς ριφθέντες εις τας οικείας ήρπασαν, ελεηλάτησαν, έφθειραν, ητίμασαν, περιύβρισαν παρθένους και γυναίκας, έσφαξαν αθώα παιδιά, ηχημαλώτισαν, και τι κακόν δεν έπραξαν οι αναιδέστατοι και ωμότατοι βάρβαροι! Διανυκτερεύσαντες κατ' εκείνην την αιματηράν νύκτα εις Πολύγυρον, την πρωίαν συνάξαντες όλα τα ζώα, και φορτώσαντες επ' αυτών τας λείας και αρπαγάς των εξαπέστειλαν εις Καρατσόβαν, οι δε φονείς διευθύνθησαν εις το στρατόπεδον της Ορμήλιας.

Ως επίμετρον δε του ανοσίου και φονικού κακούργηματος συνάξαντες τους κύνας και χοίρους του τε Πολυγύρου και των λοιπών πλησιοχώρων, οι αγριώτατοι βάρβαροι τους αφήκαν να καατατρώγωσι και να καταξεσχίζωσι τους δυστυχείς μάρτυρας. Βαβαί της θηριωδίας.!!

Το μόνον αμάρτημα των δυστυχών Πολυγυρινών υπήρξε ότι προσκληθέντες υπό των επαναστατών να λάβωσι μέρος εις τον κοινόν αγώνα δεν ηθέλησαν να υπακούσωσι διότι εκ της αποφάσεως αυτών εξηρτάτο όλων των περί τα μέρη ταύτα χωρίων η επανάστασις. Τούτο εγίνγνωσκε καλώς η επάρατος εξουσία, και δια να καταπλήξει τους χωρικούς ήρχισε δια φονικών και τραγικών προοιμίων, μη δυναμένη να αντικρούσει τους ενόπλους επέπεσε κατά των αδυνάτων και άοπλων, όθεν και εν μυστικώ συμβουλίω απεφασίσθη η γενική των Πολυγυρινών σφαγή.

Αφ' ής στιγμής έφθασεν η εν Συκιά είδησις της αποβάσεως των Ελλήνων διετάχθη γενικός οπλισμός, και κατά εκατοντάδας περιφερόμε-

νοι ελεηλάτουν και διήρπαζον τα χωρία. Όλοι οι χωρικοί των μερών εκείνων νήστες και γυμνοί περιέρχονται τα όρη. Πολλοί χωρικοί εν αγροίς και εν δρόμοις κατεσφάγησαν, χωρία εκάησαν, μαστιγώσεις, ατιμώσεις, λεηλασία και πάντα τα δεινά ενεργούνται ου μόνον ατιμωρητί, αλλά και διατάσσονται υπό της εξουσίας. Ίσως την ώραν ταύτην ολόκληρον χωρίον κατακαίεται! ίσως άοπλοι και αθώοι σφάζονται! ίσως λεηλασία και ατιμώσεις γίνονται! ίσως και άλλη σφαγή μελετάται! τα πάντα δυνατά. Διότι τα τωρινά υπερβαίνουσι πολύ τα κατά το 1821...»

4 Ιουνίου 1854: - Προς την Εφημερίδα Κωνσταντινουπόλεως γράφουσι εκ Θεσσαλονίκης ότι ο γενικός διοικητής Μεχμέτ πασάς διετάχθη να υποβάλη εις ανάκρισιν τον Χασάν αγάν και τον Μαχμουτ μπέην δια την σφαγήν των προκρίτων του Πολυγύρου και κρίνη

Το ηρώο του Πολυγύρου

την υπόθεσιν κατά τους στρατιωτικούς νόμους, χωρίς ν' αναφερθεί εις Κωνσταντινούπολιν. Εις δε τους χωρικούς Γραικούς της Συκιάς, οίτινες ενωθέντες με τους αντάρτας Έλληνας είχαν καύσει εντός γραικικής εκκλησίας 110 Τούρκους, η Αυτοκρατορική Κυβέρνησις εν τη επεικεία αυτής απένειμε πλήρη χάριν...

...Από τότε θα χρειασθεί να κυλήσουν πολλά ακόμα χρόνια υπό τουρκικό ζυγό – σχεδόν 500 – και μόνο τον Οκτώβριο του 1912 έφτασε ευλογημένη η ημέρα της Απελευθέρωσης της Μακεδονίας, μαζί της και του Πολυγύρου. Θα χρειαστεί όμως να κυλήσουν και άλλα ακόμη για να τιμηθούν οι σφαγιασθέντες Πολυγυρινοί πρόκριτοι του 1854. Αυτό θα συμβεί το έτος 1929, όταν με ενέργειες του δημάρχου Γεωργίου Μαγδάλη, «...ανηγέρθη έξωθι του κήπου της Φιλοδασικής Ενώσεως Πολυγύρου μαρμάρινος στήλη υπέρ των ενδόξων νεκρών μας...», την οποία φιλοτέχνησε ο σπουδαίος γλύπτης και στη συνέχεια ακαδημαϊκός, **Βάσος Φαληρέας**. Στη βάση του μνημείου τοποθετήθηκαν πέτρες που μεταφέρθηκαν από την «πέτρα της σφαγής», την Ασπροβόλα! Επάνω σ' αυτές στήθηκε η μαρμάρινη στήλη με τα ονόματα των Πολυγυρινών, που έδωσαν τη ζωή τους για την ελευθερία της πατρίδας.

Σήμερα, το Ηρώο Πολυγύρου με τις πέτρες της «Ασπροβόλας» στη βάση του, εξακολουθεί να βρίσκεται... έξωθι του κήπου της Φιλοδασικής, επί της οδού των ακακιών (σήμ. Πολυτεχνείου) στην είσοδο σχεδόν της πόλης, για να θυμίζει, στους μεν κατοίκους της, τους αγώνες των προγόνων τους για την ελευθερία, στους δε ξένους, ότι «... τήδε κείμεθα τοίς κείνων ρή-

μασι πειθόμενοι»!

Σημ. Ο ακριβής τόπος της σφαγής των 28 Πολυγυρινών προκρίτων πάνω στη ριζιμιά «Ασπροβόλα» σήμερα βρίσκεται – σχεδόν αφανής και ασήμαντος – εκατό περίπου μέτρα μακρύτερα, εντός του περιβόλου του Αρχαιολογικού Μουσείου, όπου θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε κατά πρώτον να επισημανθεί και προφυλαχθεί και κατά δεύτερον να αξιοποιηθεί στο μέλλον και να καθιερωθεί ως τόπος ευλαβικού προσκυνήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βακαλόπουλου Απόστολου, Νέα Ιστορικά στοιχεία για τις επαναστάσεις 1821, 1854. (Χρονικά Χαλκιδικής τ. 1ο/1961).

Ζέλλιου-Μαστροκώστα Ερατούς, Χαλκιδική: Επανάστασεις κατά την Τουρκοκρατία – Μακεδονικός Αγώνας, Θεσσαλονίκη 1996.

Μαμαλάκη Ιωάννη, Η εκστρατεία του Δημητρίου Τσάμη Καρατάσου στη Χαλκιδική το 1854, Χρονικά της Χαλκιδικής 4 έως 12 τεύχη (1962-1966).

Στάμου Παναγιώτη, Σύνοψις των υπέρ της ελευθερίας ηρωικών της Χαλκιδικής αγώνων, Θεσσαλονίκη 1954, σ. 15.

ΑΛΛΕΣ ΠΗΓΕΣ:

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ: Αίολος Σύρου, Αμάλθεια Σμύρνης, Ένωσις Σύρου, (Σμύρνης), Πανελλήνιον, Φωνή της Χαλκιδικής.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ: Χρονικά της Χαλκιδικής (ΙΛΕΧ), Παγχαλκιδικός Λόγος, «Πολύγυρος».

* * *

ΖΟΥΣΑΜΕ ΑΛΛΙΩΣ ΕΜΕΙΣ!

συνέχεια από τη σελίδα 5

στήν εκκλησία (του Άγιου Νικολάου). Καί περνούσε εκείνη τήν ώρα ό Δημητράκης ό Μπούμπουρας, ό κουρέας, καί τήν είδε, πού τήν έβαλαν σ' ένα αυτοκίνητο μέ προορισμό τό στρατόπεδο του Παύλου Μελά στή Θεσσαλονίκη. Είχαν πιάσει καί τήν Άκρίβω τή Βούργαρη καί τήν Ουρανία τή Βερροιώτισσα· αυτές είχαν ανακατευθεί.

Τό Γιάνναλη καί τό Βίκα τούς είχαν καταδικάσει εις θάνατον καί τούς είχαν φυλακισμένους στό Έπταπύργιο. Αυτοί είχαν πολεμήσει στήν Άλβανία καί μετά βγήκαν στό βουνό. Πήγα μαζί μέ τόν Κωστάκη τόν Άργυρόπουλο, τό γιό του Γιάνναλη, μικρός ήταν τότε, καί τούς είδα πίσω από τά κάγκελα στή φυλακή. Μετά τούς δόθηκε χάρη από τή βασίλισσα, μεσολάβησε μάλλον ό δικηγόρος ό Λαμπρόπουλος...

Τό 1945 κήκαν τά Πλάια. Ό γιός μου ό Γιάννης ήταν ενός χρονού. Δήτην, είπαν, έσκασε μιά χειρομφοβίδα στ' Ψαθά τ' άλών(ι)'. Έχει άμπέλι εκεί ό Πακίμ'ς ό Ψαθάς καί ένας Κελιαφάνος. Από 'κει ξεκίνη-

σε ή φωτιά καί έκαψε τά Πλάια. Έτρεξε ό κόσμος, αλλά δέν είχαν τά μέσα. Έστερα απ' τή φωτιά άνοιχθηκαν οι άντιπυρικές ζώνες. Πήγαινε ό άνδρας μου καί έφερνε ρίζες απ' τίς ζώνες πού ξεπάτωσαν.

Στόν Προφήτη Ήλία πηγαίναμε μέ τά πόδια απ' τό μονοπάτι. Σ' ένα τέταρτο ήμασταν επάνω, ήμασταν νέες τότε. Στή γιορτή του ξευχτούσαμε στό έξωκλήσι. Όταν είχε καί φεγγάρι ήταν πολύ ώραία. Ζούσαμε άλλιώς έμεις! Έμασταν χαρούμενοι, τραγουδούσαμε στό δρόμο, άς ήμασταν φτωχοί καί μάς έλλιπαν κάποια πράγματα. Κάναμε παρέα μέ τό Χριστόφορο τό Βερροιώτη, μέ τή Μορφούλα τή Σχοινά...

Τώρα στά γεράματα δοξάζω τόν Θεό, πού έχω τό μυαλό μου, τό σπουδαιότερο, καί μπορώ καί συνεννοούμαι. Βλέπω κι άλλους, πού δέν μπορούν νά μιλήσουν. «Θεέ μου, στό κρεβάτι μή μέ ρίξεις!». Κάνω τήν προσευχή μου πρωί βράδυ, ανάβω τό καντήλι μου καί τό κεράκι καί λέω εύχαριστώ. Δόξα τώ Θεώ, πού είδα παιδιά καί έγγόνια καί δισέγγονα πέντε. Τό μεγαλύτερο θά πάει τώρα στό Γυμνάσιο. Δοξάζω τόν Θεό. Τί παραπάνω νά κάνω;

"ΣΕΡΓΙΑΝΙ" ΣΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ ΤΟΥ ΧΘΕΣ

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ-ΛΥΠΗΡΙΑΔΗ

Συγγραφέας

Το κυριότερο χαρακτηριστικό της κοσμικής ζωής του Πολυγύρου, ήταν η βόλτα, που γινόταν στον κεντρικό δρόμο της πόλης, όπου τις μεγάλες γιορτές, από το 1910, "παιάνιζε" η φιλαρμονική του Δήμου, άναβαν "οι φιξούδεις" μικρά χρωματιστά λαμπάκια και γινόταν η "λαμποδοφορία" από τους μαθητές. Ήταν μερικές από τις πολλές εκδηλώσεις.

Πριν όμως φθάσω να σας καλέσω να κάνουμε τη βόλτα μας σ' αυτόν το δρόμο, θα ξεστρατίσω λίγο, γιατί τα πόδια μου πηγαίνουν εκεί που τραβάει η ψυχή μου.

Θα ζήσω στην ατμόσφαιρα του τότε, γιατί με το πέρασμα των χρόνων η φυσιολογία της πόλης μας έχει αλλάξει. Οι διακυμάνσεις του χρόνου έφεραν τις αλλαγές που επιβάλλονταν, αλλά και ασυλλόγιστα κατάστρεψαν ό,τι είχε θεμελιωθεί με κόπους.

Θα περπατήσω στους στενούς δρόμους που ήταν στρωμένοι με άσπρες πλάκες σαν μάρμαρα και "καλντερίμια". Εύκολα δεν μπορούσες να περπατήσεις, όμως σε οδηγούσαν σε σπίτια πετρόκτιστα, μοναδικού κάλλους. Σε σπίτια με χαγιάτια και ανθοστόλιστες αυλές. Γεμάτες με κλώσες και κλωσόπουλα, κασίκες και ζώα δεμένα στα δένδρα. Στοίβες ξύλα για το χειμώνα. Αγρότες ήταν οι άνθρωποι που τα κατοικούσαν. Πάστρα και νοικοκυροσύνη το κύριο χαρακτηριστικό.

Οι δρόμοι αυτοί κατέληγαν, συνήθως, σε μια μικρή πλατεία, που με το κάποιο μικρό χαρακτηριστικό της βάφτιζε όλη τη γειτονιά π.χ. "στου καραγάτο" ή "στ' Ντέλ' τη βρύσ'" κλπ. Ταχυδρομικές διευθύνσεις δεν υπήρχαν.

Την ξενάγησή μου θα την αρχίσω από ανατολικά και ανηφορικά, με κατεύθυνση προς τις "Πουρνάρες". Όνομα μικρού πάρκου, που βαφτίστηκε από τα μεγάλα δένδρα με πουρνάρες που υπάρχουν και σήμερα και δίνουν το όνομα τους στην περιοχή. Απ' εδώ έχουμε μια ωραία θέα της πόλης και του κάμπου. Την εποχή που ο Πολύγυρος ήταν περιτριγυρισμένος με συρματόπλεγμα, εδώ γινόταν οι σχολικές εκδρομές.

Στέκομαι λίγο να περάσει ένα αυτοκίνητο και σκέπτομαι. "Εδώ κάποτε, δύσκολα περνούσε το σκουπιδιάρικο κάρο του Δήμου. Τότε που χτυπούσε το κουδούνι του ο καροτσέρης και οι νοικοκυρές κατέβαζαν τους τενεκέδες με τα σκουπίδια, τους άδειαζαν και τους έπαιρναν πίσω". Βλέ-

πω τα παλιά σπίτια, σιωπηλοί μάρτυρες της εποχής τους, χτισμένα με στερεά υλικά, να αντέχουν ακόμα στο χρόνο. Άλλα είναι τελείως ερείπια. Τσουκνίδες γεμίζουν τα παρτέρια, εκεί που άλλοτε άνθιζαν βιολέτες και πασχαλιές.

Τα νέα σπίτια που κτίστηκαν αλλοίωσαν το τοπίο και δεν βρήκα " τουν κιρχανά" ύποπτο σπίτι, επί τουρκοκρατίας.

Όταν ήμουν παιδί, το σπίτι αυτό ήταν ένα μεγάλο μακρόστενο κτίσμα, νομίζω χωρίς τροποποιήσεις, το χρησιμοποιούσαν οι Σχοινάδες. Ήταν 4-5 οικογένειες που ασχο-

λούνταν με την σχοινοποιία, από τρίχα κασίκας. Έκλωθαν "τα καζήλια" και ύφαιναν τρουβάδες, δισάκια, σαΐσματα κλπ. Ένα αποδοτικό επάγγελμα που χάθηκε. Η γειτονιά ονομαζόταν "τα Σ'κνάδ'κα" και περιλαμβάνόταν στην ευρύτερη περιοχή "Ανήλια".

Κατηγορίζω προς τα "Γιουφ'τ'κα". Στα γύρω χωράφια κατασκηνωναν, συνήθως την άνοιξη, οι γύφτοι, όταν έρχονταν για να πουλήσουν τα διάφορα είδη που κατασκεύαζαν με λυγαριές και καλάμια.

Χαρακτηριστικά ήταν "τα καλάθομπούγαδα" (μεγάλα καλάθια που τα χρησιμοποιούσαν στις πλύσεις των ρούχων οι γυναίκες). Πουλούσαν πολλά, γιατί τότε ήταν σε συχνή χρήση: καλάθια, πανέρια, κοφίνια, ακόμα και σκεπαστά για χρήση βαλίτσας. Εδώ ήταν τα "Άμουρούδια" (Άμορ' ήταν ο τάφος) παλιά νεκροταφεία. Σήμερα είναι ο συνοικισμός του Αγίου Φανουρίου. Ίσια κάτω ξαπλώνονταν "οι μπαχτσέδες". Μια ωραία λαγκαδιά με λεύκες και καρυδιές. Περνούδες "απ' τ' Μπουατζή του γιουφίρ" κ' κάτω απ' αυτό ήταν "η παλιουμπ' γιάδα κι του μπγιαδούδ' " με νερό αμφιβόλου ποιότητας. Εδώ οι γυναίκες της γειτονιάς έπλεναν και "κουπάν'ζαν" τις κάπες και τους "τσουλιάδεις" κουρελούδες.

Τίποτε δεν υπάρχει σήμερα απ' όλα αυτά. Δεν συνάντησα ούτε δυο γυναίκες να κάθονται στην αυλόπορτα και να συνομιλούν όπως τότε, να με κοιτάζουν περιεργά και να με ρωτήσουν " ποιά μαρή είσι; που παέν'ς; ποιόν γυρεύ'ς; ". Τίποτα!. Κι εγώ προχωρώ και φθάνω "στ' Αλώνια". Γύρω στην περιοχή υπήρχαν αλώνια και σπίτια. Στη μέση σχηματίζονταν μια πλατεία στην οποία έφερνε ο αέρας "τα κότσαλα" τα κοτσάνια από τα στάχυα που δεν τρίβονταν στον αλωνισμό. Έτσι η πλατεία ονομάστηκε "τα κότσαλα" και ήταν το

Το ιστορικό βιβλιοχαρτοπωλείο του Γεροχρήστου στο κέντρο του Πολυγύρου, όπου και η έδρα της εφημερίδας Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (διακρίνεται αριστερά η σχετική πινακίδα). Τη φωτογραφία που αναφέρεται στη δεκαετία του 1950 μας παραχώρησε το Φώτο Περικλή

χοροστάσι του τόπου.

Εδώ γινόταν οι χοροί τις γιορτές. Οι κοπέλες, είχαν την ευκαιρία να βγουν λίγο από το σπίτι. Ντύνονταν με τα ωραία μεταξωτά φορέματα που ύφαιναν οι ίδιες και έβαφαν με φανταχτερά χρώματα, θαλασσί, αχυρί, πορτοκαλί, κόκκινο, πράσινο, με κεντημένες τραχηλιές και ατλαζένιες ποδιές άστραφταν στον ήλιο. Η έξοδος αυτή είχε και προορισμό, εκτός τη διασκέδαση... τραγουδούσαν και σιούνταν και λυγίζονταν να τις δουν "ποια ήταν άσπρη και καλή ποια ήταν ρουδουκόκινη" γιατί εδώ οι ... πεθερές... διάλεγαν τις νύφες. Ήταν κι αυτός ένας τρόπος επικοινωνίας και ανθρώπινης επαφής.

Στη διαδρομή αυτή υπήρχαν πολλές δημοτικές βρύσες με μεγάλες γούρνες για να ποτίζονται τα ζώα. Σήμερα ούτε ζώα αλλά ούτε καιπραματευτάδες γυρολόγοι υπάρχουν για να πιούν νερό και να ξαποστάσουν στο διπλανό πλάτανο που οπωσδήποτε υπήρχε.

Ο δρόμος λίγο ανηφορίζει. Τότε έμοιαζε σαν να τελείωνε η πόλη. Εδώ ήταν "τα κουμπουράδ'κα" ή "οι φυλακές". Οι φυλακές έκλεισαν και έγιναν Κέντρο Νεότητας. Στο ίδιο οικοπέδο χτίστηκε και ο Ναός της Μεταμορφώσεως.

Αριστερά τα νεκροταφεία. Ψυχές αγαπημένες που αναπαύονται εδώ "που ούτε ο πλούτος παραμένει, ούτε η δόξα συνοδεύει" παραμένει όμως η μνήμη και η τιμή της δόξας.

Δεξιά στο λόφο, που τον δεντροφυτέψαμε όταν ήμουν μαθήτρια και σκάβαμε με μεγάλη χαρά γιατί δεν κάναμε το μάθημα της φυσικής ήταν το Νοσοκομείο και σήμερα ΚΑΠΗ και το αγαπημένο μας Σχολείο "ΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ".

Το Γυμνάσιο Πολυγύρου, μοναδικό στη Χαλκιδική για πολλά χρόνια, το αγάπησαν πολλά παιδιά, εκτός των Πολυγυρινών, γιατί έρχονταν παιδάκια 12 χρονών και έφευγαν άνδρες, γεμάτοι γνώσεις και γιατί υπηρετούσαν σ' αυτό αξιόλογοι καθηγητές. Πολλοί δε ομολόγησαν πως έπλασαν χαρακτήρα κοντά στις Πολυγυρινές οικογένειες, στα σπίτια των οποίων νοικίαζαν δωμάτια.

Το κτίσμα αυτό "το λύγισαν, τάχα τα χρόνια και δεν άντεχε άλλο". Τόση γνώση ήταν φορτωμένο και τόση ιστορία πως να μην λυγίσει! Το γκρέμισαν! Πως δεν το λυπήθηκαν! Φαίνεται οι... φταίχτες δεν θα είχαν φοιτήσει σ' αυτό. Αλλιώς...!

Πολλά συνέβησαν την εποχή εκείνη. Πουλήθηκε και γκρεμίστηκε η παλιά κατοικία του Ειρηναίου. Σχεδόν καταφύστηκε η Εκκλησία, έμειναν μόνο οι πλαίνοι τοίχοι. Πρωτάκουστο. Χάθηκε η Φαμπρίκα του Κατσικά, μαζί και άλλα σπίτια. Δυστυχώς ήταν η εποχή που υπηρέτησαν στον Πολύγυρο άσχετοι και ανιστόρητοι άνθρωποι. Οι πράξεις τους άφησαν πληγές που θα αιμορραγούν συνεχώς.

Διασχίζω το Πάρκο του Γυμνασίου το ιστορικό Λειβά-

δι και φθάνω στο Ηρώον. Είναι γραμμένα εδώ τα ονόματα των δοξασμένων προγόνων μας, που θυσιάστηκαν για βωμούς και εστίες. Απέναντι το πάρκο με τις Προτομές των Ηρώων και πιο δίπλα το Αρχαιολογικό Μουσείο με σπάνια εκθέματα.

Μπροστά μου ανοίγεται η νέα πόλη. Εδώ που υπήρχαν στρέμματα αμπέλια και αμυγδαλιές, σήμερα κτίζεται ο νέος Πολύγυρος, ακολουθώντας τις νέες πολεοδομικές εξελίξεις. Εδώ είναι το Θέατρο, το Νοσοκομείο, το Νέο Δικαστικό Μέγαρο. Όλα πλαισιωμένα από ωραία σπίτια, Βίλες παρακαλώ.

Τώρα θα σας κλωθογυρίσω. Θα πάω από τις Έξι βρύσες προς το κέντρο.

Αρχίζω από το μικρό πάρκο που φιλοξενεί στα σπλάχνα του την πηγή η οποία τροφοδοτεί τις Έξι βρύσες με κρύο, αστείρευτο νερό από το 1882. Ξεχύνονταν κελαρυστό και πλημμύριζε τη βαθιά γούρνα. Λίγο πιο κάτω σχημάτιζε ένα μικρό καταρράκτη. Σήμερα μπαίνει σε υπόνομο.

Οι έξι βρύσες ήταν τόπος αναφοράς. Κελαηδούσαν τη ζωή και τον έρωτα. Έκρυσαν ψιθύρους και μυστικά. Τραγουδούσαν το αιώνιο τραγούδι της αγάπης στις νέες που πήγαιναν να γεμίσουν τα λαΐνια με κρύο νερό καθημερινά και συναντούσαν το νέο που πήγαινε να ποτίσει το άλογο.

Όποιος έπινε νερό απ' αυτές έμεινε για πάντα στον Πολύγυρο, "έλεγαν". Δεν ήταν το νερό που τους κρατούσε. Ήταν η ομορφιά που τριγύριζε την περιοχή. Ήταν τα θεόρατα πλατάνια, ήταν οι ανοιξιάτικες νύχτες, χλιαρές και νοτισμένες απ' την εξάτμιση των νερών. Ήταν το μεγάλο κίτρινο φεγγάρι που γελούσε στον καθαίο ουρανό. Το φεγγάρι, ίδιο σε όλους τους τόπους, αλλά σε κάθε καρδιά μοναδικό κι αμοίραστο. Μαζί η ομορφιά των κοριτσιών κι ο πειρασμός της νιότης ωθούσαν τον ξένο να παντρευτεί μια Πολυγυρνή και να γίνει "απ' του χουριό τ'ς γ'ναίικας τ'".

Να, είμαστε λοιπόν στο δρόμο της βόλτας. Από εδώ άρχιζε το κοινωνικό κέντρο. Ήταν ο μόνος ασφαλτοστρωμένος δρόμος.

Είχαν περάσει τα τρομερά χρόνια της κατοχής, που στροβίλισαν και τίναξαν έξω από την καθιερωμένη πορεία τα όνειρα των ανθρώπων. Τώρα η ζωή έπρεπε να ξαναβρεί το ρυθμό της.

Μια νεολαία καταπιεσμένη από την επικρατούσα κατάσταση, πως να εκφραστεί; Μια διέξοδος ήταν η βόλτα!

Στη βόλτα λοιπόν μικροί και μεγάλοι. Να δουν κόσμο και να τους δουν. Να μάθουν τα νέα. Να "γαμ'πρισ' ν". Να ζήσουν στιγμές χαλάρωσης μ' ένα τσιγάρο, λίγα σπόρια. Τα πεζούλια του αυλόγυρου της εκκλησίας, γεμάτα γυναίκες που κάθονταν εκεί και παρακολουθούσαν "το σύρε- κι έλα

Γυμνάσιο Πολυγύρου, δεκαετία του 1950

των νέων" και περνούσαν ευχάριστα την ώρα τους. Εδώ ανταλλάσσονταν οι πρώτες ερωτικές ματιές. Απ' την βόλτα άρχιζε το "καμάκι" απ' τους νεοφερμένους στην πόλη, αφού πρώτα έπαιρναν πληροφορίες για τις περιουσίες των κοριτσιών. Περπατώντας και λέγοντας.

*Γνώρμιοι είναι οι άνθρωποι στην Πολιτεία τη μικρή
Σύχνασμα γι αυτούς η κεντρική πλατεία
Εκεί τα μαγαζιά, εκεί τα καφενεία
Το κάθε καινούργιο της ημέρας εκεί θα μαθευτεί.*

Τηλ. Χατζάκος

Όλοι, λοιπόν, οι ασύχναστοι δρόμοι, εκεί μας οδηγούσαν.

Στη μικρή πλατεία. Το πρώτο στολίδι της το πέτρινο Ιστορικό Σχολείο (σημερινό Δημαρχείο) και γύρω, ραφτάδικα, κουρεία, καφενεία, βιβλιοπωλεία, βιτρίνες με πολύχρωμα υφάσματα και λογής-λογής χρωματιστά νήματα και κλωστές που χρειάζονταν οι γυναίκες για τα υπέροχα υφαντά και τα κεντήματα. Και ζαχαροπλαστεία, στα οποία κάθονταν μετά τη βόλτα. Τα ασβεστωμένα σπίτια, γύρω της, της χάριζαν μια ονειροφάνταχτη ομορφιά, καθώς η βυσσινιά γαρυφαλλιά του παράθυρου, ταίριαζε με το πλεχτό κουρτινάκι.

Την ατμόσφαιρα δεν τη δημιουργούσε μόνο το τοπίο. Ήταν οι άνθρωποι που την έδιναν απ' την πνοή τους. Κυρίως οι νέοι που την έδιναν απ' τη χαρά της νιότης τους, τα παιδιά, οι γέροντες που λιάζονταν καθισμένοι στα πεζοδρόμια ή έπαιζαν την πρέφα στο καφενείο, χτυπώντας με δύναμη το χέρι στο τενεκεδένιο τραπεζάκι. Η αμοιβή του νικητή; Λουκούμι ή ουζάκι με ελιά, τυρί και ζαχαρωτή ντομάτα.

Μέσα στο γούπατο (χαμηλότερο επίπεδο) το πασιγνωστο εστιατόριο του Καλαμάρα. Η αισθητική του χώρου έβρισκε την καλύτερη έκφραση της κάτω "απ' του Κουρού τα πλατάνια". Κοντά η πέτρινη βρύση με τη βαθιά γούρνα όπου πάγωναν τα καρπούζια. Εδώ τα καλοκαίρια, δροσολογούνταν κάτοικοι και παραθεριστές, που ήταν πολλοί και επώνυμοι. Προσωπικότητες που φιλοξενούνταν από τους "εκ Πολύγυρου" φίλους τους και όταν έφευγαν έγραφαν ωραία άρθρα στις εφημερίδες, επαινώντας τον τόπο.

Προχωρημένη ώρα τελείωνε την παράσταση και ο διπλανός κινηματογράφος (1953-54). Τον προτιμούσαν

οι νέοι, που έβρισκαν στα έργα που προβάλλονταν απαντήσεις στα ερωτήματα τους και χαρές από πηγές ασυνήθιστες. Εδώ απογειωνόταν το όνειρο να και ξεπεταγόταν από την κλειστή μικρογραφία της πόλης.

Πιο πάνω η Στοά Πέτρου Γκλάβα με την ταμπέλα, Εστιατόριο Χαλεπλής, επισκιάζόταν από την "υπερκείμενη" μαρμαρίνη πλάκα όπου είναι γραμμένη η ρήση του μπάρμπα Πέτρου, «Σήμεραν εμού, αύριον εσου, ουδέποτε ουδενός».

Εδώ περασμένη ώρα απόσωναν τη ρετσίνα τους και ακολουθούσαν με τη σκέψη τους "τη φεγγαρία στράτα" καθώς το ποτό είχε καταλαγιάσει τους πόνους της καρδιάς και τις ανησυχίες της ημέρας.

Η μικρή πλατεία στέκει ακόμα εδώ. Όμορφη αλλά παραλλαγμένη. Περιμένει ακίνητη, να γίνει αύριο για τους σημερινούς.

Σ' αυτόν τον δρόμο στεγάζονταν όλες οι Δημόσιες Υπηρεσίες. Υπήρχαν και δυο τρία ξενοδοχεία και δυο χάνια στα οποία ξεπέζευαν όσοι έρχονταν με τα ζώα.

"Φοράω παπούτσια με εννιά πόντους τακούνια. Ντυμένη, "στην τρίχα" στολισμένη με "γιορντάνια και σκουλαρίκια" συνεχίζω τη βόλτα μου μέχρι "τ' Ψαθά τ' αλών'" γιατί απόψε έχει "Αυγουστιάτικη Πανσέληνο" κι εγώ είμαι 20 χρόνων κι έχω παρέα...τον έρωτα. Δεν κουράστηκα, όμως συνηθίζεται, να καθίσουμε στο "Λουξ" για να φάμε μια αξέχαστη "Πάστα Αμυγδάλου".

Παρελθόν και παρόν συνομιλούν στο δρόμο αυτό, το δρόμο το δικό μας, που μας τον πήραν τ' αυτοκίνητα. Κατάλαβαν ότι μας έλειπε και μας τον έκαναν πεζόδρομο, μα τώρα πάλι είπαν "πολύ ομορφαίνουν τα αυτοκίνητα το δρόμο απ' ότι οι άνθρωποι". Είναι γνωστή η απάντηση Δημάρχου σε παράπονο μητέρας ότι στον «πεζόδρομο» δρόμο που παίζουν τα παιδιά περνούν αυτοκίνητα. Και η απάντηση: "Δικά σας είναι και τα παιδιά και τ' αυτοκίνητα, κάντε κουμάντο".

Πολύγυρε άλλαξες! Ο επισκέπτης που έχει χρόνια να περάσει απ' εδώ θα πει "Πολύγυρε πόσο πιο όμορφος έγινες"! Ναι, θα συμφωνήσω, πάντα βλέπουμε μπροστά, αλλά αν είχες διατηρήσει και τα επιμέρους στοιχεία σου, θα ήσουν άφθαστος.

Ο ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Σ.Σ. Σήμερα ο Πολύγυρος έχει πάρει άλλη όψη κυρίως με τα έργα και τις δράσεις, ιδίως του τελευταίου δημάρχου κ. **Αστέριου Ζωγράφου**, έχει πλέον ένα άλλο πρόσωπο.

Νέοι δρόμοι ανοίχθηκαν, άλλοι διαπλατύνθηκαν, καινούργια δίκτυα νερού και αποχέτευσης έγιναν. Αναπλάσθηκαν πλατείες, πεζοδρόμια, πάρκα, γειτονιές. Παραδοσιακές οικίες αναπαλαιώθηκαν και στεγάζουν μουσεία, βιβλιοθήκες, δράσεις πολιτισμού. Πολλά ακόμη έργα έγιναν που είναι δύσκολο να αναφερθούν.

Ο Πολύγυρος πήρε την μορφή σύγχρονης κωμοπόλεως.

Πραγματική πρωτεύουσα νομού. Σέμνωμα της Χαλκιδικής.

Τίποτα σχεδόν δεν του λείπει.

Ο ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Βγαίνουμε πιο δυνατοί όλοι μαζί
με αλληλεγγύη και νέες δράσεις

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΑΡΑΣ

Δημοσιογράφος

Ο κορωνοϊός ήρθε ξαφνικά και ύπουλα στη ζωή μας. Τέλη Δεκεμβρίου του 2019 - αρχές Ιανουαρίου του 2020 ανιχνεύτηκε στην πόλη Γουχάν της Κίνας με πληθυσμό 10.000.000 κατοίκων, πρωτεύουσα της πυκνοκατοικημένης επαρχίας Χουμπέϊ

Οι αρχές της πόλης δεν υποψιάστηκαν αμέσως το μέγεθος του κινδύνου, αλλά μόλις διαπίστωσαν ότι αυξάνονταν με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου τα κρούσματα και οι θάνατοι, επέβαλαν αυστηρούς περιορισμούς στις μετακινήσεις, που κράτησαν τρεις μήνες.

Τα κρούσματα άρχισαν να μεταδίδονται με μορφή ντόμινο σε άλλες χώρες της Ασίας, στην Ευρώπη και μετά στην Αμερική και στην Αυστραλία. Όλος ο κόσμος σε συναγερμό και παραζάλη. Ο πλανήτης κοκκίνησε. Μια παγκόσμια τρέλα. Στην αρχή οι επιστήμονες χρησιμοποίησαν τον όρο επιδημία, αλλά σε λίγες μέρες ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας** ανακοίνωσε ότι πρόκειται για πανδημία. Όταν μια νόσος φεύγει πέρα από τα σύνορα μιας χώρας χαρακτηρίζεται ως πανδημία.

Στην ιστορία αναφέρονται πάνω από 15 περιπτώσεις πανδημίας, όπως η ελονοσία, η φυματίωση, η λέπρα, η γρίπη, η ευλογιά, ο τυφοειδής πυρετός και πολλές ακόμη μεταξύ των οποίων και το AIDS τα τελευταία χρόνια.

Η παλαιότερη καταγεγραμμένη πανδημία στην Ελλάδα συνέβη κατά τη διάρκεια του **Πελοποννησιακού Πολέμου** περί το 430 π.Χ. Η ασθένεια πέρασε από τη Λιβύη, την Αιθιοπία και την Αίγυπτο και διέσχισε τα αθηναϊκά τείχη, τα οποία πολιορκούσαν οι Σπαρτιάτες. Τουλάχιστον τα δύο τρίτα του πληθυσμού της Αθήνας έχασαν τη ζωή τους.

Τα συμπτώματα περιλάμβαναν πυρετό, δίψα, αιμόπτυση και δερματικές αλλοιώσεις. Η ασθένεια, που ήταν μάλλον τυφοειδής πυρετός, εξασθένησε σημαντικά τους Αθηναίους και ήταν ένας σημαντικός παράγοντας για την ήττα τους από τους Σπαρτιάτες.

Η λέπρα (11ος αιώνας) Μία αργά αναπτυσσόμενη βακτηριακή ασθένεια, που προκαλεί πληγές και παραμορφώσεις. Γνωστή ως ασθένεια του Χάνσεν στις μέρες μας, εξακολουθεί να προσβάλλει δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους ετησίως, αλλά είναι ιάσιμη.

Ο Μαύρος Θάνατος (1350) Υπεύθυνος για το θάνατο του ενός τρίτου του παγκόσμιου πληθυσμού. Ήταν η δεύτερη εμφάνιση της βουβωνικής πανώλης, που άρχισε ενδεχομένως από την Ασία και εξαπλώθη-

κε σε όλη την Ευρώπη.

Ο Μεγάλος Λοιμός του Λονδίνου (1665) Στη δεύτερη καταγεγραμμένη εμφάνισή της, η βουβωνική πανώλη οδήγησε στο θάνατο του 20% του πληθυσμού του Λονδίνου.

Η πρώτη πανδημία χολέρας (1817) Η πρώτη από τις επτά πανδημίες της χολέρας τα επόμενα 150 χρόνια, προήλθε από τη Ρωσία, όπου ένα εκατομμύριο άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Εξαπλώθηκε μέσα από το νερό και τις τροφές. Το βακτήριο μεταφέρθηκε από Βρετανούς στρατιώτες στην Ινδία, όπου πέθαναν εκατομμύρια άνθρωποι.

Η τρίτη πανδημία βουβωνικής πανώλης (1855) Ξεκινώντας από την Κίνα και μετακομίζοντας στην Ινδία και το Χονγκ Κονγκ, η βουβωνική πανώλη προκάλεσε 15 εκατομμύρια θύματα. Αρχικά **εξαπλώθηκε μέσω των ψύλλων** από την επαρχία Γιουνάν και θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους παράγοντας που προκάλεσε δύο σημαντικές εμφύλιες διαμάχες στην Κίνα.

Η Ρωσική Γρίπη (1889) Η πρώτη σημαντική πανδημία γρίπης ξεκίνησε από τη Σιβηρία και το Καζακστάν, ταξίδεψε στη Μόσχα, στη Φινλανδία και την Πολωνία, όπου μεταφέρθηκε στην υπόλοιπη Ευρώπη. Μέχρι το επόμενο έτος, μέσω του Ατλαντικού Ωκεανού έπληξε τη Βόρεια Αμερική και την Αφρική. Έως το τέλος του 1890, 360.000 άνθρωποι είχαν χάσει τη ζωή τους.

Η Ισπανική Γρίπη (1918) Η γρίπη των πτηνών που οδήγησε σε 50 εκατομμύρια θανάτους παγκοσμίως, φαίνεται ότι προήλθε από την Κίνα και μεταδόθηκε από Κινέζους εργάτες που μεταφέρονταν σιδηροδρομικώς μέσω του Καναδά προς την Ευρώπη.

Η Ασιατική Γρίπη (1957) Ξεκίνησε από το Χονγκ Κονγκ και γρήγορα εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Κίνα και έπειτα στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην Ευρώπη η Μεγάλη Βρετανία ήταν αυτή που επλήγη περισσότερο με 14.000 νεκρούς μέσα σε έξι μήνες. Ένα δεύτερο κύμα της ασιατικής γρίπης ακολούθησε στις αρχές του 1958, προκαλώντας συνολικά περίπου 1,1 εκατομμύρια θανάτους παγκοσμίως. Δημιουργήθηκε εμβόλιο που περιόρισε σημαντικά την πανδημία.

Η μάστιγα του AIDS (1981) Το AIDS, που ταυτοποιήθηκε το 1981, καταστρέφει το ανοσοποιητικό σύστημα ενός ατόμου, με αποτέλεσμα τον θάνατό του από ασθένειες που το σώμα συνήθως καταπολεμά. Τα

επόμενα χρόνια αναπτύχθηκαν θεραπείες που επιβραδύνουν την πρόοδο της νόσου, αλλά **35 εκατομμύρια άνθρωποι** σε όλο τον κόσμο έχουν πεθάνει από AIDS.

Η πρώτη εμφάνιση του ιού και οι συνέπειες στη ζωή μας

Η εμφάνιση του κορωνοϊού και η γενετισουργός αιτία δίχασε την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα.

Επίσημα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και οι περισσότεροι επιστήμονες δέχθηκαν την άποψη ότι ο κορωνοϊός (SARS-COV-2) προήλθε από το ζωικό βασίλειο, χωρίς ακριβή προσδιορισμό. Ο καθηγητής λοιμωξιολογίας Σωτήρης Τσιόδρας, εκπρόσωπος του Υπουργείου Υγείας, τάχθηκε με την άποψη ότι ο ιός ξεκίνησε από νυχτερίδες, τις οποίες όμως έφαγε ένα είδος μυρμηγκοφάγου, που με την σειρά του τον μετέδωσε στους ανθρώπους. Η βασική εκτίμηση πάντως είναι ότι ο ιός εντοπίστηκε στην αγορά της Γουχάν.

Η άλλη άποψη, με την οποία τάχθηκαν λιγότεροι επιστήμονες, ήταν ότι ο ιός παρασκευάστηκε σε εργαστήριο της Γουχάν, απ' όπου ξέφυγε είτε σκοπίμως είτε από λάθος. Ο Ιάπωνας Νομπελίστας Ιατρικής Tasuku Honjo φερόταν να υποστηρίζει ότι ο COVID-19 «δεν εί-

ναι αποτέλεσμα της φύσης», αφήνοντας να εννοηθεί ότι παρασκευάστηκε σε εργαστήρια, αλλά η δήλωσή του διαψεύστηκε στη συνέχεια.

Ούτως ή άλλως ένα μέρος της Παγκόσμιας Κοινότητας με επικεφαλής την Αυστραλία και τις ΗΠΑ κίνησε τις διαδικασίες για να λογοδοτήσει η Κίνα με προβολή απαιτήσεων και για αποζημιώσεις. Το Πεκίνο προσφέρθηκε να δώσει 2 δισ. δολαρίων, αλλά οι Αμερικανοί διεκδικούν πολύ περισσότερα.

Πάντως ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας** δέχθηκε τελικά να διεξαχθεί διεθνής έρευνα για τις συνθήκες εντοπισμού και μετάδοσης του ιού.

Η εξάπλωση έγινε με ταχύτατους ρυθμούς, καθώς ο COVID 19 χτύπησε διαδοχικά και πιο σοβαρά, εκτός από την Κίνα, την Ιταλία, την Ισπανία, την Μεγάλη Βρετανία και τις ΗΠΑ.

Δεκάδες χιλιάδες νεκροί, φρίκη στα νοσοκομεία και πανικός στην οικονομία. Αρχικά μερικοί ηγέτες όπως ο Μπόρις Τζόνσον της Βρετανίας και ο Ντόναλντ Τράμπ των ΗΠΑ ακολούθησαν το δόγμα της «ανοσίας της αγέλης», πιστεύοντας ότι η πανδημία θα περάσει χωρίς αυστηρά περιοριστικά μέτρα, αλλά έκαναν μέγα λάθος. Το πλήρωσαν ακριβά οι χώρες τους με εκατομμύρια κρούσματα και δεκάδες χιλιάδες νεκρούς.

Παραλίγο να πέσει θύμα και ο ίδιος ο Τζόνσον, που

σώθηκε μετά από πολυήμερη νοσηλεία και αναγνώρισε το λάθος του, κάνοντας μερικούς δημοσιογράφους να πουν «μακάρι να ήταν το μοναδικό του». Αντίστοιχη τακτική ακολούθησε και η Σουηδία, όπου υπήρξε μεγάλη εξάπλωση, αλλά τα θύματα ήταν λιγότερα. Μερικοί και στη χώρα μας μίλησαν για «μούφα», αλλά μάλλον δεν χρειάζεται να ασχοληθεί κανείς σοβαρά μαζί τους.

Διεθνές παράδειγμα η Ελλάδα

Παράδειγμα προς μίμηση στον δυτικό κόσμο έγινε η Ελλάδα με την μικρότερη εξάπλωση και τα λιγότερα θύματα. Μεγάλες εφημερίδες παγκόσμιας εμβέλειας αφιέρωσαν διθυραμβικά άρθρα στην Ελλάδα και στον καθηγητή Σωτήρη Τσιόδρα, εξαιρώντας όχι μόνο την επιστημονική του οντότητα, αλλά και την στρατηγική, που «πέρασε» στον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη.

Ο κ. Τσιόδρας με την παροιμιώδη ηρεμία, την σοβαρότητα, ένα αρχικό βούρκωμα και τα συγκρατημένα χαμόγελα στη συνέντευξη, έγινε το πρόσωπο της ημέρας, εμπνέοντας συμπάθεια και εμπιστοσύνη στο μεγαλύτερο μέρος των πολιτών. Με απλότητα και ηρεμία έγινε κήρυκας της συμπυκνωμένης επιστημονικής άποψης, που γινόταν ακόμη πιο πιστευτή στις

κοινωνικές μάζες, καθώς ο κόσμος μάθαινε ότι ο καθηγητής ήταν και ψάλτης στην εκκλησία της ενορίας του, άρα και «άνθρωπος κοντά στο θεό», που δεν έμοιαζε με άλλους επιστήμονες της «ρεαλιστικής σχολής», της αμφισβήτησης και των πολιτικών εξτρεμισμών.

Παρά τα λιγοστά κρούσματα και τους περιορισμένους θανάτους σε σχέση με άλλες χώρες ανάλογου πληθυσμού, όπως π.χ. του Βελγίου και της Σουηδίας, η πανδημία είχε σημαντικές συνέπειες στην κοινωνία, ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες ηλικίες.

Το κλείσιμο στο σπίτι και ο φόβος για μια επώδυνη περιπέτεια της υγείας, ίσως και για μια ξαφνική και άδοξη πορεία προς την «κατάληξη», όπως έλεγαν καθημερινά οι επιστήμονες, έφερνε σε αρκετούς βαριά μελαγχολία και ανασφάλεια.

Οι νεότερες ηλικίες έβλεπαν τις δουλειές τους να χάνονται ή να αναστέλλονται και να κυριεύονται από την αγωνία της ανεργίας και των αδιεξόδων.

Οι συνθήκες των ημερών της πανδημίας έφεραν όμως και σημαντικές αλλαγές στις συνθήκές μας και στον τρόπο εργασίας. Καθιερώθηκαν για πρώτη φορά η **ηλεκτρονική εργασία** και η εξ **αποστάσεως εκπαίδευση** με αρκετή επιτυχία, καθώς έδειξαν σημαντική προσαρμοστικότητα οι μαθητές από το δημοτικό έως και το λύκειο, ενώ πιο προχωρημένα ήταν τα προγράμματα

στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση.

Το ίδιο συνέβη και με τις **ηλεκτρονικές συναλλαγές**. Σύμφωνα με επίσημη έκθεση, ο όγκος των ηλεκτρονικών συναλλαγών για το τρίμηνο Μαρτίου-Απριλίου-Μαΐου εμφάνισε αύξηση 9,7% σε σχέση με πέρυσι, ενώ μόνο για το Μάιο η αύξηση διαμορφώθηκε στο 19%.

Με όλα αυτά υπερίσχυσαν η ψυχραιμία και μια μορφή υπερηφάνειας των Ελλήνων, σε συνδυασμό με πολλά παραδείγματα αλληλεγγύης, στήριξης των οικογενειακών δεσμών και καλύτερης επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους, που επιβεβαίωσαν για άλλη μια φορά ότι είναι πολύ ισχυρό το D.N.A της φυλής μας.

Οι συνέπειες στην οικονομία

Μέχρι την στιγμή, που γράφονταν οι γραμμές αυτές δεν είχαν γίνει ακριβείς υπολογισμοί για το μέγεθος των συνεπειών της πανδημίας στην παγκόσμια οικονομία.

Ο Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών Μάικ Πομπέο μίλησε **για 9 τρισ. δολάρια**, αλλά οι επίσημοι οργανισμοί δεν είναι σε θέση να δώσουν στοιχεία, αφού δεν γνωρίζουν τις επί μέρους συνέπειες σε κάθε χώρα, ούτε είναι σε θέση να προβλέψουν αν θα εξαλειφθεί ο ιός, αν θα υπάρξει δεύτερο κύμα πανδημίας, τότε θα ανακαλυφτεί δραστικό φάρμακο και τότε θα βρεθεί το πολυπόθητο και απολύτως αποτελεσματικό εμβόλιο.

Στην Ελλάδα οι συνέπειες υπολογίζονται **γύρω στο 10% του ΑΕΠ**, αλλά μπορεί να είναι και μεγαλύτερες δοθέντος ότι τα στοιχεία θα φανούν αργότερα με την ολοκλήρωση της τουριστικής περιόδου και με το κόστος της ακινησίας του στόλου της εμπορικής ναυτίας μας.

Ωστόσο και εδώ επικρατεί αισιοδοξία, αφού το άνοιγμα των ξενοδοχείων και των καταστημάτων εστίασης και αναψυχής σε συνδυασμό με τα ευνοϊκά ρεπορτάζ και τα σχόλια των διεθνών ΜΜΕ έχουν καταστήσει την Ελλάδα πόλο έλξης για πολλούς ξένους.

Ειδικότερα η **Χαλκιδική**, η οποία επλήγη ελάχιστα από τον κορωνοϊό με σχεδόν μηδενικά κρούσματα, βρήκε και πάλι την ζωντάνια της, έστω και με προβλήματα στη διάθεση χώρων για τραπεζοκαθίσματα και ζαπλώστρες λόγω των περιοριστικών μέτρων.

Επίσης το γεγονός ότι η περιφερειακή ενότητα της Χαλκιδικής σημείωσε **πρωτιά και στις Γαλάζιες Σημείες** συνετέλεσε να ξαναγίνει αγαπημένος προορισμός για Έλληνες και ξένους.

Η τοπική αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με τους εκπροσώπους των φορέων του τουρισμού, τον ΕΟΔΥ και τα αρμόδια υπουργεία συνέβαλε σημαντικά στο να ξεπεραστούν αρκετά προβλήματα.

Μεγάλο πλήγμα στον πολιτισμό

Μεγαλύτερες είναι οι συνέπειες της πανδημίας στον πολιτισμό και στην ψυχαγωγία καθώς «νέκρω-

σαν» με μιας κινηματογράφοι, θέατρα και κέντρα διασκέδασης, έκλεισαν αίθουσες εκδηλώσεων, εστιατόρια και καφετέριες και ανεστάλησαν οι δραστηριότητες συλλόγων και καλλιτεχνικών ομάδων.

Αυτό είχε τεράστια επίπτωση στην καθημερινή ζωή των καλλιτεχνών, που έχασαν τις δουλειές τους και βρέθηκαν είτε στην ανεργία, είτε σε καθεστώς αναστολής εργασίας υποχρεωμένοι να ζουν και να καλύπτουν τα έξοδα με επιδόματα 600 – 800 ευρώ.

Ακολούθησε η λήψη μέτρων ενίσχυσης από το υπουργείο Πολιτισμού με την διαβεβαίωση ότι από 15 Ιουλίου θα λειτουργήσουν οι ανοιχτοί χώροι εκδηλώσεων, οπότε θα έρθει μια ανακούφιση για τον καλλιτεχνικό χώρο.

Η αρμόδια υπουργός ανακοίνωσε παράλληλα τη στήριξη των εγγεγραμμένων ΑΜΚΕ Πολιτισμού στο Μητρώο Πολιτιστικών Φορέων με επιχορήγηση απευθείας από το υπουργείο.

Ταυτόχρονα εξαγγέλθηκε η λειτουργία ειδικής πλατφόρμας για την καταγραφή καλλιτεχνών και δημιουργών ανά κλάδο ώστε να δημιουργηθεί το **Μητρώο Καλλιτεχνών και Δημιουργών του υπουργείου Πολιτισμού**.

Οδηγίες για θεατρικά σχήματα και χορευτικά συγκροτήματα

Οι οδηγίες του υπουργείου Πολιτισμού επεκτάθηκαν και στη λειτουργία των συλλόγων με μέτρα για τα θεατρικά σχήματα και για τα χορευτικά συγκροτήματα.

Η σχετική ανακοίνωση ανέφερε ότι οι πρόβες θα ξεκινούσαν από τις 18 Μαΐου σε ανοικτούς χώρους ή σε καλά αεριζόμενους κλειστούς, όπου θα πρέπει να εφαρμόζονται κανόνες υγιεινής.

Για την διεξαγωγή προβών ισχύει ο κανόνας της απόστασης του 1,5 μέτρου σε ανοικτούς χώρους και των 2 μέτρων σε κλειστούς με χρήση προστατευτικής μάσκας και αντισηπτικού διαλύματος.

Εάν στην πρόβα απαιτείται άγγιγμα, οι συμμετέχοντες είναι υποχρεωμένοι να απολυμάνουν τα χέρια τους πριν και μετά και η επαφή να είναι πολύ σύντομη.

Και τώρα τι κάνουμε;

Ούτως ή άλλως πολλοί κανόνες έχουν αλλάξει στη ζωή μας. Μέχρι να υπάρξει εξαίλιση του κορωνοϊού ή να ανακαλυφθεί αποτελεσματικό εμβόλιο είμαστε υποχρεωμένοι να προσαρμόσουμε την συμπεριφορά μας στα νέα δεδομένα.

Τόσο σε προσωπικό, όσο και σε συλλογικό επίπεδο μπορούμε να κάνουμε περισσότερα για πιο καθαρό περιβάλλον και για πιο ανθρώπινη κοινωνία, βάζοντας περισσότερη ποιότητα στη ζωή μας.

Οι σύλλογοι, όπως και ο **Παγκαλκιδικός**, βρίσκονται σε ετοιμότητα να ξαναρχίσουν τις πολύμορφες δραστηριότητές τους σε μια νέα βάση με σύνθημα **«όλοι μαζί με ανθρωπιά, αλληλεγγύη και ωραίες δράσεις πολιτισμού»**.

“ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΓΡΙΠΗ” – “ΚΩΡΟΝΟΪΟΣ”: ΣΗΜΕΙΩΣΑΤΕ Χ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΦΙΛ. ΜΑΝΤΣΙΟΣ

Συγγραφέας

Φθινόπωρο του 1957 ήταν, μαθητής στην Τετάρτη (ΣΤ΄ τη λέγαμε) τάξη του Γυμνασίου στον Πολύγυρο ήμουν. Νοικιάζαμε ένα δωμάτιο στη θεία Αναστασιά, που είχε άντρα τον μπάρμπα-Νικόλα, εκείνον τον καλοκάγαθο γίγαντα που έπαιζε την «γκάιντα». Σ' ένα μικρό δωμάτιο σε πλήρη συνωστισμό, σε πλήρη συγχρωτισμό, τρία μικρά γυμνασιόπαιδα. Δυο «πρωτάκια», η αδελφή μου, η Άννα, και ο ξάδελφός μας ο Δημήτρης (Μίμης) κι εγώ ο λιπόσαρκος, ο δήθεν μεγάλος, τρομάρα μου. Συνθήκες διαβίωσης, μα κυρίως συνθήκες υγιεινής, «κάτωθεν του μετρίου». Στο άλλο δωμάτιο –ένας διάδρομος μας χωρίζε– τρεις άλλοι μαθητές του Γυμνασίου. Τα αδέρφια από τη Συκιά, η Αννέτα και ο Πέτρος, και η ξαδέλφη τους από την Ορμούλια, η Μένη, δυο χρόνια μεγαλύτερή μου, η αριστούχα, το «αστέρι», όπως την αποκαλούσα. Κι εδώ συνωστισμός, μα οι συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής άγγιζαν το... «λίαν καλώς». Γιατρός ο πατέρας της Αννέτας και του Πέτρου, δασκάλα η μητέρα της Μένης, ενημερωμένοι και ευαίσθητοι, (ασφαλώς και τα τέκνα τους), «περί τα τοιαύτα». Οι δικοί μας παρά την καλή τους θέληση και τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλαν, είχαν πλήρη άγνοια, «περί τούτων». Ασφαλώς και εμείς τα τρία ...«τυφλοκούταβα».

Δεν μας έφταναν τα χάλια μας και το Φθινόπωρο του 1957 δεχθήκαμε και την...επίσκεψη της “Ασιατικής Γρίπης”. Μέχρι τότε δεν είχαμε την... τιμή να την γνωρίζουμε την... κυρία, και μάλιστα με το... όνομά της. Θα το μάθουμε μερικές μέρες αργότερα.

«Πανδημία 1957- 58 (Ασιατική Γρίπη)

Οφειλόταν στον υπότυπο του ιού A H2N2, που προέκυψε από τον ανασυνδυασμό (reassortment) γενετικού υλικού από ιό γρίπης των πτηνών και από τον κυκλοφορούντα μέχρι τότε ιό γρίπης των ανθρώπων.

Ξεκίνησε από την Κίνα [επαρχία Guizhou] τον Μάρτιο του 1957, επεκτάθηκε γρήγορα στην νοτιοανατολική Ασία, στην Ιαπωνία και το Μάιο στην Αυστραλία, στην Ινδονησία και την Ινδία. Το καλοκαίρι του ίδιου έτους έφτασε στην Ευρώπη, στην Αφρική, στη Βόρεια και Νότια Αμερική. Μέσα σε έξι μήνες ο ιός είχε κάνει τον γύρο του κόσμου. Ένα δεύτερο κύμα εμφανίστηκε το φθινόπωρο του 1957, ενώ συνολικά επηρεάστηκε το 40 - 50% του πληθυσμού. Η μεγαλύτερη επίπτωση παρατηρήθηκε σε άτομα ηλικίας 5 -19 ετών με ποσοστό προσβολής πάνω από 50%. Η θνητότητα ήταν υψηλή, σαφώς μικρότερη όμως από εκείνη της Ισπανικής γρίπης».

Αυτά τα είπαν και τα έγραψαν οι ειδικοί επιστήμο-

νες αργότερα. Εμείς δεν τα μάθαμε ποτέ.

Όπως φαίνεται εμάς στον Πολύγυρο μας... πλημμύρησε το δεύτερο κύμα.

Πρώτα η Άννα και ο Μίμης. Πυρετό 40-41 βαθμούς, «έσπαγαν τα θερμομέτρα». Αδυναμία, παραπατούσαν τα καμήνα. Το βράδυ στον ύπνο τους παραμιλούσαν (το λέμε και «παραλαλούσαν») από τον πυρετό. Θεραπευτική αγωγή: δροσερές κομπρέσες, και τσάι από αρωματικά χαμομηλάκια (τα λέμε και «αρμένηδες»), με ζάχαρη δανεική από τη θεία Αναστασιά και ξερό ψωμί. Νοσηλεύτης, η αφεντιά μου η λιπόσαρκτη.

Και αφού γνωρίσαμε για τα καλά την άγνωστη γρίπη, τις αμέσως επόμενες μέρες μάθαμε και το όνομά της. «Ασιατική Γρίπη». Μας το είπε ο Γυμνασιάρχης μας, ο κύριος Βασίλειος Λάππας, εκείνος ο αυστηρός, ο κομψός, που φορούσε πάντα το σκούρο, διακριτικά ριγέ, σταυρωτό κουστούμι, με το άσπρο πουκάμισο και την σφιχτοδεμένη γραβάτα.

Παραταγμένες, με αρκετές όμως απουσίες, όλες οι τάξεις στο προαύλιο του Γυμνασίου. Θωρώντας μας από ψηλά, απ' το πλατύσκαλο εκείνης της φαρδιάς, επιβλητικής, εντυπωσιακής σκάλας, ο κύριος Λάππας, μας ενημέρωσε για την Ασιατική Γρίπη. Μας ανήγγειλε πως τα σχολεία κλείνουν για 2 (αν θυμάμαι καλά) εβδομάδες και μας συνέστησε να επιστρέψουμε στα σπίτια μας.

Φύγαμε πάραυτα, πήγαμε στο χωριό μας, τη Νικήτη. Άλλοι με τα λεωφορεία του ΚΤΕΥΛ Χαλκιδικής, και άλλοι με τα ΤΑΞΙ τα «Αγοραία» με οδηγούς τις δικές μας τις «σωφεράντζες» τους Νικητιανούς, τον Λεονάρδο, και τον Χρίστο τον ωραίο, τον «Άδωνι», αλλά και τον Αγιονικολάτη τον Αριστομένη.

Στη Νικήτη η... θεραπευτική αγωγή για τα δυο πρωτάκια συνεχίστηκε με αρκετές όμως βελτιώσεις και προσθήκες. Συνθήκες υγιεινής αναβαθμισμένες, διατροφή άριστη. Κρεατόσουπα, ψαρόσουπα, και το σπουδαιότερο, το... φάρμακο «πασών των ασθενειών», η ...κοτόσουπα. Δεν αφήσαμε στο κοτέτσι μας «π'λάδις» κι «πιτ'νάρια».

Επιστρέψαμε στον Πολύγυρο, επιστρέψαμε όλοι στις τάξεις μας. Επιζήσαμε...

Και τώρα η Πανδημία του Κωρονοϊού. Η επιστήμη και ο Θεός να βάλουν το χέρι τους...

Με δέος παρακολουθούμε τις εξελίξεις. Τα δελτία ειδήσεων συγκλονίζουν. «Ομαδικοί τάφοι στο Χάρτ Άιλαντ της Νέας Υόρκης»... Εικόνες εφιαλτικές...

Και εμείς, οι 78χρονοι, «ευπαθής πληθυσμός», ακούμε ευλαβικά τις υποδείξεις των ειδικών επιστημό-

νων και τις εφαρμόζουμε κατά γράμμα. ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ...

Ευκαιρία να διαβάσουμε όλα όσα δεν μπορέσαμε να διαβάσουμε στα 72 χρόνια που πέρασαν, από τότε που μάθαμε να συλλαβίζουμε.

Να πάρουμε στα χέρια μας ένα τουλάχιστον από τα έργα, κάποιων από τους Σολωμό, Παλαμά, Καβάφη, Ελύτη, Σεφέρη, Πολυδούρη...

Από τους Παπαδιαμάντη, Ξενοπούλο, Καρκαβίτσα, Καζαντζάκη, Καραγάτση...

Να πάρουμε και από τον Κονδυλάκη, τον Ψαθά, τον Τσιφόρο... να χαμογελάσει λιγάκι το χειλάκι μας...

Υπομονή, και όπως τότε νικήσαμε και διαγράψαμε την «Ασιατική Γρίπη» θα νικήσουμε τώρα και αυτόν τον παρανοϊκό «Κωρονοϊό». Τότε θα μπορούμε να πούμε:

“Ασιατική Γρίπη” - “Κωρονοϊός”: σημειώσατε **X** (ισοπαλία και διαγραφή).

Υ.Γ.: Οι γραμμές αυτές γράφτηκαν την Μεγάλη Τρίτη, 14 Απριλίου του 2020.

Χαλκιδική : Πρώτη στις Γαλάζιες Σημαίες

Η Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ), Εθνικός Χειριστής του Διεθνούς Προγράμματος «Γαλάζια Σημαία» στη χώρα μας, ανακοίνωσε τις βραβεύσεις ακτών, μαρίνων και τουριστικών σκαφών. Η Ελλάδα κατέχει τη 2η θέση παγκοσμίως ανάμεσα σε 47 χώρες με 497 βραβευμένες ακτές, 14 μαρίνες και 6 τουριστικά σκάφη, ενώ η Χαλκιδική είναι πρώτη ανάμεσα στους νομούς της χώρας, με 94 σημαίες.

Από τους Δήμους της Χαλκιδικής ο Δήμος Κασσάνδρας βραβεύτηκε με 32 σημαίες σε ακτές και 2 σε μαρίνες, ο Δήμος Σιθωνίας με 18 σε ακτές και 1 σε

μαρίνα, ο Δήμος Νέας Προποντίδας με 18 σημαίες, ο Δήμος Αριστοτέλη με 15 και ο Δήμος Πολυγύρου με 2.

Στο σύνολο των χωρών που συμμετέχουν φέτος στο Πρόγραμμα, η Ελλάδα κατείχε το 13% των συνολικών βραβευμένων ακτών. Η Διεθνής Επιτροπή βράβευσε φέτος 3.895 ακτές, 691 μαρίνες και 82 τουριστικά σκάφη σε όλο τον κόσμο.

Διανύοντας την τέταρτη δεκαετία υλοποίησης του Προγράμματος στη χώρα μας, γαλάζιες σημαίες θα κυματίσουν και φέτος στις ελληνικές ακτές, επιβραβεύοντας την εξαιρετική ποιότητα υδάτων και το υψηλό επίπεδο προσφερόμενων υπηρεσιών στους λουόμενους, και διασφαλίζοντας με τα κριτήρια καθαριότητας και υγιεινής, την προστασία της Δημόσιας Υγείας.

“Φέτος οι Γαλάζιες Σημαίες συμβολίζουν επιπλέον την επιθυμία και τη θέληση να επιστρέψουμε στην ομαλότητα. Όλοι όσοι δουλεύουν για τον ελληνικό τουρισμό, θα λέγανε όλοι οι Έλληνες χαιρετίζουμε τις φετινές βραβεύσεις του Προγράμματος Γαλάζια Σημαία σαν ένα σύνθημα, ότι ο αγώνας για να πάρουμε πίσω τη ζωή μας έχει ξεκινήσει.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. και η Επιτροπή έκδοσης του περιοδικού μας
Ευχαριστεί

τον κ. **Γεώργιο Τριαντ. Αναγνωστάρα** εκ Νικήτης, για τη σύνταξη ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ-ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΩΝ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ για τα 41 πρώτα τεύχη του περιοδικού (2009-2019), το οποίο μας έστειλε ευγενικά.

Πρόκειται για μια πολύ επίπονη εργασία, και σίγουρα χρειάστηκε πολύς χρόνος και κόπος για την ολοκλήρωσή της. Όμως είναι πολύ χρήσιμη και διευκολύνει τα μέγιστα καθένα που επιθυμεί να βρει ποιά άρθρα έγραψε ή κάθε συγγραφέας και σε ποια τεύχη και σελίδες είναι δημοσιευμένα.

Ευχαριστούμε θερμά

Σημ. Απομένει τώρα η αποδελτίωση των ονομάτων ανθρώπων και τόπων, που αναφέρονται στα κείμενα, για την απόλυτη ευχέρεια εύρεσης των ζητούμενων πληροφοριών. Ελπίζουμε να βρεθεί εθελοντής. Πάντως μια πλήρης σειρά τευχών (1-43) είναι έτοιμα να δοθούν σε όποιον προσφερθεί για την εργασία αυτή.

Το Δ.Σ.

ΗΡΘΕ Ο ΕΞΥΠΝΟΣ ΙΟΣ (Ένας απρόσμενος ξαφνικός επισκέπτης)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΑΡΑΦ. ΚΟΥΤΣΟΣ

Πολ. Μηχανικός - Συγγραφέας

Ήρθε λοιπόν ο έξυπνος ιός, απρόσμενα και ξαφνικά, και αντιπαρατάχτηκε αυτός ο αφανής (που δεν τον πιάνει το μάτι σου) ιός (σαν ένας μικρός Δαβίδ) απέναντι στον μεγαλοπρεπή με κορώνα Πλανήτη μας (έναν μεγάλο Γολιάθ).

Μου θύμισε όλο το γεγονός, ναι, τον Δαβίδ και τον Γολιάθ, τότε που ήμουν μαθητής της δεκαετίας του 1960.

Και αυτός ο μικροκαμωμένος και μικροσκοπικός λοιπόν ιός, με ταχύτητα, που ξεπέρασε και τις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις της κινητής τηλεφωνίας, εγκαταστάθηκε σε όλες τις χώρες του κόσμου και με μιας νιώσαμε άνθρωποι, ηγέτες και κράτη αδύναμοι, μικροί κι ασήμαντοι.

Ήρθε ο έξυπνος ιός και εμείς οι άνθρωποι, αφού όλα τα χρόνια είχαμε μάθει καλά μετά από προσπάθεια, προσπέκτους και ειδική εκπαίδευση τα πάντα για την κάθε τεχνολογία, τώρα διαβάζουμε προσεκτικά τις οδηγίες, πώς να πλένουμε τα χεράκια μας καλά, όπως το μάθημα για 2,5 χρονών μωρά.

Ήρθε ο έξυπνος ιός και εμείς οι άνθρωποι, αφού όλα τα χρόνια συσσωρεύσαμε κάθε είδους εξοπλισμό σε πληθώρα δραστηριοτήτων (π.χ. θαλάσσια και ορεινά σπορ, χόμπι, οικιακό εξοπλισμό και ό,τι μπορείς φανταστείς), τώρα μόνο τρώμε, κοιμόμαστε και αφοδεύουμε, όπως δηλαδή πριν από 5.000 χρόνια οι άνθρωποι των σπηλαίων.

Ήρθε ο έξυπνος ιός και οι ηγέτες, αφού όλα τα χρόνια παράταξαν τανκς, όπλα, υποβρύχια, καταδιωκτικά, πυραύλους και πυρομαχικά (και τα καμαρώνουν), τώρα όλη η βαριά βιομηχανία τους έγινε «ζητιανιά» για κάτι παλιο-υφάσματα και παλιο-πλαστικά για να ραφτούν μάσκες και γάντια μιας χρήσης.

Ήρθε ο έξυπνος ιός και οι ηγέτες, αφού όλα τα χρόνια ανήγειραν υπερπολυτελή συνεδριακά κέντρα, παγοδρόμια, ουρανοξύστες για συνεδριάσεις και αποφάσεις για το περιβάλλον, την αιολική ενέργεια, την κατάκτηση του διαστήματος κ.ά. με τα μεγαλύτερα και τελειότερα συστήματα λειτουργίας, τώρα εκεί άρον-άρον στοιβάζουν κάτι ράντσα εκστρατείας με μελλοθάνατους πάνω.

Ήρθε ο έξυπνος ιός και τα κράτη, αφού όλα τα χρόνια κατασκεύασαν αεροδιάδρομους ταχείας απογειώσης και προσγειώσης, αεροπλάνα που απογειώνονται

κάθε δυο δευτερόλεπτα και συστήματα ασφαλείας χιλιάδες ...και βάλτε, τώρα πήραν μια παλιο-λαμαρίνα, την έβαλαν στην είσοδο του αεροδρόμιου και με βιαστικά γράμματα έγραψαν πάνω: «ΔΕΝ ΔΕΧΟΜΕΘΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ».

Ήρθε ο έξυπνος ιός και τα κράτη, αφού όλα τα χρόνια συσκευτήκαν άπειρες φορές με συνθέσεις G8, G16, G.... και συζήτησαν περί πάντων (παγκόσμια ειρήνη, παγκόσμιο περιβάλλον, ενέργεια και διαδίκτυο, ανάπτυξη και παγκοσμιοποίηση), τώρα το καθένα τρύπωσε σπίτι του και ασχολείται μόνο με τα εν οίκω του (Μένουμε Σπίτι).

Και όταν με το καλό τελειώσει αυτή η ξαφνική επίσκεψη του ιού και αυτό το πανδημικό που ζούμε τότε:

Εμείς οι άνθρωποι θα βγούμε έξω σε πορεία χαράς για να γιορτάσουμε αυτά που είχαμε πριν. Αλλά τον προηγούμενο καιρό για τα ίδια βγαίναμε σαν πορεία διαμαρτυρίας που θέλαμε να τα αλλάξουμε, γιατί δεν μας άρεσε τίποτα, ενώ τα ίδια που δεν μας άρεσαν τότε θα τα θέλουμε τώρα διακαώς (δηλαδή θα θέλουμε τους μισθούς που είχαμε, τους δρόμους που είχαμε, την ιατρική περίθαλψη που είχαμε, τα σχολεία που είχαμε κ.λπ., δηλαδή όλα όπως ήταν πριν).

Οι ηγέτες θα χαίρονται, γιατί θα μείνει πάλι αρκετός κόσμος στον πλανήτη, που χρειάζεται ηγέτες, κι αυτοί είναι πρόθυμοι πάλι να ηγηθούν και να προσφέρουν έργο.

Τα κράτη θα απομακρύνουν την παλιο-ταμπέλα και θα βάλουν καινούργια ταμπέλα με προβολείς και γιγαντοοθόνες με νέον που θα γράφουν: «ΑΝΟΙΞΑΜΕ ΚΑΙ ΣΑΣ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΜΕ!»

Και θα φύγει ο ιός, έτσι ξαφνικά όπως ήρθε.

Μακάρι όμως αυτός ο ερχομός του να δώσει νόημα ζωής, ηθικής και παιδείας στους ανθρώπους, στους ηγέτες και στα κράτη, και να σκεφτούν, όχι μόνο τώρα, αλλά και μετά το πανδημικό, τις απώλειες ανθρώπινων ζώων και υλικών αγαθών, όχι μόνο από τον ιό (που ενδεχόμενα και μακάρι να είναι και λίγες), αλλά και από όλες τις αιτίες και τα γεγονότα του παρελθόντος που πιθανώς με εσφαλμένο τρόπο διαχειρίστηκαν. Γιατί αν δεν πάρουμε το μάθημά μας ο ιός μπορεί να μας επισκεφτεί πάλι.

Τον ξέρει τον δρόμο

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ Ή ΠΑΝΤΑ ΕΥΑΛΩΤΟΣ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ;

ΓΙΩΡΓΟΣ Ι. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

π. Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Ο άνθρωπος, όχι μόνο γιατί θεωρούσε το βιβλικό «κατακυριεύσατε της γης» ως δικαίωμά του, αλλά και γιατί:

- Πράγματι κατέλαβε απανταχού τον πλανήτη μας, από τους πάγους ως τις θερμές χώρες, σε όλα τα μήκη και πλάτη του, και μάλιστα κατά γην, θάλασσα και αέρα. Μάλιστα, πέραν της γης, έφτασε κι ως τη μακρινή σελήνη.

- Ανάπτυξε εντυπωσιακά συγκοινωνιακά και επικοινωνιακά συστήματα, τρύπησε βουνά, που μπορούν να τον φέρνουν παντού, σε ελάχιστο χρόνο.

- Κατασκεύασε κτίσματα εκατοντάδων ορόφων, που κυριολεκτικά «ξύνουν» τον ουρανό.

- Κατατρύπησε τη γη και τη θάλασσα και ληστεύει τα αγαθά που κρύβει η γη στα σωθικά της, χωρίς να σκέφτεται ότι αυτά που καταναλώνει ραγδαίως είναι μη ανανεώσιμα –κάνοντας μάλιστα και φονικούς πολέμους για να κυριαρχήσει σ' αυτά τα αγαθά.

- Έφτιαξε φράγματα, παρέκαμψε ποταμούς, αιχμαλώτισε τον άνεμο.

- Έκανε, τέλος πάντων, επιστημονικές ανακαλύψεις που άλλαξαν τη μορφή της γης και της ζωής του ανθρώπου πάνω σ' αυτήν.

Όμως,

Παράλληλα παρασκεύασε, και παρασκευάζει ολόένα, όπλα τόσο καταστροφικά, που μπορούν, όχι μόνο την ανθρώπινη ζωή, αλλά και τον ίδιο τον πλανήτη μας να αφανίσουν, πράγμα από το οποίο δεν φαίνεται πως θα γλιτώσει τελικά.

Ωστόσο,

Κάθε τόσο παίρνει δραματικά μηνύματα από την ίδια τη γη μας πως καθόλου «δεν κατακυριεύσε της γης»:

- Ένας αόρατος, απειροελάχιστος σε μέγεθος ιός, εμφανίζεται από το πουθενά, στην άλλη άκρη του κόσμου,

εξαπλώνεται ταχύτατα σε όλον τον πλανήτη, προκαλεί εκατόμβες νεκρών και πλήττει θανάσιμα την οικονομία και την κοινωνική ζωή σε όλον τον κόσμο!

- Τα φονικά ακραία καιρικά φαινόμενα εμφανίζονται όλο και σφοδρότερα, όλο και συχνότερα (θύελλες, τυφώνες, πλημμύρες, καύσωνες, ξηρασίες, απότομοι και ισχυροί παγετώνες, ενώ τεράστιες πυρκαϊές καίουν μήνες ολόκληρους από την Αυστραλία, τον Αμαζόνιο, ως την Αλάσκα!

- Ξεσπούν ξαφνικοί φονικοί σεισμοί, που γκρεμίζουν πολλές αλαζονικές ανθρώπινες κατασκευές σαν χάρτινους πύργους και αφανίζουν πολλές ζωές ανθρώπων.

- Φτάνουν στις ακτές τσουνάμια, που ξεκινούν από χιλιάδες μίλια μακριά και φτάνουν σε ανύποπτους παραθεριστές σε μακρινές ακτές, προκαλώντας βιβλικές καταστροφές και θανάτους.

Ακόμα, κρυφά αλλά αναμενόμενα:

- Υπάρχουν κοιμώμενα αλλά ουσιαστικά «εν εγρηγόρσει» υπερηφαιστέα, (Γελοστόουν κ.ά), που αν εκραγούν –σωστότερα, όταν εκραγούν –μπορούν να αφανίσουν τη ζωή επί της γης.

- Η πιθανότητα πτώσης ενός κομήτη ή μεγάλου μετεωρίτη, που απειλούν τη ζωή επί της, είναι πάντα υπαρκτή.

- Υπαρκτή είναι επίσης η πιθανότητα ενός πυρηνικού πολέμου, έστω και κατά λάθος, καθώς τα φαινόμενα αυτοχειρίας του ανθρώπου ποτέ δεν θα ελλείψουν.

- Όλα αυτά επιδεινώνονται από την έλλειψη ικανών και εμπνευσμένων ηγετών στον κόσμο σήμερα που, αντί να μειώνουν τις εντάσεις και τα ατυχήματα, τις επιδεινώνουν (Τραμπ, Ερντογάν, Κιμ Γιονγκ Ουν κ. ά.)

Ύστερα από τις παραπάνω σκέψεις, αισθάνεστε πραγματικά «κυρίαρχοι επί της γης», ή αισθάνεστε και εσείς ευάλωτοι και μάλιστα εξαιρετικά!;

* * *

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2020*

Οι νεκροί στα σκοτεινά κιβούρια των κομβίων παρελαύνουν σε μια ατέλειωτη πένθιμη παράτα.

Οι άνθρωποι κόκκινοι αριθμοί που στάζουν αίμα στις μαύρες λίστες της απώλειας.

Ανυπεράσπιστοι και άκλαυτοι οδεύουν στους ομαδικούς τάφους

και δεν προλαβαίνουν ούτε τα εξόδια όβολα να πληρώσουν στον δρεπανηφόρο εκτελεστή.

Αόρατος και δόλιος ταξιδεύει στα σταγονίδια του θανάτου.

Έχει στομώσει η οθόνη από τις κορωνόμορφες βόμβες

του ολέθρου

κι ο φόβος, άθλιος ζωγράφος,

ληλατεί τον καμβά των προσώπων.

Πότε επιτέλους θα τελειώσει ο θρίαμβός του;

Πότε οι λευκοφόροι φύλακες της αυτοθυσίας θα αφήσουν το χαμόγελο της ελπίδας

να ανθίσει στα χείλη τους;

Πότε οι γκριζοί θάλαμοι της θεραπείας θα σιγήσουν;

Πότε οι ζωντανοί

θα θρηνήσουν τους νεκρούς τους;

ΓΙΑΝΝΗΣ Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

*Με αφορμή τις χιλιάδες νεκρούς από την πανδημική νόσο του κορονοϊού

Η ΘΕΙΑ Η ΡΗΝΟΥΔΑ Η ΦΑΡΜΑΚΟΥ ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΟΥΛΑ Η ΓΑΔΟΥΡΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Η **Θειά** η Ρηνούδα, μια μικροκαμωμένη, ασουλούπωτη και με ξινόπικρη φάτσα γυναικούλα ήταν, κατά γενική ομολογία «**φαρμάκου¹ μι τ'όνουμα**». «**Φαρμάκ'(ι) στάζ'(ι) η στόμα τς, καλή μ'**», «**σκέτους αχαλές² έινι η στόμα τς, καλή μ'**» έλεγαν οι συχωριανές μας μεταξύ τους και εν συνεχεία αλληλοσυμβουλευόνταν ως εξής: «**Πρέπ'να αλλάζουμε στράτα όταν τ'ν ανταμώνουμε, κι αν δεν μπουρούμι να αλλάξουμε στράτα να σ(ι)κώνουμε τα ρούχα μας κι να περνούμι για να μη τ'ν ακμπίσουμε κι μας γιουμόσ'(ι) φαρμάκ'(ι)**».

Η **Θειά** η Ρηνούδα έμενε στη διπλανή γειτονιά από τη δική μου. Παρ'όλα αυτά την έβλεπα συχνότατα, πρώτον γιατί παίρναμε νερό από την ίδια βρύση, όπου τη συναντούσα σχεδόν καθημερινά και δεύτερον γιατί πήγαινα και έπαιζα σχεδόν καθημερινά πάλι στην αυλή ενός ξαδέλφου μου, που το σπίτι του ήταν κολλητό με το σπίτι της **Θειάς** Ρηνούδας, στην αυλή του οποίου έπαιζαν τα παιδιά της με τους φίλους τους και έτσι είχαμε πλήρη οπτική και ακουστική επαφή, ο ξάδελφός μου κι εγώ με τα παιδιά της **Θειάς** Ρηνούδας και τους φίλους τους. Για το ποιόν της **Θειάς** Ρηνούδας είχα βέβαια γνώση από αυτά που άκουγα γι' αυτή, αλλά η συνάντησή μαζί της στη βρύση και το παιχνίδι στην αυλή του ξαδέλφου μου μου έδιναν τη δυνατότητα να έχω και προσωπική γνώση και γνώμη.

Όταν τη συναντούσα στη βρύση, όπου με έστειλε η μάνα μου δυο-τρεις φορές την ημέρα να φέρω κρύο νερό με ένα σταμνάκι, μου κόβονταν τα πόδια. Πάντα με κύτταζε με ένα σκληρό βλέμμα και πάντα κάτι πικρό είχε να μου πει ανάλογα με το πώς της φαινόταν η εμφάνισή μου τη συγκεκριμένη φορά: «**Τι, αρέ, χόντρις τόσου πουλύ; Κουκ'νάρια σι ταϊζ'(ι) η μάνα σ';**» ή «**τι ,αρέ, ζαμπούνιψις³ τόσου πουλύ; σ(ι) κλήκια σε ταϊζ'(ι) η μάνασ';**». Άλλοτε πάλι «**Ντιπ δε ψήλουσις, αρέ. Πότι θα ψ(ι)λόεις; Ντιπ κουντουπίθαρους απόμνις. Ίδια σβανούδα⁴ είσι**». Φρίκη! Μπορεί κανείς να φαντασθεί τι ολέθρια επίδραση έχουν στην ψυχολογία ενός μικρού παιδιού τα λόγια αυτά τα σχετικά με την εικόνα του σώματός του. Πραγματικά πληγωνόμουν και έτρεμα σε κάθε συνάντηση μαζί της, την οποία όμως δεν μπορούσα να αποφύγω. Εκεί όμως, που θησαύρισα σε αφθονία το λεκτικό φαρμάκι της **Θειάς** της Ρηνούδας της φαρμάκου ήταν από αυτά, που άκουγα παίζοντας στην αυλή του ξαδέλφου μου, που ήταν, όπως είπα, κολλητή με την αυλή της Ρηνούδας, όπου έπαιζαν τα παιδιά της και

άκουγα έτσι όσα διαδραματιζόνταν εκεί και κυρίως όσα έλεγε, μάλλον, όσα τσίριζε η **Θειά** η Ρηνούδα πάντα «στεντορεία τη φωνή».

Η **Θειά** η Ρηνούδα είχε τρία αγόρια περίπου στην ηλικία μου, τα οποία ήταν πολύ ζωηρά, πολύ επιθετικά και πολύ ζόρικα, προφανώς κατά το μάνα κατά τάτα...». Κάθε λίγο, λοιπόν, η **Θειά** η Ρηνούδα έβγαινε στο μπαλκόνι ή για να τα βρῖσει όταν τα άκουγε να μαλώνουν μεταξύ τους ή για να στείλει κάποιο από αυτά να της κάνει κάποια δουλειά ή για να τα συμμαζέψει όταν περνούσε η ώρα και δεν συμμαζεύονταν στο σπίτι. Και όταν δεν υπάκουαν, συνηθέστατο φαινόμενο, είχε έτοιμο το πλούσιο **υβρεολόγιο**, το οποίο εξαπόλυε, όπως είπα, με στεντόρεια φωνή και εις επήκοον όλης της γειτονιάς, και αλλά και παραμάχαλα. Το **υβρεολόγιο** της **Θειάς** της Ρηνούδας είχε ως εξής: «**Σ(ι)κλότικνου, σ(ι)κλοντάμαρου, σ(ι) κλί αγαρηνό, παλιόσ(ι)κλου, κουπρόσ(ι)κλου, κακό σκυλί, σκυλί μαύρου, γάδαρι, βόδαρι, παλιουτόμαρου, πράμα⁵, παλιόπραμα⁶, θηρίου ανήμιρου**». Με αυτό το **υβρεολόγιο** το παρμένο από το βασιλείο των ζών άρχιζε η **Θειά** Ρηνούδα. Ειδικά όταν απευθυνόταν στον μεγαλύτερο γιουό της τον Νίκο, που ήταν και ο πλέον ανυπάκουος πάντα τον προσφωνούσε χαρακτηριστικά «**αρέ βόδαρέε!** Άκουγα τόσο συχνά το «**αρέ βόδαρέε**», που χαρακτήριζε πάντα τον Νίκο, που όταν τον έβλεπα από κοντά νόμιζα ότι όπου να'ναι θα έβλεπα να φυτρώνουν βοδίσια κέρατα στο κεφάλι του! Δεν αστειεύομαι! Όσο περνούσε η ώρα και δεν υπάκουαν τα παιδιά της τόσο και οι χαρακτηρισμοί γίνονταν βαρύτεροι και το **υβρεολόγιο** πλουτιζόταν από την Επιστήμη της Νοσολογίας «**πανούκλα, χολέρα**», της Ψυχολογίας «**άχαρου, αχαϊρευτου, ακάθαμα, ανιπρόκοπου, χαμένου ρούχου, χαμένου ζντράν(ι)⁷, διαστραμμένου, κρατούνα⁸, τύρανι**» και τέλος από τον κόσμο του Υπερπέραν «**διάβουλι, σατανά, διάτανι⁹, βερζεβούλ(ι), κέρβερι, καταραμένου, αφουρισμένου, αντίχριστου, Ιούδα Ισκαριώτ'**». Τέλος, αφού εξαντλούσε τα κοσμητικά με τα οποία στόλιζε τα παιδιά και αυτά εξακολουθούσαν να την αγνοούν άρχιζε τις **κατάρεις** «**χαϊρ' κι προκουπή να μη διεις, να σι φάει η λύκος η σιάργκαβους, να σι βαρέσ'(ι) του ρήμα¹⁰, να σι βαρέσ'(ι) η ζούρα¹¹ η κακιά, να σι βαρέσ'(ι) η λύσσα**» και το απίστευτο και όμως αληθινό «**να σι βαρέσ'(ι) η ψόφος η κακός**». Και η όλη σκηνή ολοκληρωνόταν με τις απίστευτες **απειλές** «**άμα σι τσακώσου θα σι σπάσου τα μούτρα,**

**θα σι τσακίσου τα πιπίνια¹², θα σι τσακίσου τα πα-
ϊδια» και τα κορυφαία «θα σι κριμάσου ανάπουδα ή
θα σι γδάρου ζουντανό».** Φρίκη!

Εδώ πρέπει να σημειώσω ότι εκείνα τα χρόνια άκουγες από πολλές μάνες να χρησιμοποιούν μέρος, άλλοτε μικρότερο άλλοτε μεγαλύτερο, του ανωτέρω λεξιλογίου- υβρεολογίου για τα ανυπάκουα παιδιά τους. Η θειά η Ρηνούδα όμως το εξαντλούσε ολόκληρο κυριολεκτικά και καθημερινά. Απίστευτο σήμερα αυτό που συνέβαινε τότε. Πολλοί παράγοντες προφανώς ήταν η αιτία. Η φτώχεια, η αμορφωσιά, τα πολλά παιδιά στην οικογένεια, το βαρύτατο έργο του καθημερινού νοικοκυριού (κουβάλημα νερού από δημοτικές βρύσες, άναμμα φωτιάς με ξύλα για βράσιμο φαγητού και μπουγάδα, ζύμωμα, φούρνισμα, πλέξιμο, μπάλωμα ρούχων, σιδέρωμα με σίδηρα που ζεσταίνονταν με κάρβουνα κλπ κλπ) έκαναν τις μάνες να φθάνουν στα όρια και να τα υπερβαίνουν στην ανατροφή των παιδιών (υβρεολόγιο και βέβαια εφιαλτικές τιμωρίες).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΕΙΡΗΝΟΥΛΑ

Πέρασαν χρόνια. Μεγάλωσα. Έφυγα από τον λατρεμένο μου Πολύγυρο. Η ανάμνηση της θειάς Ρηνούδας και του υβρεολογίου της γινόταν όλο και πιο θαμπή. Ανασυρόταν περιπτωσιακά στη μνήμη μου μάλλον νοσταλγικά σαν μια γλυκόπικρη θύμηση. Όσπου μια μέρα στο ιατρείο μου ήρθε μια μανούλα κρατώντας από το χέρι ένα κοριτσάκι τέσσερα- πέντε χρονών για να το εξετάσω. Μου είπε ότι είναι συμπατριώτισσα μου Πολυγυρινή και ότι ήταν παντρεμένη με το ένα από τα τρία αγόρια της θειά της Ρηνούδας. Όρμησαν μέσα μου ξανανιωμένες οι θύμησης οι σχετικές με τη θειά Ρηνούδα και τα παιδιά της και χάρηκα πραγματικά, που έβλεπα και την εγγονή της. Όπως συνήθιζα, προσπάθησα πριν την εξετάσω να επικοινωνήσω μαζί της και να την καλοπιάνω καθ' όσον όλα τα παιδιά της ηλικίας της βλέπουν τον παι-

διατρο με φόβο και με κακία. Και η πρώτη ερώτηση που της έκανα, ομολογουμένως όχι και πολύ πρωτότυπη ήταν: «Πώς σε λένε κοριτσάκι μου;» για να πάρω την απάντηση ότι την λένε Ειρηνούλα. Η επόμενη ερώτησή μου, όχι πρωτότυπη κι αυτή, ήταν να την ρωτήσω «**Πόσο χρονών είσαι Ειρηνούλα;**». Και τότε έλαβα μια απάντηση, η οποία ήταν εις άπταιστον Πολυγυρινήν γλώσσαν και η οποία με άφησε κεραυνόπληκτο! Η απάντηση λοιπόν της Ειρηνούλας στην ερώτησή μου «**Πόσο χρονών είσαι Ειρηνούλα;**» ήταν η εξής:

«Είμι τέσσιρα χρονού...γαδούρα»!

Νόμισα ότι παράκουσα ή ότι δεν κατάλαβε η Ειρηνούλα την ερώτησή μου και της ξανάκανα την ίδια ερώτηση για να λάβω την ίδια απάντηση επαυξημένη και σε εντονότερο ύφος «**Σε είπα, είμι τέσσιρα χρονού...γαδούρα**».

Δεν είχα τι να πω. Βουβάθηκα. Αλλοφρόνησα. Και τότε παρενέβη η μαμά της Ειρηνούλας και μου είπε: «Συγγνώμη, γιατρέ, να σου εξηγήσω εγώ τι συμβαίνει. **Η γιαγιά η Ρηνούδα, με την οποία μένουμε μαζί, είναι λίγο αυστηρή** (πώς να μου χαρακτήριζε η ταλαίπωρη η νύφη την πεθερά της, να μου την χαρακτήριζε φαρμάκου;) και όταν κάνει κάτι η Ειρηνούλα και δεν της αρέσει το σχολιάζει αμέσως και πάντα χρησιμοποιεί τη λέξη γαδούρα! Π.χ. «**Δεν έμαθες να τρως καλά και είσαι τέσσερα χρονού γαδούρα**» ή «**δεν έμαθες να πλένεσαι και είσαι τέσσερα χρονού γαδούρα**» κλπ κλπ. Ακούγοντας λοιπόν η καημένη η Ειρηνούλα να συνοδεύει την ηλικία της πάντα η λέξη γαδούρα, νομίζει ότι πρέπει και αυτή όταν την ρωτούν την ηλικία της να απαντάει κολλώντας δίπλα στο έτος της ηλικίας της και την λέξη γαδούρα. Να λοιπόν, γιατί μου απάντησε ότι είναι «**τέσσιρα χρονού γαδούρα**».

Διαπίστωσα έτσι ότι η θειά η Ρηνούδα δεν είχε αλλάξει με το πέρασμα των χρόνων. Φαρμάκου ήταν και φαρμάκου παρέμεινε. Χαμογέλασα πικρά και είπα μέσα μου το αρχαίο «**Εκ κόρακος (τι θα ακούσεις;) κρα (θα ακούσεις;)!**»!

1. **φαρμάκου ή φαρμακομύτου:** η γυναίκα, που μιλάει άσχημα και κακοπροαίρετα, που «στάζει φαρμάκι» το στόμα της. Το αντίθετο είναι η μέλου, που μιλάει γλυκά και καλοπροαίρετα, που «στάζει μέλι» το στόμα της.
2. **αχαλές:** αποχωρητήριο (τούρκικη λέξη) και μεταφορικά ο άχαρος άνθρωπος, ο κακός.
3. **ζαμπούνιψις:** αδυνάτισες
4. **σβανούδα:** (υποκοριστικό του σβάνο) πολύ κοντό πιθάρι.
5. **πράμα:** ζών
6. **παλιόπραμα:** κακό ζών
7. **ζντράν(ι):** συνοδεύεται πάντα από τη λέξη χαμένο, τουτέστιν **χαμένο ζντράν(ι)** και σημαίνει χαμένο ρούχο, χαμένο κορμί (strani: ρούχο στα βλάχικα)
8. **κρατούνας:** κεφάλας, αγύριστο κεφάλι, ισχυρογνώμων
9. **διάτανος:** διάβολος. Από συμφυρμό των λέξεων διάβολος και σατανάς
10. **ρήμα:** αναποδιά, αποτυχία (ρημάζω: ερημώνω, καταστρέφω, αποτυγχάνω)
11. **ζούρα:** αρρώστια, που φέρνει καχεξία
12. **πιπίνια:** το στόμα, τα χείλη, η μύτη και τα γύρω τους μέρη του προσώπου.

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΑΝΙΚΟΥ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 1950 (Για να θυμούνται οι μεγάλοι και να μαθαίνουν οι νέοι)

ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ
Καθηγητής Αστρονομίας, Α.Π.Θ.

Βρισκόμαστε στην αρχή του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα και στο δεύτερο μισό της πρώτης δεκαετίας του, δηλαδή στα χίλια εννιακόσια πενήντα έξη ή επτά, και στις πρώιμες αρχές της Άνοιξης. Εγώ ήμουνα μαθητής της πρώτης ή δεύτερης τάξης του Δημοτικού Σχολείου Μεγάλης Παναγίας, όταν, κατά τη διάρκεια της πρώτης ώρας των μαθημάτων, επικράτησε ένας μεγάλος πανικός στο Σχολείο μας από το δυνατό και άτακτο, χωρίς ρυθμό, κτύπημα όλων των καμπάνων του καμπαναριού της εκκλησίας του χωριού μας.

Οι νωπές μνήμες από την γερμανική κατοχή και από τον εμφύλιο πόλεμο προκάλεσαν μεγάλη αναστάτωση και πανικό σ' όλο το χωριό. Οι δυο δασκάλες των διπλανών αιθουσών έτρεξαν στη δική μας δασκάλα, που ήταν σύζυγος του Διευθυντή του Σχολείου μας και κάνοντας συνεχόμενα το Σταυρό τους έντρομες μιλούσαν για κάποιο μεγάλο κακό που μάλλον συνέβη στη χώρα μας ή στο χωριό μας. Μήπως πάλι πόλεμος; έλεγε η μία στην άλλη, ή μήπως καίγεται το χωριό μας από κάποιο τζάκι που πήρε φωτιά;

Το να πάρει φωτιά ένα σπίτι ήταν πολύ συνηθισμένο φαινόμενο εκείνα τα χρόνια στο χωριό μας, διότι, μετά τον καταστρεπτικό σεισμό της Ιερισσού, το 1932, κατά τον οποίο είχαν πέσει σχεδόν όλα τα σπίτια μας, τα καινούργια είχαν κατασκευαστεί με πολλή ξυλεία με την υπόδειξη του Κράτους. Σε μερικά σπίτια είχε διασωθεί από τον σεισμό ο πέτρινος πρώτος όροφος, αλλά ο δεύτερος όροφος σε όλα σχεδόν τα σπίτια φτιάχτηκε με τσατμά, δηλαδή με όρθιες ξύλινες κολώνες στις οποίες είναι καρφωμένα και στις δύο όψεις τους, την εξωτερική και εσωτερική, οριζόντια ξύλινα πέταβρα. Τα πέταβρα ήταν δρύινες λεπτές σανίδες, που τις έβγαζαν με τα τσεκούρια, ώστε για το σοφάτισμα στην ανώμαλη επιφάνειά τους να κολλά εύκολα ο ασβέστης ή το κοκκινόχωμα το ανακατεμένο με άχυρα για τον σκοπό αυτό. Έτσι ήταν φτιαγμένοι οι εξωτερικοί τοίχοι των σπιτιών και τα ενδιάμεσα χωρίσματα των δωματίων.

Το πατρικό μου σπίτι έπεσε με τον σεισμό του 1932 και με αυτόν τον τρόπο, που αναφέρθηκε παραπάνω, φτιάχτηκε το καινούργιο σπίτι. Δυστυχώς όμως ο πατέρας μου δεν πρόλαβε να το χαρεί, διότι, μόλις σχεδόν το ολοκλήρωσε, το ίδιο βράδυ του γάμου του έφθασαν οι Βούλγαροι στο χωριό μας, ως συνεργάτες των γερμανών κατακτητών και μας το έκαψαν ολοσχερώς μαζί με όλη την προίκα της μητέρας μου και με όλα τα ετήσια γεωργικά εισοδήματα (ανώνα), που ήταν

συγκεντρωμένα στα αμπάρια του σπιτιού.

Αυτή η κατασκευή των σπιτιών είχε τρία μεγάλα πλεονεκτήματα: (α) ήταν πολύ οικονομική, διότι γίνονταν με ξύλα, που είχε άφθονα το χωριό μας, (β) ήταν πράγματι αντισεισμική και (γ) τα σπίτια είχαν πολύ καλή για την εποχή εκείνη θερμομόνωση μιας και ανάμεσα στα πέταβρα υπήρχε αέρας, που είναι ένα καλό μονωτικό.

Είχε, όμως, και δυο μεγάλα μειονεκτήματα: (α) τα σπίτια έπαιρναν πολύ εύκολα φωτιά από τα τζάκια, που ήταν η μόνη πηγή θέρμανσης και παρασκευής του φαγητού κατά τους κρύους μήνες του έτους και (β) ανάμεσα στα πέταβρα έβρισκαν άσυλο τα ενοχλητικά παμπόνηρα ποντίκια και σπανιότερα οι αλαφιάτες, τα μεγάλα χωρίς δηλητήριο φίδια, που τρέφονταν μ' αυτά τα ποντίκια, όπως ακριβώς και οι κατοικίδιες γάτες.

Μέσα σ' αυτόν τον πανικό ένας συμμαθητής μου, αλλά αρκετά μεγαλύτερος από εμάς σε ηλικία, που κάθονταν στο τελευταίο θρανίο και πίστεψε ότι οι καμπάνες κτυπούσαν γιατί καίγονταν κάποια σπίτια στο χωριό, άρχισε να σιγοψιθυρίζει στον διπλανό του δυνατά: «Παναγιά μου, βοήθησε να καεί και το Σχολείο μας για να μην ξανακάνουμε μάθημα». Την ευχή του αυτή την ακούσαμε σχεδόν όλοι οι 60 μαθητές της τάξης μας και έτσι δημιουργήθηκε μια προσωρινή ευθυμία, αλλά με συνέπειες άσχημες την άλλη μέρα γ' αυτόν.

Ο συμμαθητής μου αυτός ήταν παιδί μιας βλάχικης οικογένειας, που είχαν φέρει τα πρόβατά τους εκείνο το χειμώνα για να ξεχειμωνιάσουν στην περιοχή του χωριού μας, που συνορεύει με την Πλανά του Δήμου Πολυγύρου. Έτσι ο Κώστας Τσατσός, παρά τη σχετικά μεγάλη του ηλικία, βρέθηκε στην τάξη μας για εκείνη τη χρονιά. Βέβαια, αυτό κράτησε μέχρι την εορτή του Αγίου Γεωργίου, οπότε έφυγε με την οικογένειά του και με τα πρόβατά τους για τα ορεινά βοσκοτόπια της Δράμας και δεν τον ξαναείδαμε.

Είχαμε βέβαια και άλλους συμμαθητές πέντε και έξι χρόνια μεγαλύτερους μας, που έρχονταν στο Σχολείο μόνο μερικές εβδομάδες των χειμωνιάτικων συνήθως μηνών. Αυτοί ήταν κυρίως παιδιά αγροτοκτηνοτρόφων, τα οποία από πέντε σχεδόν χρονών βοηθούσαν τους γονείς τους κυρίως στη βοσκή των ζώων τους. Αυτά τα παιδιά, δυστυχώς, έμεναν συνέχεια στάσιμα στην ίδια τάξη μέχρι που τους καλούσαν στο Στρατό. Αργότερα όμως, μετά το Στρατό, παρακολουθούσαν μαθήματα ανάγνωσης και γραφής στα Νυχτερινά

Σχολεία, που οργάνωνε η πολιτεία σε κάθε χωριό με την ευγενική και ανιδιοτελή προσφορά των ηρωικών εκπαιδευτικών μας.

Όλα αυτά, λοιπόν, κυριάρχησαν στη σκέψη μου μέσα στην τάξη, ώσπου ο Διευθυντής του Σχολείου μάς έδωσε εντολή και όλοι οι μαθητές βγήκαμε στο προαύλιο του Σχολείου, ενώ ο ίδιος έτρεξε στην Κοινότητα του χωριού για να πληροφορηθεί για το πιθανόν μεγάλο κακό που συνέβαινε, διότι συνέχισε να μην φαίνεται να καίγεται κάποιο σπίτι του χωριού.

Ένας βοσκός από την Πλανά σε ένα βαθύ λαγκάδι με πολύ πυκνή βλάστηση από πλατάνια και θάμνους στις όχθες του, με την ειδοποίηση των σκύλων του, παρατήρησε εκατοντάδες φίδια περιπλεγμένα σε βουναλάκια μέσα στα λιγοστά νερά αυτού του λαγκαδιού. Το λαγκάδι αυτό χύνεται στον Χαβρία. Ο Χαβρίας είναι ο μεγαλύτερος ποταμός της Χαλκιδικής που ξεκινάει από την υδρολογική λεκάνη της Αρναίας, του Παλαιοχωρίου και του Νεοχωρίου και ο οποίος, αφού ενισχυθεί πολύ δυναμικά από τον μεγάλο παραπόταμο, που έρχεται από την υδρολογική λεκάνη της Μεγάλης Παναγίας, χύνεται στη θάλασσα της Ορμύλιας.

Έντρομος ο κτηνοτρόφος και συνεχώς επικαλούμενος τη βοήθεια του Θεού, αφού οδήγησε το κοπάδι του σε ασφαλές τόπο, έτρεξε με το μουλάρι του να ζητήσει βοήθεια από τους κατοίκους του χωριού μας.

Ο τελάλης του χωριού μας, που είχε το ρόλο των σημερινών μεγαφώνων, με την αγριοφωνάρα του από τον «Γλα», το πιο ψηλό σημείο του χωριού, μετά το σταμάτημα των καμπάνων άρχισε να φωνάζει αδιάκοπα: «Ακούτι χώρα, όποιος έχει όπλο στο σπίτι του, με διαταγή της Αστυνομίας, να το πάρει και να τρέξει γρήγορα στο χωροστάσι. Κινδυνεύει το χωριό μας από κουπάδια με φίδια».

Ήταν ακόμη πρωί και δεν είχαν απομακρυνθεί πολύ από το χωριό οι άνδρες για δουλειές και έτσι μαζεύτηκε ένας ολόκληρος Στρατός, έτοιμος για τη μεγάλη μάχη κατά της επίθεσης των φιδιών, εκλαμβάνοντας αυτό το γεγονός ως τιμωρία Θεού και για τον λόγο αυτόν πολλές γυναίκες έτρεξαν στην εκκλησία του χωριού για να ανάψουν το κεράκι τους. Σε μία περίπου ώρα είχαν μαζευτεί και ξεκίνησαν για την Πλανά, που απέχει περίπου μιάμιση ώρα με τα πόδια, και με οδηγό τον κτηνοτρόφο.

Μπροστά πήγαιναν οι καβαλαραίοι στα μουλάρια, πίσω το φτωχικό ιππικό των γαϊδουριών και πιο πίσω το πεζικό. Δεν έλειψε από το στράτευμα και ο Διευθυντής του Σχολείου μας, καταγόμενος από την Κασσάνδρα. Ο κ. Διευθυντής ήταν φανατικός κυνηγός, τόσο πολύ που ποτέ δεν τον θυμάμαι σε ημερήσια σχολική εκδρομή να μην είχε στον δεξί ώμο του κρεμασμένο το δίκαννό του. Αγαπούσε πάρα πολύ την ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, την οποία δίδασκε παραστατικότητα μέσα στην τάξη, χρησιμοποιώ-

ντας τη βέργα του για όπλο και τα θρανία για μετερίζι. Άλλοτε ως ο Κολοκοτρώνης, άλλοτε ως ο Καραϊσκάκης, άλλοτε ως ο Νικηταράς ο Τουρκοφάγος πηδούσε τα θρανία και τουφέκιζε προς κάθε κατεύθυνση. Έτσι κάθε χρόνο αναλάμβανε την Στ' τάξη και πάντοτε στις ημερήσιες εκδρομές καλούσε τους μαθητές της Στ' τάξης σε μια μακρινή απόσταση από τους υπόλοιπους μαθητές και εκτελούσε σκοποβολή καταχειροκροτούμενος από αυτούς.

Όσο πλησίαζε το στράτευμα στον τόπο της μεγάλης μάχης, τόσο η επίδειξη γενναιότητας ανέβαινε και οι παλληκαράδες και υποψήφιοι γαμπροί προσπαθούσαν να καταλάβουν ηγετικές θέσεις ανάμεσα στους υπόλοιπους για να κερδίσουν τους επαίνους. Οι γεροντότεροι προσπαθούσαν να θυμηθούν εμπειρίες του πολέμου, που πρόσφατα είχαν ζήσει, αλλά και συμβουλές των δι-οικητών τους από τα χρόνια της στρατιωτικής τους θητείας. Έτσι ξεχώρισαν και οι πιο δειλοί, οι οποίοι άρχισαν με διακριτικότητα να απομακρύνονται από την επικίνδυνη ζώνη με την δικαιολογία ότι δήθεν ήξεραν από πού θα προσπαθήσουν να φύγουν τα φίδια.

Η επίθεση έγινε κυκλωτικά, αλλά η απελπισία γρήγορα κυριάρχησε στα πρόσωπα των επίδοξων τοπικών ηρώων, καθώς διαπίστωσαν ότι ο εχθρός από τα γαυγίσματα των σκύλων είχε αντιληφθεί την αναμενόμενη εξόντωσή του και έγινε άφαντος.

Πολλά ειπώθηκαν στα σπίτια και στα καφενεύα όλη εκείνη την ημέρα για τα φίδια αυτά και για τον βοσκό, που έφερε την πληροφορία. Όλη εκείνη την νύχτα το μικρό μου μυαλούδάκι προσπαθούσε να βγάλει ένα συμπέρασμα συνθέτοντας όλα όσα είχα ακούσει στη γειτονιά. Ευτυχώς όμως την άλλη μέρα στην τάξη η δασκάλα μάς εξήγησε το παράξενο αυτό φαινόμενο. Είχε ρωτήσει έναν καθηγητή φυσιογνώστη, που υπηρετούσε στο Γυμνάσιο Αρναίας και την είχε πληροφορήσει ότι τα φίδια, που είδε ο βοσκός, δεν ήταν φίδια, αλλά χέλια.

Έτσι η καλή μας δασκάλα μάς έκανε ένα ωραίο μάθημα για τα χέλια. Μας είπε ότι έχουν σώμα φιδίσιο και ζουν στα γλυκά νερά, δηλαδή στους ποταμούς, στις λίμνες και στους βάλτους όλου του κόσμου. Είναι όμως θαλασσοτόκα ψάρια. Έτσι, όλα ανεξαιρέτως τα χέλια της Ευρώπης ταξιδεύουν χιλιάδες χιλιόμετρα και πηγαίνουν και γεννούν στη θάλασσα των Σαργασών στον Βόρειο Ατλαντικό Ωκεανό σε βάθος μεγαλύτερο από 3000 μέτρα και τότε τελειώνει η ζωή τους.

Τελικά, μας πληροφόρησε ότι τα μικρά χέλια, μόλις εκκολαφθούν, ξεκινούν από την περιοχή αυτή και αφού περάσουν το στενό του Γιβραλτάρ καταφθάνουν σε ένα με δυο χρόνια και στις εκβολές των δικών μας ποταμών τους οποίους ανεβαίνουν κατά χιλιάδες και ζουν στα γλυκά νερά για πέντε με έξι χρόνια. Μετά ξεκινούν για

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΘΩΝΙΚΗΣ ΜΟΝΗΣ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ ΣΤΗ ΣΑΡΤΗ ΣΙΘΩΝΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΔΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΡ. ΜΕΡΤΖΙΜΕΚΗΣ
Αρχαιολόγος - Βυζαντινολόγος

Τα αγιορειτικά μετόχια που δημιουργήθηκαν στην Χαλκιδική, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, αποτέλεσαν την εξωτερική περιουσία της μονής, την οποία οι αγιορείτες φρόντισαν να εκμεταλλεύονται με πολλούς και ποικίλους τρόπους. Με την επιστάση συνήθως του εκάστοτε μετοχιάρη μοναχού και προσωπικό, αποτελούμενο από μοναχούς και εργάτες, πραγματοποιούνταν η σπορά, η συγκομιδή, η καταγραφή της παραγωγής και η εν συνεχεία διάθεσή της στην αγορά. Αναμφισβήτητη ωφέλεια της διατήρησης στο διηνεκές, μετοχιών υπήρξε πολυσήμαντη: δεν εξυπηρέτησε μόνο τα οικονομικά συμφέροντα των μονών, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις συγκράτησε με τις υλικές της δυνάμεις τον ελληνικό πληθυσμό και συνέβαλε ουσιαστικά στην ενίσχυση του χριστιανικού φρονήματος και της πνευματικότητας των κατοίκων της, σε μια περίοδο που η εμμονή στην ορθοδοξία ήταν ταυτόσημη με τη διατήρηση της ελληνικής εθνικής συνείδησης και την έκφραση της εθνικής ταυτότητας.

Ο 19ος αιώνας, και ιδιαίτερα η δεύτερη πεντηκονταετία του, είναι για την Σιθωνία και γενικότερα για την Χαλκιδική περίοδος ανόρθωσης και ανοικοδόμησης. Τα μετοχιακά συγκροτήματα, που οργανώθηκαν την ίδια περίπου εποχή, δεύτερο μισό του 19ου και πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, διατηρούν παλαιότερα, τυπολογικά και μορφολογικά στοιχεία.

Το μετοχιακό συγκρότημα της αθωνικής μονής Ξηροποτάμου βρίσκεται δυτικά της Σάρτης στην Σιθωνία Χαλκιδικής, τα κτίρια του οποίου, κτίστηκαν ή ανακαινίστηκαν από το δεύτερο μισό του 19ου έως και την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα. Το παλαιότερο κτίριο σύμφωνα με τις σωζόμενες κτητορικές επιγραφές είναι η δεξαμενή του μετοχίου που φέρει τη χρονολογία 1864 με τα αρχικά της κυρίαρχης μονής Ξηροποτάμου (ΜΞ), και βρίσκεται πίσω από το νότιο τοίχο του συγκροτήματος. Κοντά στη δεξαμενή και σε μι-

κή απόσταση μεταξύ τους σώζονται και δύο πηγάδια που κάλυπταν τις αυξημένες ανάγκες του μετοχίου για νερό. Το 1867, πληροφορία που αντλούμαι από κτητορική επιγραφή, κτίζεται ο μονόχωρος μετοχιακός ναός και αφιερώνεται στη μνήμη των Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων που είναι και οι προστάτες της μονής, τον οποίο αργότερα, οι πρόσφυγες που εγκαταστά-

θηκαν εκεί από την Αφησιά, τον αφιερώνουν στον Άγιο Γεώργιο, για να τιμήσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τον προστάτη άγιο του ομώνυμου μονυδρίου που υπήρχε στην πατρίδα τους. Ανατολικά του ναού, πίσω από το Ιερό Βήμα σώζεται μικρό κοιμητήριο με οστεοφυλάκιο.

Το Μετοχιακό συγκρότημα της Ι. Μ. Ξηροποτάμου στη Σάρτη

Το κυρίως κτίριο του μετοχίου, η ανέγερση του οποίου ξεκίνησε στις 12 Ιουνίου του 1906, περιβάλλεται από ένα ψηλό, προσεγγμένο λιθόκτιστο περιτείχισμα. Η είσοδος στην αυλή γίνεται από μεγάλη σιδερένια αυλόπορτα που βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του. Μπαίνοντας στην αυλή, αριστερά συναντάμε δεξαμενή που τροφοδοτεί με νερό κρήνη, στην οποία υπάρχει μαρμάρινη κτητορική πλάκα με τα αρχικά της μονής Ξηροποτάμου (ΜΞ). Δεξιά βρίσκεται ο στάβλος για τα υποζύγια στον οποίο σώζονται τα παχυνιά και οι σιδερένιοι χαλκάδες. Δίπλα στο στάβλο υπάρχει ένα μικρό μαγειρείο και ο φούρνος. Στη δυτική πλευρά του αυλόγυρου ακριβώς απέναντι από την ανατολική είσοδό του υπάρχει μικρή βοηθητική είσοδος.

Η είσοδος στο κεντρικό κτίριο, γίνεται από την βόρεια πλευρά του. Πρόκειται για ένα διώροφο κτίριο που εξαιτίας της υψομετρικής διαφοράς, γίνεται στο νότιο τμήμα του τριώροφο. Το κτίριο αυτό χρησίμευε ως κατοικία του οικονόμου μοναχού και της συνοδείας του. Πάνω από το υπέρθυρο της κεντρικής εισόδου υπάρχει εντοιχισμένη μαρμάρινη ενεπίγραφη πλάκα η οποία αναφέρει: «ΑΝΗΓΕΡΘΗ ΤΟΔ' ΕΚ ΒΑΘΡΩΝ ΔΑΠΑΝΗ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ 1907». Στον πρώτο όροφο, δια-

τάσσονται σε δύο σειρές εκατέρωθεν αξονικού διαδρόμου επτά δωμάτια, τα δύο εκ των οποίων με τζάκι, ένας χώρος υποδοχής –αρχονταρίκι, ένα μαγειρείο, ένας χώρος υγιεινής, και ένας μικρός χώρος που χρησιμοποιείται ως φαρμακείο. Στην δυτική πλευρά, μεγάλη ξύλινη κλίμακα, οδηγεί στον δεύτερο όροφο, στο κεντρικό τμήμα του οποίου εκτείνεται μεγάλη αίθουσα σε σχήμα σταυρού, η οποία διαθέτει αξιόλογη ξύλινη οροφή. Προέκταση της αίθουσας είναι ο διάδρομος που οδηγεί σε εξώστες σε βορρά, νότο και ανατολή. Και στον δεύτερο όροφο, εκατέρωθεν αξονικού διαδρόμου διατάσσονται σε δύο σειρές επτά δωμάτια, ένα εργαστήριο, μαγειρείο και χώροι υγιεινής. Σε ένα από τα ανατολικά δωμάτια υπάρχει ξύλινο κοχλιωτό κλιμακοστάσιο που οδηγεί στη σοφίτα του κτιρίου. Η είσοδος στο υπόγειο, το οποίο χρησιμοποιείται ως αποθηκευτικός χώρος, γίνεται από τη νότια πλευρά. Είναι ευρύχωρο και εντυπωσιακό χάρη στις μεγάλες λιθόκτιστες κολώνες που στηρίζουν το κτίριο. Ξύλινη εσωτερική κλίμακα ενώνει το υπόγειο με το ισόγειο.

Περιμετρικά του κεντρικού κτιρίου υπάρχουν τα βοηθητικά κτίσματα. Βορειοανατολικά ο μεταξώνας και ο στάβλος για τα μεγάλα ζώα, μισογκρεμισμένα σήμερα. Δίπλα στον μεταξώνα υπήρχε διώροφο εργατόσπιτο με

πέντε δωμάτια στον όροφο και ενιαίο ισόγειο χώρο. Δυτικά υπήρχε το σιδηρουργείο που σήμερα δεν σώζεται, ενώ νοτιοδυτικά σώζεται το πατητήρι κτίσμα του 1896. Ανατολικά από το πατητήρι σώζεται ένα εργατόσπιτο και ακριβώς δίπλα του το λαδαρείο του μετοχίου.

Στο πλαίσιο της ίδιας μετοχιακής εκτάσεως, της μονής Ξηροποτάμου στη Σιθωνία, βρισκόταν και δύο άλλοι κτιριακοί πυρήνες, ο ένας στη θέση «Πλατανίτσι», με διώροφο οίκημα τεσσάρων δωματίων, φούρνο και υδρόμυλο, (σε ερειπιώδη κατάσταση σήμερα) και ο άλλος στη θέση «Αρμενιστής» με οίκημα αποτελούμενο από δύο δωμάτια (σήμερα δεν σώζεται τίποτα).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Μελισσίδης - Β. Μαγαλιά, Η Συκιά στη σκιά του Άθωνα, Εκδ. Γυμνασίου - Λυκείου Συκιάς 1996.

Ν. Α. Μερτζιμέκης, Αγιορειτικά μετόχια στην Σιθωνία Χαλκιδικής: Εισαγωγικά για μια τυπολογική και τοπογραφική προσέγγιση των οικοδομικών συγκροτημάτων του 19ου αι., Πρακτικά

Θ' Διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου: Η εξακτίωση του Αγίου Όρους στον ορθόδοξο κόσμο: Τα μετόχια, Θεσσαλονίκη 2015, 409-429.

ΛΟΓΩ ΠΛΗΘΩΡΑΣ ΥΛΗΣ

Τα άρθρα που λάβαμε και δεν δημοσιεύθηκαν στο παρόν τεύχος, κρατήθηκαν στο αρχείο του περιοδικού, προκειμένου να δημοσιευθούν σε επόμενα τεύχη.

Προς τους αρθρογράφους

Παρακαλούνται οι αρθρογράφοι τα κείμενα τους να μην είναι εκτεταμένα. Να περιορίζονται στα μέτρα που έχει βάλει η Επιτροπή Έκδοσης. Δηλαδή δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 1800 λέξεις περίπου ούτε τους 9.000 χαρακτήρες (χτυπήματα). Η παράκληση αυτή γράφεται στην πίσω σελίδα του εξωφύλλου κάθε τεύχους, αλλά δυστυχώς αγνοείται.

Επίσης μερικοί μας στέλνουν άρθρα εξειδικευμένα με περιεχόμενο άκρως επιστημονικό ή άλλα άσχετα τα οποία δεν είναι δυνατό να δημοσιευθούν. Για τη σειρά δημοσίευσης λαμβάνονται υπόψη, πέραν του περιεχομένου, δύο στοιχεία: Ο χρόνος παραλαβής και η επικαιρότητα, αποστέλλονται δε αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή στο E-mail: toikono@sch.gr

Τέλος επαναλαμβάνουμε ότι το περιοδικό απευθύνεται στο ευρύ κοινό, και αυτό ας έχει απέναντί του κάθε αρθρογράφος όταν συντάσσει την εργασία του.

Από την επίσκεψη μελών του Διοικητικού Συμβουλίου στην πρωτεύουσα της Χαλκιδικής. (ρεπ. σελ. 48)

Στον Αντιπεριφερειάρχη κ. Ιωάννη Γιώργο

Στον Δήμαρχο κ. Αστέριο Ζωγράφο

Στην Διευθύντρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Χαλκιδικής κ. Ευτυχία Παπανικολάου

Από την επίσκεψη στην ιδιωτική συλλογή
του Αντιστρατήγου ε.α.
κ. Στυλιανού Κυρίμη στον Άγιο Μάμα

Τμήματα του Συλλόγου μας... Με την ευχή να λειτουργήσουν σύντομα.

Το χορευτικό σε διάλειμμα της πρόβας

Η χορωδία σε διάλειμμα της πρόβας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΝ ΠΟΛΥΓΥΡΟ

Το Διοικητήριο του Νομού Χαλκιδικής, σημερινή Περιφερειακή Ενότητα με το Μνημείο του Μακεδονικού Αγώνα

Το Δικαστικό Μέγαρο Χαλκιδικής

Το κλειστό θέατρο

Το ανοικτό θέατρο

Το Επιμελητήριο Χαλκιδικής

Ο Μητροπολιτικός Ναός Αγ. Νικολάου

Σημερινή άποψη του Πολυγύρου

Μνημεία στον Πολύγυρο

Ηρώο

Μνημείο Ποντιακού Ελληνισμού

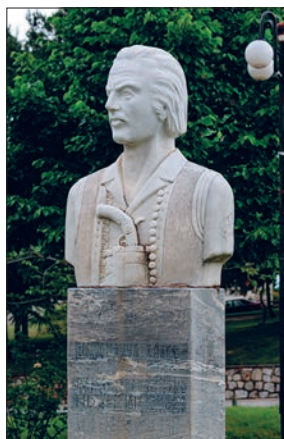

Μνημείο Μακεδονικού Αγώνα

Προτομές στον Πολύγυρο

Μητροπολίτης Ειρηνάιος

Εμμανουήλ Παπάς

Κύρκος Παπαγεωργάκης

Τσάμης Καρατάσος

Από τις εκδηλώσεις για την ημέρα μνήμης της Κήρυξης της Επανάστασης του 1821 στην Χαλκιδική. Πολύγυρος, 17/5/2020

Δοξολογία από τον Μητροπολίτη Κασσανδρείας κ.κ. Νικόδημο

Επιμνημόσυνη δέηση στο μνημείο των Ηρώων

Από τις εκδηλώσεις για την Γενοκτονία των Ποντίων. Στον Πολύγυρο, 24/5/2020 και στα Ν. Μουδανιά, 19/5/2020

Στον Πολύγυρο

Στον Πολύγυρο

Στα Νέα Μουδανιά

Στα Νέα Μουδανιά

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου Θητείας 1997-1998 που ανήγειρε το μνημείο του Καπετάν Στάμου Χάψα.

Από αριστερά: † Χρήστος Μορένος, Κωνσταντίνος Βλαχάκης, Βασίλειος Μαυρουδής, † Βρασιδάς Κυργιαφίνης, Αβραάμ Παπαδόπουλος, † Θωμάς Θεοδώριδης, Ιωάννης οικονόμου, Χρυσάνθη Κοσμά, † Αθανάσιος Γουλιός

Σ.Σ. Ελπίζουμε και ευχόμαστε σύντομα η αναπαράσταση της Μάχης να αποκατασταθεί.

ΜΟΝΟΝ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΟΥΜΕ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΤΑΣΙΟΣ

Πρόεδρος Ομοσπονδίας Ξενοδόχων Ελλάδας
- Πρόεδρος Ένωσης Ξενοδόχων Χαλκιδικής

Ζούμε το τέλος μιας εποχής και μπαίνουμε σε μια νέα, όπου τα πάντα γύρω μας αλλάζουν, με πρωτόγνωρους ρυθμούς. Αλλάζουν τα οικονομικά και κοινωνικά δεδομένα. Αλλάζουν οι αντιλήψεις, οι συνήθειες, οι νοοτροπίες. Μοιραία αλλάζουν ακόμα και οι ανθρώπινες σχέσεις.

Το μόνο που δεν μπορεί να αλλάξει ποτέ είναι η άρρηκτη σχέση που έχουμε με τον τόπο μας. Αυτή η δυνατή και ακατάλυτη αγάπη που κάνει κάθε Χαλκιδικιώτισσα και κάθε Χαλκιδικιώτη να αγωνιά για το αύριο που ξημερώνει για το νομό μας αλλά και να αγωνίζεται για το μέλλον των παιδιών μας.

Καθημερινά αφουγκράζομαι αυτή την αγωνία. Από συναδέλφους ξενοδόχους και συμπολίτες. Θα έχουμε τουρισμό; Θα έχω εισόδημα; Θα έχω δουλειά; Θα μείνει όρθιο το ξενοδοχείο μου; Θα βρουν δουλειά τα παιδιά μου ή θα πρέπει να γίνουν μετανάστες;

Είναι εύλογα ερωτήματα μπροστά σε μια κρίση που όπως είπε και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης στο τελευταίο διάγγελμά του, όμοιά της δεν έχουμε δει εδώ και τρεις γενιές. Συμβαίνει ταυτόχρονα σε όλο τον πλανήτη και βρίσκει την πατρίδα μας τη στιγμή που έκανε τα πρώτα βήματα ανάπτυξης μετά από δέκα χρόνια κρίσης.

Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ασφάλεια το μέλλον. Το μόνο σίγουρο είναι πως η θετική εικόνα της Ελλάδας που κερδήθηκε στην υγειονομική διαχείριση της πανδημίας θα πρέπει να έχει συνέχεια και στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της. Για να το πετύχουμε αυτό δεν υπάρχουν μαγικές λύσεις. Τα μόνα θαύματα που γίνονται είναι τα θαύματα της κοινής προσπάθειας και της συνεργασίας. Κι αυτό θα δοκιμαστεί πρώτα απ' όλα στον τουρισμό που είναι και ο πνεύμονας για την τοπική οικονομία μας.

Το ποτήρι μπορεί να το δει κανείς μισοάδειο ή μισογεμάτο. Τουρισμός, υπάρχει. Αυτό ξεκαθαρίστηκε. Τώρα θα παίξουν καταλυτικό ρόλο οι διακρατικές συμφωνίες και είναι εξαιρετικά θετικός ο διαβαλκανικός συντονισμός. Με τις γνωστές αβεβαιότητες στις αεροπορικές μεταφορές, έχουμε κάθε λόγο να δώσουμε προτεραιότητα στον οδικό τουρισμό ως χώρα αλλά και προτεραιότητα στο οδικό δίκτυο του νομού μας, ως κορυφαίος τουριστικός προορισμός.

Επιπλέον υπάρχει συνολικά ένα πακέτο 24 δις για την επιδότηση της εργασίας και τη στήριξη της ρε-

στότητας των επιχειρήσεων. Είναι σημαντικό να το αξιοποιήσουμε στο μέγιστο και ασφαλώς, βλέποντας και τα αποτελέσματά του στην πράξη, να προτείνουμε βελτιώσεις εκεί που μπορούν να γίνουν.

Θετικό είναι επίσης το γεγονός της στήριξης του εσωτερικού τουρισμού και των σχετικών δράσεων προβολής που ανακοινώθηκαν.

Εκ των πραγμάτων το 2020 είναι μια πρωτοφανής χρονιά για τον τουρισμό και είναι σταυρόλεξο για δύσκολους λύτες. Οι φορείς του τουρισμού από το πρώτο ξέσπασμα της πανδημίας μέχρι και σήμερα έχουμε αναδείξει σε όλους τους τόνους την εθνική σημασία του τουρισμού για τη χώρα και το πόσο καταλυτικός είναι ο ρόλος του για τις τοπικές οικονομίες. Και θα συνεχίσουμε την προσπάθεια μέχρι να καταφέρει να πάρει ο τουρισμός αυτό που πραγματικά αναλογεί στη μεγάλη προσφορά του.

Το ποτήρι ωστόσο πρέπει να το δούμε μισογεμάτο. Ανεξάρτητα από τι θα καταφέρουμε να περισώσουμε φέτος, το σημαντικό είναι να σταθούμε όρθιοι, επιχειρήσεις και εργαζόμενοι, για να κάνουμε τη μεγάλη αντεπίθεση το 2021. Η ζωή δεν σταματάει το καλοκαίρι του 2020. Ξέρουμε από δύσκολα οι Χαλκιδικιώτες και έχουμε αποδείξει πως με επιμονή και σχέδιο μπορούμε να βάζουμε ψηλά τον πήχη και να περνάμε από πάνω. Αυτό καλούμαστε να κάνουμε και τώρα. Να ενώσουμε όλες τις οικονομικές και κοινωνικές δυνάμεις του τόπου και να δώσουμε ο ένας δίπλα στον άλλο αυτή τη μάχη. Τη δύσκολη στιγμή, την ώρα των μεγάλων προκλήσεων, μόνον όλοι μαζί μπορούμε να τα καταφέρουμε και να κερδίσουμε το μέλλον. Για τον τουρισμό μας, για την παραγωγή μας, για την επιχειρηματικότητα και τις θέσεις εργασίας στο νομό μας. Για να δώσουμε χειροπιαστές λύσεις σήμερα, ώστε να μπορούμε να παραμείνουμε αισιόδοξοι για το αύριο.

Τώρα είναι που πρέπει με ακόμη περισσότερη δύναμη και αποφασιστικότητα να διεκδικήσουμε και να πετύχουμε για τη Χαλκιδική στρατηγικούς στόχους που θα μας βοηθήσουν να σηκώσουμε ακόμη πιο ψηλά τον τόπο μας, μόλις τελειώσει ο εφιάλτης της πανδημίας και ο κόσμος μας ξαναγίνει ο κανονικός κόσμος που ξέραμε.

Στρατηγικούς στόχους όπως:

- Η αναβάθμιση των υποδομών του νομού μας, με έμφαση στο οδικό δίκτυο ώστε να είναι ασφαλή τα παιδιά μας, για να δημιουργήσουμε λεωφόρους τουρι-

σμού και εμπορίου και να διασφαλίσουμε την προσβασιμότητα σε όλο το Νομό, ώστε κανένας Χαλκιδικιώτης να μη νιώθει πολίτης δεύτερης κατηγορίας.

- Η συστηματική προσπάθεια για την ανάδειξη της Χαλκιδικής σε τουριστικό προορισμό παγκοσμίου επιπέδου και η συνεχής αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος μας. Εδώ εντάσσεται και η ανάδειξη των μοναδικών αρχαιολογικών χώρων μας και συνολικά της Χαλκιδικής ως γενέτειρας της τεράστιας προσωπικότητας του Αριστοτέλη.

- Η προσέλκυση και στήριξη μεγάλων ιδιωτικών επενδύσεων στα συγκριτικά πλεονεκτήματα του Νομού μας, για να υπάρχουν ευκαιρίες απασχόλησης, ειδικά για τη νέα γενιά που έχει δικαίωμα να μείνει στον

τόπο της και να κάνει εδώ τα όνειρά της πραγματικότητα.

- Η στήριξη της πρωτογενούς παραγωγής της Χαλκιδικής, με παροχή κινήτρων για μια σύγχρονη αγροτική επιχειρηματικότητα και με άνοιγμα νέων αγορών για ποιοτικά προϊόντα της Χαλκιδικής, μέσα από οργανωμένες δράσεις εξωστρέφειας.

Το σημαντικό είναι ακόμη και μέσα σε αυτό το δύσκολο καλοκαίρι να καταφέρουμε να παραμείνουμε θετικοί και αισιόδοξοι. Με εμπιστοσύνη στους αρμόδιους φορείς, που δίνουν καθημερινά μάχες και τις κερδίζουν προς όφελος της πατρίδας. Με πίστη στη δύναμη της Χαλκιδικής μας να κάνει το αναπτυξιακό άλμα που αξίζει στους ανθρώπους της.

* * *

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΑΝΙΚΟΥ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΠΙΑΝΑΓΙΑ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 1950

συνέχεια από τη σελίδα 22

το ταξίδι της γονιμοποίησής τους και είναι υποχρεωμένα πολλές φορές να διανύσουν ένα δρόμο στεριάς μέχρις ότου φθάσουν στη θάλασσα. Τα χέλια, λοιπόν, μπορεί να ζήσουν έξω από το νερό αρκετές ημέρες, αρκεί να μην είναι εκτεθειμένα στον ήλιο και στον ξηρό αέρα.

Έτσι, τελικά και εμείς οι μαθητές με ιδιαίτερα μεγάλη χαρά καταλήξαμε στο ίδιο συμπέρασμα με τη δασκάλα μας, κάνοντας ένα ωραίο βιωματικό μάθημα, όπως το λένε σήμερα τα σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα. Δεν θα ξεχάσω ποτέ τη χαρά και την λαχτάρα που είχα όλη την ημέρα περιμένοντας το βράδυ τους γονείς μου, που θα γύριζαν από τα χωράφια, για να τους πω τα όσα έμαθα για τα παράξενα χέλια.

Ερμηνεύτηκε, λοιπόν, το γιατί βρέθηκαν τα χέ-

λια μέσα στη δροσερή και ανήλια κοίτη του λαγκαδιού αυτού κατά την διάρκεια της ημέρας πηγαίνοντας προς τη θάλασσα. Τα σκυλιά βέβαια του βοσκού αυτού τα ανάγκασαν, μέσα στο περίπου τρίωρο που μεσολάβησε, να μετακινηθούν και έτσι δεν βρέθηκαν εκεί που υπέδειξε ο βοσκός.

Ευτυχώς, όμως, που τότε όλοι πίστεψαν ότι ήταν φίδια ή ότι μπορεί να ήταν γέννημα της φαντασίας του βοσκού, γιατί, αλλιώς, όπου και αν πήγαιναν τα καημένα τα χέλια δεν θα σώζονταν. Βέβαια, κατά τις επόμενες ημέρες μπορεί εύκολα ο καθένας μας να φανταστεί πόσους τενεκέδες παστωμένα χέλια ονειρεύτηκαν οι συγχωριανοί μου, που τα έχασαν μέσα από τα χέρια τους και τα οποία θα έτρωγαν τις ζεστές ημέρες του θερισμού τυλιγμένα στα κληματόφυλλα ή στα πλατανόφυλλα και πίνοντας δροσερό νερό από τις πηγές των άφθονων λαγκαδιών του χωριού μας.

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Η κ. **Λαθούρη-Πάργα Μαρία**, από τη Συκιά, επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού με Α.Μ. 1257, μέλος της Ε.Ε. και αντιπρόσωπος στο εκεί Παράρτημά μας και με πληθωρική παρουσία στη δράση και τη ζωή του Συλλόγου μας **ορίσθηκε Αντιδήμαρχος** του Δήμου Σιθωνίας, από το Δήμαρχο κ. **Κυπαρίσση Ντέμπλα**, με αρμοδιότητα την Δημοτική Ενότητα Συκιάς.

Στην πολύ αγαπητή μας κ. **Λαθούρη**, απευθύνουμε θερμά συγχαρητήρια και είμεθα βέβαιοι ότι με το νέο της αξίωμα πολλά θα ωφελήσει τον τόπο της, τον οποίο αγαπά ιδιαίτερα και τον υπηρετεί από διάφορες θέσεις στους τοπικούς φορείς, εδώ και χρόνια.

Φίλιττη Μαρία σου σφίγγουμε το χέρι θερμά και χαιρόμαστε μαζί σου. Υγεία να έχεις και είμαστε σίγουροι ότι και στον νέο πόστο σου θα επιτύχεις. Και πάλι Συγχαρητήρια.

Το Δ.Σ.

Επίσης ο κ. **Χρήστος Κομπόγιαννος** από τα Ριζά ορίσθηκε από τον Δήμαρχο Πολυγύρου κ. **Αστέριο Ζωγράφο**, Αντιδήμαρχος του Δήμου Πολυγύρου, σε αντικατάσταση του αποβιώσαντος μέλους μας Δημήτρη Κοντογιώργη, με αρμοδιότητα τη Δημοτική Ενότητα Παλαιόχωρας.

Συγχαρητήρια και ευχές για επιτυχία στον νέο θεσμό που καλείστε να υπηρετήσετε.

Το Δ.Σ.

1960 ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ: ΤΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΑ «ΕΞΩΤΙΚΑ ΝΗΣΙΑ»

«Η φήμη μεγαλώνει με τη διάδοση»
(Βιργίλιος)

ΦΑΙΔΩΝΑΣ Γ. ΓΙΑΓΚΙΟΖΗΣ

Δημοσιογράφος

Η Θεσσαλονίκη του 1955 ήταν μια πόλη μωδιασμένη. Την χώριζαν μόνο έξι χρόνια από τον εμφύλιο πόλεμο και οι δύο αντιμαχόμενοι δεξιοί και αριστεροί μισούνταν θανάσιμα.

Οι δεξιοί έριχναν κατάρες στους κομμουνιστές που δίχασαν τη χώρα, φαρμάκωσαν με τις ιδέες τους τον λαό και οπισθοδρόμισαν την Ελλάδα. Οι αριστεροί με την σειρά τους, κυνηγημένοι κατατρεγμένοι, δαρμένοι μόλις γύριζαν από τα ξερονήσια και τις εξορίες ελεινολογούσαν την φασιστική δεξιά. Οι αριστεροί διανοητές της χώρας μέσα από τους δικούς τους συλλογικούς μηχανισμούς, κατηγορούσαν την δεξιά για σκοταδισμό και κρατούσαν το πλεονέκτημα του προοδευτισμού με τον φακό τους.

Η πόλη συνεχώς φορτώνονταν νεοφερμένους από την καθιμαγμένη δυτική Μακεδονία.

Τα περισσότερα χωριά ήταν κατεστραμμένα, οι δρόμοι βομβαρδισμένοι και γεμάτοι λακκούβες από τις νάρκες. Τα σχολεία ελάχιστα, τα δίκτυα ύδρευσης διαλυμένα.

Οι νέοι κάτοικοι της πόλης, νέοι, γέροι, παιδιά ήταν τρομαγμένοι και είχαν τον τίτλο του ανταρτόπληκτου. Ήταν στιβαγμένοι στα τώλ της Τούμπας, της Ξηροκρήνης, της Καλαμαριάς. Στην περιφερειακή Θεσσαλονίκη υπήρχε συνοίκηση στα περισσότερα σπίτια τεσσάρων και πέντε οικογενειών που μοιράζονταν την κοινή κουζίνα με την γκαζιέρα και το ψυγείο με πάγο. Από τους κεντρικούς δρόμους, μόλις είχαν ξηλωθεί τα τραμ. Στα αστυνομικά τμήματα οι φάκελοι κοινωνικών φρονημάτων ήταν φουσκωμένοι και σε πολλές περιπτώσεις, αρκούσε η εντολή ενός χωροφύλακα να πιάσεις δουλειά, ή να απολυθείς.

Το Δ.Σ. της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης αυτό τον καιρό ξαναέστηνε τα περίπτερα και προσπαθούσε να αποκτήσει την προπολεμική αίγλη. Σε

μια συνεδρίαση του, φώναξε τον γραφίστα του Γιάννη Σβορώνο και του ανέθεσε να φτιάξει ένα ημερολόγιο τοίχου με φωτογραφίες από την ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Κίνησε ο άνθρωπος ανατολικά και φωτογράφιζε ακτές και δάση της Χαλκιδικής στην Κασσάνδρα και την Σιθωνία.

Ιούνιος 2003. Στο "Πόρτο Καρράς" υπογράφηκε η "Χάρτα Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής" από 28 ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στη φωτογραφία οι Πρόεδροι Ελλάδας-Γαλλίας Στεφανόπουλος και Ζακ Σιράκ στο Νέο Μαρμαρά. Τις τριήμερες εκδηλώσεις παρακολούθησαν 2.000 δημοσιογράφοι

Στο Παλιούρι, το Αγκίστρι, την Αμμουλιανή, την Ουρανούπολη, την Ολυμπιάδα, την Τωρώνη, την Άθυτο, την Βουρβουρού, την Αρναία, την Ιερισσό.

Ο Σβορώνος δεν άφησε μέρος που να μην το φωτογραφίσει. Ηλιοβασιλέματα, ψαρόβαρκες, πύργοι, κάστρα, χωριά, ξυλοκόποι στο δάσος του Χολομώντα, ήταν όλα θέματα εντυπωσιακά με τις ιδιαίτερες φωτοσκιάσεις που δείχνει η ασπρόμαυρη φωτογραφία. Όταν πήγε τις φωτογραφίες στο διοικητικό συμβούλιο, τις απέρριψαν όλες με το αιτιολογικό, ότι... «αυτές οι φωτογραφίες είναι από εξωτικά νησιά, δεν είναι από τα δικά μας τα μέρη» είδε κι έπαθε ο άνθρωπος να τους πείσει ότι είναι από την εκπληκτική κοντινή Χαλκιδική. Δεν πίστευαν στα μάτια τους... «Ωστε έχουμε τέτοια μέρη εδώ κοντά μας;».

Το ημερολόγιο έγινε και νομίζω ότι ήταν το πρώτο έντυπο που

έδειχνε συνολικά την ομορφιά της Χαλκιδικής.

Αυτόν τον καιρό, τέσσερις πολιτικοί της περιοχής, ο Σαραφιανός, ο Φιλιππίδης, ο Βασιλικός και ο Βασιματζίδης προσπαθούν να πείσουν την κυβέρνηση Καραμανλή «να κάνει κάτι για την Χαλκιδική γιατί έχει τουριστικό μέλλον». Η απόφαση πέρνεται και αρχίζουν να κτίζονται τα πρώτα τουριστικά ξενοδοχεία.

Την εποπτεία την έχει ο νεοσύστατος Οργανισμός με την επωνυμία Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού. Η ονομασία που δίνεται είναι: "Ξενία Ουρανούπολης, και Ξενία Παλιουρίου».

Τις τοποθεσίες τις επιλέγει προσωπικά ο Πρωθυ-

πουργός Κων. Καραμανλής που πετά με στρατιωτικό ελικόπτερο πάνω από την Κασσάνδρα και την Ουρανούπολη. Πολλά χρόνια αργότερα όταν «πετάξαμε» με τον Καραμανλή και τον αείμνηστο συνάδελφο Μένιο Μπητσιάδη για το Άγιο Όρος, ο Καραμανλής είπε στον πιλότο, να κάνει μια βόλτα πάνω από την Αρναία. Μετά μας είπε: «Τ' αγαπώ αυτό το μέρος, η γιαγιάκα μου ήταν από εδώ από την Λιαρίγκοβα (παλιό όνομα της Αρναίας).

Τα ξενοδοχεία κτίστηκαν, κι αμέσως μετά παρέμειναν κλειστά για αρκετό διάστημα. Πατί; Δεν υπήρχε φως, δεν υπήρχε δρόμος να πας. Χώρια που οι διπλάνες μπάρες ήταν γεμάτες με κουνούπια.

Το 1960 ο Ε.Ο.Τ. φτιάχνει την πλάζ και το κάμπινγκ της Αγίας Τριάδας. Όλη η Θεσσαλονίκη δροσίζεται και κολυμπάει τα καλοκαιρινά στην «Τουριστική ακτή» της Αγίας Τριάδας, της Περαίας, του Μπαξέ Τσιφλικ.

Ένας ακούραστος άνθρωπος ο Φρίξος Μανδαμαδιώτης είναι αυτός που φορτώνεται το βάρος του τουρισμού στην Βόρεια Ελλάδα.

Τότε ήταν που ένας άλλος άνθρωπος μου άλλαξε τη δημοσιογραφική μου πορεία, ο Πάννης Τσαλουχίδης. «Ν' ασχοληθείς με μας, να γράφεις για τη δική μας, την τουριστική οικογένεια, θάρθουν χρόνια μπροστά που ο Τουρισμός θα γίνει πολύ μεγάλη κινητήρια οικονομική δύναμη στην χώρα μας».

Έτσι, δειλά-δειλά, άρχισα να διαμορφώνω στις εφημερίδες που έγραφα ένα νέο είδος δημοσιογραφίας, το τουριστικό ρεπορτάζ.

Η Βόρεια Ελλάδα είχε άφθονο υλικό για αυτήν την δουλειά και τα πρώτα ρεπορτάζ άρχισα να τα κάνω στο τρίγωνο Πιερίας- Χαλκιδικής - Καβάλας - Θάσου.

Η προσοχή όμως και το βάρος έπεσε στη Χαλκιδική.

Η μεγάλη ευκαιρία μου δόθηκε αυτήν την περίοδο που η κυβέρνηση έριξε το, βάρος της στην Χαλκιδική. Κάθε πρωί από την εφημερίδα μου τον «Ελεύθερο Λαό» πήγαινα στο Υπουργείο Βορείου Ελλάδος και συγκέντρωνα πληροφορίες που είχαν άμεσα σχέση με την καθημερινή ενασχόληση του Υπουργού, του Γενικού Γραμματέα και του Νομάρχη.

Υπουργός ήταν ο Διονύσης Μανέντης, γιατρός, λόγιος, Κοζανίτης, ένας νηφάλιος άνθρωπος. Γενικός Γραμματέας ήταν ο Πάννης Χολέβας, από τον χώρο

της βιομηχανίας και φανατικός υποστηρικτής του «Άρη». Νομάρχης ήταν ο Νίκος Κούρναβος, δικηγόρος, δυτικομακεδόνας από το Πεντάλοφο Κοζάνης.

Και οι τρεις στεγαζόνταν στον πρώτο όροφο του Διοικητηρίου και είχαν άμεση εποπτεία για όσα συνέβαιναν στην Θεσσαλονίκη, δεδομένου ότι είχαν κοντά τους τις Υπηρεσίες Βιομηχανίας, Εμπορίου, Κοινωνικής Πρόνοιας, Αλιείας και παρακολούθησης των προγραμμάτων κυρίως της γεωργίας παραμεθορίων περιοχών. Στην πίσω πλευρά του Διοικητηρίου ήταν οι Υπηρεσίες του Γραφείου Πολιτικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών και το Γραφείο Τύπου που υπάγονταν μεν στον Υπουργό Βορείου Ελλάδος, αλλά τις εντολές τις έδινε το Υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως.

Στο Πολιτικών Υποθέσεων διευθυντής ήταν ένας λαμπρός διπλωμάτης από το Βογατσικό της Δυτικής Μακεδονίας, ο Κλεόβουλος Τσούρκας. Στο Γραφείο Τύπου διευθυντής ήταν ο Πάνος Πασχαλινόπουλος, λάτρης της Βασιλικής Οικογένειας και θαυμαστής της Φρειδερίκης. Στο Γραφείο Βιομηχανίας διευθυντής ήταν ο Πώργος Σακελλαρόπουλος, στο Αλιείας και Περιβάλλοντος ο Ιχθυολόγος Λ. Γερασίμου. Στο ισόγειο στεγαζόνταν το Γραφείο Πολεοδομίας με διευθυντή τον Τριγλιανό.

Όλοι οι Θεσσαλονικείς που ήθελαν να τελειώσουν μια δουλειά, τουλάχιστον

στον μια φορά την εβδομάδα έπρεπε να περάσουν από το Διοικητήριο. Σ' αυτόν τον χώρο οι βουλευτές της Βορείου Ελλάδος συνόδευαν τους ψηφοφόρους τους στις υπηρεσίες για να βεβαιώσουν ότι η δουλειά τους θα τελειώσει.

Οι κυβερνητικοί βουλευτές ήταν πιο προνομιούχοι αφού τους ψηφοφόρους τους, τους οδηγούσαν μέχρι το Γραφείο του Υπουργού. Οι παράγοντες μάλιστα κάποιων περιοχών που διαφέντευαν πολλούς ψηφοφόρους είχαν το προνόμιο να πίνουν και καφέ με τον Υπουργό. Όταν ήταν υπουργός ο Αύγουστος Θεολογίδης, το Υπουργείο γέμιζε Θασίτες και Καβαλιώτες! Με τον Διονύση Μανέντη τον λόγο είχαν οι Κοζανίτες.

Με τον Κώστα Ταλιαδούρο της Ε.Κ. και Γραμματέα τον δικηγόρο Σωκράτη Μαυρομάτη, τα Γραφεία τους γέμιζαν από Γρεβενιώτες. Με τον Λάζαρο Παπαλαζάρου, τον λόγο είχαν οι Καστοριανοί. Ανάλογα πλεονεκτήματα είχαν άλλες περιοχές της Βορείου Ελλάδος

Οι πρωτοπόροι του Τουρισμού της Χαλκιδικής. Αριστερά: ο Δημήτρης Γρηγοριάδης που με τον αδελφό του Τηλέμαχο δημιούργησαν το Παλλήνη και Άθως Palace στην Κασσάνδρα. Όρθιος ο Γιάννης Τσαρουχίδης Πρόεδρος των ξενοδόχων Θεσσαλονίκης - Χαλκιδικής και δίπλα του οι τουριστικοί πράκτορες Αργύρης Δούκας και Βίκο Παλατζιάν

από τον τόπο καταγωγής των υπουργών που πέρασαν από το Υπουργείο, όπως ο Καβαλιώτης Νίκος Μάρτης, ο Σερραίος Βασίλης Ιντζές, ο Εβρίτης Γιάννης Παπαδόπουλος, ο Κιλκισιώτης Ντίνος Τριαρίδης, ο Εβρίτης Παναγιώτης Χατζηνικολάου, ο Καστοριανός Φίλιππος Πετσάλνικος. Οι τελευταίοι Θεσσαλονικείς Γιώργος Τζιτζικώστας, Στέλιος Παπαθεμελής, Χάρης Καστανίδης, Γιάννης Μαγκριώτης έφεραν «άλλο αέρα» στο Υπουργείο, αν και ουσιαστικά δεν είχαν σημαντικές αρμοδιότητες. Παλιότερα οι συνάδελφοί τους από την Αθήνα, το Υπουργείο το ονόμαζαν: «Υπουργείο Πανηγύρεων και Θεαμάτων».

Πως ξεκίνησε όμως ο τουρισμός της Χαλκιδικής; Στην αρχή της δεκαετίας του 1960.

Ένα Μαγιάτικο πρωινό ο Πασχαλινόπουλος μου λέει, σε θέλει ο υπουργός ο κύριος Μανέντης.

Όταν πήγα στο γραφείο του, ο πάντα ευγενέστατος «Νιόνιος» Μανέντης σηκώθηκε από την καρέκλα του και με υποδέχθηκε με μια θερμή φιλοφρόνηση.

Διαβάζω την στήλη σας με τα τουριστικά. Έχεις πλήθος πληροφοριών. Κοίταξε να δεις, ο Πρωθυπουργός ο κύριος Καραμανλής δίνει πολύ μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη του τουρισμού.

Αύριο έρχεται στη Θεσσαλονίκη ο υπουργός Προεδρίας ο κύριος Ράλλης, Θα πάμε στη Χαλκιδική. Θα έρθεις μαζί μας, θα μείνουμε τρεις μέρες. Πιστεύω να μην έχεις αντίρρηση. Θα μιλήσω και στον διευθυντή σου τον Τασούλη τον Νάσιο. Λεπτομέρειες θα σου πεί ο Πασχαλινόπουλος.

Το ραντεβού ήταν στο Διοικητήριο. Με τέσσερα αυτοκίνητα ξεκίνησε η υπουργική περιοδεία στη Χαλκιδική. Ήταν η πρώτη οργανωμένη κρατική παρουσία που θα κατέγραφε όλα τα στοιχεία για την «Τουριστική ανάπτυξη της Χαλκιδικής».

Στο πρώτο αυτοκίνητο μπήκαν οι υπουργοί Διονύσης Μανέντης και Γιώργος Ράλλης.

Στο δεύτερο ο Πασχαλινόπουλος κι εγώ. Στο τρίτο οι υπηρεσιακοί παράγοντες.

Έξω από τα Μουδανιά ο δήμαρχος και κοινοτάρχες περίμεναν τους υπουργούς. Ο Γιώργος Ράλλης τους ευχαρίστησε για την υποδοχή και είπε:

- Έρχομαι κατ, εντολήν του Πρωθυπουργού. Έγινε μια πρόταση από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα να βοηθήσει οικονομικά μια περιοχή της χώρας V' αναπτυχθεί τουριστικά κάθετα. Ο κύριος Καραμανλής διάλεξε την Χαλκιδική. Π' αυτό ήρθα για να δούμε μαζί τι θα κά-

νομε. Γνωρίζουμε ότι η Χαλκιδική έχει 750 χιλιόμετρα ακτές. Έχει διαφορετικές ακρογιαλιές με μεγάλες αμμουδιές με ψιλή άμμο, πευκόφυτους γραφικούς κολπίσκους. Τα νερά της Χαλκιδικής προσφέρονται για όλα τα θαλάσσια σπορ. Έχει αλιεία, μεταλλεύματα, δάση, γεωργία, οικόσιτες καλλιέργειες, κτηνοτροφία, υφαντουργία, λάδι, μέλι, καρποφόρα δέντρα. Έχει ιστορικό παρελθόν με 22 αρχαίες αποικίες - πόλεις, γνωστές από την κλασική αρχαιότητα, την Όλυνθο, την Μένδη, την Σάνη, την Τορώνη, τα Στάγειρα του φιλόσοφου Αριστοτέλη. Έχει την χιλιόχρονη Αθώνικη Πολιτεία.

Μπορεί η περιοχή σας ν' αναπτυχθεί κάθετα, δίχως να εισάγει τίποτα. Οι παριστάμενοι, ενώ ζούσαν σ' αυτό το περιβάλλον δεν είχαν συνειδητοποιήσει πόσο πλούσιο ήταν το μέλλον τους.

- Θα τα κάνουμε όλα αυτά και θα έχετε μπροστά σας, συνέχισε ο Ράλλης, εσείς και τα παιδιά σας πολύ καλύτερες ημέρες.

Κάποιοι είπαν ότι ο τόπος είναι φτωχός, δεν υπήρχαν δρόμοι, φως, νερό, τηλέφωνο, ζούσαν από το ψάρεμα και τα μεροκάματα στα μεταλλεία της Γερακινής, του Στρατωνίου ή πήγαιναν εργάτες εποχικοί σ' αγιορείτικα μετόχια.

Η φωνή τους όμως δεν ακούστηκε.

Η υπουργική περιοδεία συνεχίστηκε στην Βάλτα,

μετά προς το Παλιούρι. Το Μάλτεπε, η Κρυοπηγή, η Καψόχωρα, το Πολύχρονο ήταν μικρά χωριουδάκια που συνδέονταν μεταξύ τους με έναν άθλιο χωματόδρομο που περνούσε ανάμεσα από τις ελιές, τα σκήνα, τα πεύκα. Σ' όλη τη διαδρομή η ατμόσφαιρα μύριζε πεύκο, ρετσίνα, και από την πλευρά της θάλασσας έρχονταν ένα δροσερό αεράκι. Λες και έγλυφε το νερό και στο έφερε στο πρόσωπο.

Πράσινο, γαλάζιο, εξάισιες μυρωδιές. Μέσα στους ορμίσκους και στον καταγάλαζο κόλπο της Κασσάνδρας ο συνοδός μας Χαλκιδικιώτης μας έλεγε: «Όλος ο τόπος είναι γεμάτος μπαρμπούνια, τσιπούρες, λιθρινία, σαργούς, μελανούρια, γαρίδες και αστακούς». Δεξιά και αριστερά του δρόμου υπήρχαν μόνο πεύκα. Από την Βάλτα, την σημερινή Κασσάνδρεια, ξαναγυρίσαμε προς την Φώκαια περάσαμε την Άφυτο που ήταν κτισμένη στην παλιά αρχαία πόλη Άφυτις στην οποία πέθανε ο Βασιλιάς της Σπάρτης Αγησίπολις που κατά τη μυθολογία τον ταρίχευσαν με μέλι της Κασσάνδρας για να μεταφέρουν τον νεκρό του.

Ο γενάρχης του συγκροτήματος "Πόρτο Καρράς", Γιάννης Καρράς, με τον συγγραφέα στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Οραματίστηκε ένα κέντρο πολιτισμού και τουρισμού με παγκόσμια διάσταση

Στην περιοχή υπήρχαν τα σπίτια του Κατσάνη, του ζωγράφου Παραλή και του μουσικού Μάντακα. Στην αμμουδιά άγρια κίτρινα κρίνα δένονταν αρχοντικά με το γαλάζιο της θάλασσας. Ο δρόμος δαιδαλώδης περνούσε από την Κρουπηγή. Κι αυτό το χωριουδάκι ήταν πνιγμένο στο πράσινο. Το ίδιο και το διπλανό χωριουδάκι το Πολύχρονο. Στην αρχαιότητα εδώ βρισκόταν η μικρή πόλη Νεάπολις. Μετά περάσαμε την Χανιώτη και λίγο πιο πέρα, να το «Ξενία Παλιουρίου», έτοιμο να λειτουργήσει, δίχως όμως φως.

Μείναμε δυό-τρεις ώρες και θαυμάσαμε το ήρεμο θαλασσινό

τοπίο και την ακρογιαλιά με την παχειά άμμο.

Από τον όρμο του Παλιουρίου - το χωριό ήταν ψηλά στο δάσος - μ, ένα περιπολικό του Λιμενικού πήγαμε στην απέναντι ακτή της Σιθωνίας.

Όταν «πιάσαμε» σε μια μικρή ξύλινη σκάλα, ο καπετάνιος μας είπε ότι είμαστε στην παραλία της Νικήτης.

Θυμάμαι μας υποδέχθηκε ο κοινοτάρχης, ο παπάς και καθήσαμε σ' ένα μικρό καφενεδάκι. Όλη η παραλία ήταν έρημη, δεν υπήρχε ούτε ένα σπίτι. Στο βάθος δεξιά της παραλίας υπήρχαν δυό - τρεις αποθήκες που έβαζαν τα τσουβάλια με τις ελιές. Ψηλά, γραφικό ξεχώριζε το χωριό με πανέμορφα σπίτια.

Ο κύριος Ράλλης «ρώτησε» τι το αξιοθέατο υπάρχει στην περιοχή, κι ο παπάς είπε ότι «πιο πέρα στην

Ελιά, 9 χιλιόμετρα από το χωριό υπάρχει μια παλαιохριστιανική εκκλησούλα με τοιχογραφίες και ψηφιδωτό δαπέδου. Εκεί κοντά ήταν και το ξωκλήσι του Αγίου Παύλου όπου έτρεχε άφθονο κρύο νερό που κατά την παράδοση δημιουργήθηκε από μια σπαθιά του Αποστόλου Παύλου σ' ένα βράχο.

Ο δρόμος μας προς τα νότια δεν υπήρχε. Οι κάτοικοι επικοινωνούσαν με καΐκια. Με το περιπολικό κατά μήκος της ακτής πηγαίναμε κι εμείς νότια. Περάσαμε τις ακρογιαλιές του Αη Γιάννη, του Γωβιού, της Καλογριάς, τις Σπαθιές, το Μεγάλο Πεύκο και την Λαγόμαντρα. Μετά υπήρχε ένα τεράστιο έλος, με καφέ πράσινα νερά που έφερναν προς το μέρος μας μια άσχημη μυρωδιά. Ψηλά τώρα ξεχωρίσαμε ένα τεράστιο πευκώνα, έναν μικρό κάβο και μετά, να ο Μαρμαράς.

Το σκάφος έδεσε στον πρώτο όρμο του χωριού κι αποβιβαστήκαμε. Μπροστά στην παραλία ήταν ένα μικρό ξενοδοχείο, δίπατο. Μας έδωσαν δωμάτια στο πάνω πάτωμα. Μπροστά στην ακτή οι Μαρμαρινοί

έβαλαν καρέκλες, οι υπουργοί έλεγαν τις εντυπώσεις τους και μετά είδαμε μια σπάνια εικόνα. Ο Ράλλης και Μανέντης, κι όλη η συντροφιά μείναμε άφωνοι όταν ροζ ο ήλιος βούλιαζε αργά, αργά. Αριστερά του ήταν το νησάκι Χελώνα, το έλεγαν και Κέλυφος. Απέναντι από το βύθισμα του ήλιου η Κασσάνδρα έμοιαζε να καίγεται. Από το βουνό Μελίτων πίσω μας, έρχονταν απίστευτες μυρωδιές από τα πεύκα, τα σκοίνα και την ποτισμένη από την υγρασία γη.

Το ψάρι που μας φίλεψαν ήταν εντυπωσιακό. Κατάκοποι όλοι πήγαμε μετά για ύπνο.

Άγρια μεσάνυχτα, άκουσα θόρυβο και φωνές. Ξύπνησα. Έξω από το ξενοδοχειακό μας υπήρχαν αναμμένες γκαζόλαμπες. Η ΔΕΗ δεν είχε φτάσει, ακόμη στην περιοχή. Πάνω στην αμμουδιά, είδα τις σιλλουέτες μερικών ανθρώπων να κάνουν βόλτα με τα σώβρακα. Πήγα

κοντά και δεν πίστευα στα μάτια μου. ο Ράλλης και Μανέντης ήταν. με τα σώβρακα και μιλούσαν θυμωμένα για τα τεράστια σμήνη κουνουπιών. Η βραδυά ήταν ζεστή αλλά όπως μας εξήγησαν οι χωριανοί, μετά το χωριό, υπάρχει ένα τεράστιο έλος γεμάτο κουνούπια. Μόλις νύχτωνε, οι κάτοικοι κυριολεκτικά μαρτυρούσαν από τα κουνούπια. Κλείνονταν νωρίς, στα σπίτια τους μέχρι να ξημερώσει.

Ποιος να πάει σε μια περιοχή σαν την Χαλκιδική που κυρίαρχος των πάντων ήταν τα κουνούπια;

Ο κύριος Ράλλης πριν φύγει από τη Θεσσαλονίκη δήλωσε ότι η Χαλκιδική «έχει όλες τις προϋποθέσεις για ν' αναπτύξει αυτόνομα τον τουρισμό της και στο μέλλον να γίνει ο τόπος διακοπών για τον εισερχόμενο τουρισμό. Χρειάζομαι όμως έργα βασικών υποδομών: Δρόμους, ηλεκτρικό ρεύμα, λιμάνια, αποξήρανση των ελών, και τουριστική παιδεία των κατοίκων».

Το τελευταίο βέβαια ήταν εξ ίσου δύσκολο, όπως και τα πρώτα. Βέβαια, η ευρωπαϊκή τράπεζα θα έδινε τα χρήματα, αλλά η τουριστική παιδεία ήταν το πρόβλημα. Η Ελλάδα αυτής της περιόδου δεν είχε παιδεία σε «παροχή υπηρεσιών» και πολύ περισσότερο η Χαλκιδική. Χώρια, για να πας στην Κασσάνδρα έπρεπε στην Ποτίδαια, να περάσεις το κανάλι με το «σάλι». Μια εξέδρα ξύλινη που φόρτωναν επάνω αυτοκίνητα και ζώα και την τραβούσαν με σχοινιά. Η Σιθωνία πάλι είχε συγκοινωνία μέχρι την Ορμύλια. Από εκεί και πέρα, τα πράγματα δυσκόλευαν.

Θα μάθετε τα υπόλοιπα στα επόμενα τεύχη...

Ο πρόσφυγας Κοσμάς Γεωργιάδης, αφηγείται στον συγγραφέα ότι το οίκημα που βρισκόμαστε, εδώ στην Ορμύλια, ήταν από τα τέλη του 1890, το πρώτο ξενοδοχείο της Χαλκιδικής... Σ' αυτό το ξενοδοχείο, αρκετές φορές διανυκτέρευσε ο λήσταρχος Γιαγκούλας.

Ο ΗΡΩΑΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΠΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΗΜ. ΣΜΑΓΑΣ
Δρ. Αρχαιολόγος- Εκπαιδευτικός,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΓ. ΣΜΑΓΑΣ
Μαθητής

Τη μονοτονία μιας έρευνας μπορεί κάποτε να ανατρέψει ένα συνταρακτικό στοιχείο που δίνει νέο νόημα στο όλο εγχείρημα. Αυτό ακριβώς συνέβη στην περίπτωση της δικής μας αναζήτησης σχετικά με τους μουσικούς της Χαλκιδικής. Μια αόριστη αναφορά σε κάποιον ουτίστα με το παρατσούκλι Παμπούκας (λευκό-δερμος), οδήγησε στον εντοπισμό ενός εντελώς άγνωστου στους Χαλκιδικιώτες, αλλά πολύ σπουδαίου καλλιτέχνη κι ακόμα σπουδαιότερου αγωνιστή της πατρίδας, του Γεώργιου Μπαρκόπουλου.

Ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος γεννήθηκε το 1907 στη Μαγνησία της Μικράς Ασίας και μετά το '22 εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του και άλλους συντοπίτες του στη Γερακαρού Χαλκιδικής. Γονείς του ήταν ο Χαραλάμης, εμπειροπόλεμος αγρότης και η Νικολέττα, οι οποίοι είχαν δύο αγόρια ακόμα, τον Παναγιώτη (γεννημένος το 1909) και τον Δημήτριο (γεννημένος το 1911), καθώς και τέσσερις κόρες. Δυστυχώς όμως όλες οι κόρες πέθαναν ανήλικες μετά από τραγικό λάθος της μητέρας που τις έδωσε, όχι ιαματικό φάρμακο όπως νόμιζε, αλλά δηλητήριο, το οποίο είχε πάρει από κάποιον Τούρκο μπέη. Όμοια τύχη είχαν και η αδερφή και ο γαμπρός της, ενώ και η ίδια μετά βίας γλίτωσε τον θάνατο. Γι' αυτόν λοιπόν τον λόγο η οικογένεια Μπαρκόπουλου, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, κατέφθασε στη Χαλκιδική μόνο με τους τρεις έφηβους. Για την επιβίωσή τους καταπιάστηκαν με την καλλιέργεια αμπελιών, την παραγωγή τσίπουρου και την εμπορία λαδιού, εκτός από τον Γεώργιο που ασχολήθηκε επαγγελματικά με τη μουσική.

Ο Γεώργιος, ο οποίος «είχε γεννηθεί μέσα στο ούτι» και το έπαιζε από τουλάχιστον δέκα ετών, είχε φέρει μαζί του ένα όργανο «από την πατρίδα», στο δύσκολο ταξίδι του ξεριζωμού. Ο χαρισματικός νεαρός, ερχόμενος στη Χαλκιδική, είχε αποφασίσει ότι με τη μουσική, που τον κυριεύε, θα στήριζε και οικονομικά τη ζωή του. Έτσι, σχετικά νωρίς ξεδίπλωσε το οργανοπαιχτικό και τραγουδιστικό του ταλέντο και έγινε περιζήτητος στα γλέντια της περιοχής. Σύντομα μάλιστα, η εκπληκτική δεξιοτεχνία και καλλιφωνία του τον ώθησαν να πραγματοποιήσει το μεγάλο καλλιτεχνικό άλμα που τον οδή-

γησε, τη δεκαετία του '30, στην Αθήνα, όπου εργάστηκε συμμετέχοντας στη δισκογραφία με διακεκριμένους μουσικούς. Σε διαδικτυακή αναζήτηση εντοπίσαμε τα τραγούδια «Για την καλή μας συντροφιά», «Τίποτα δε με μάρανε», «Κάτω στα Τσακωνικά» και «Εδώ το λένε Ρούμελη», που είχαν ηχογραφηθεί με τη φωνή του, ένα ασύλληπτο μουσικό επίτευγμα με βάση τα δεδομένα της εποχής και της περιοχής όπου μεγάλωσε. Σε αυτό

Ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος με το ούτι του τη δεκαετία του '30

το διάστημα επέστρεφε συχνά στη συμπρωτεύουσα, όπου τον καλούσαν για συναυλίες κορυφαίας σημασίας. Μια από αυτές πραγματοποιήθηκε στα λαμπρά εγκαίνια της 15ης Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης του 1940, στο πλαίσιο της οποίας μάλιστα είχαν εκδοθεί διαφημιστικά καρτ-ποστάλ, όπου παρουσιάζονταν πολυμελής ορχήστρα με τον Γεώργιο Μπαρκόπουλο ανάμεσα τους να κρατάει δύο όργανα, το «πάντζο» (τσουμπούς) και

το ούτι του. Οι απεικονιζόμενοι μουσικοί, ντυμένοι τσο-λιάδες, όπως όριζε το εθνικό όραμα του μεταξικού καθεστώτος, έπαιξαν ενώπιον πολυπληθούς κοινού, καθώς και προς τιμήν εκπροσώπων ξένων χωρών, κυρίως Ιταλών και Γερμανών, που λίγο μετά ξεκίνησαν την επίθεση κατά της Ελλάδας.

Δυστυχώς, στις μάχες του αλβανικού έπους, που ακολούθησαν την κήρυξη του ελληνοϊταλικού πολέμου, σκοτώθηκε το 1941 ο αδερφός του Δημήτριος, ο οποίος, ως λοχίας, προπορευόταν της νικηφόρας επίθεσης στο ύψωμα Τρία Αυγά κοντά στο Τεπελένι. Η σορός του θάφτηκε προσωρινά ανάμεσα σε κάποια συγκεκριμένα πλατάνια από τους συστρατιώτες συγγενείς του Γεώργιο Καλαϊτζή και Δημήτριο Ζέρβα, που σχεδίασαν και χάρτη για να την εντοπίσουν στο μέλλον, ελπίζοντας, μάταια, ότι θα ενταφιαζόταν κάποτε με τιμές στη Γερακαρού. Ο Γεώργιος συγκλονισμένος προφανώς από τη θυσία του αδερφού του, παρότι νεόνυμφος στην Πάτρα με κάποιαν Ελένη, επέστρεψε στο χωριό του. Εκεί, χωρίς να υπολογίσει στιγμή την πολλά υποσχόμενη μουσική του σταδιοδρομία και την προσωπική του έγγαμη ευτυχία, αμέσως αποδέχτηκε την πρόταση, που του έγινε μαζί με τον άλλο του αδερφό, τον Παναγιώτη, για εμπλοκή τους στο δίκτυο κατασκοπείας εναντίον του κατακτητή. Έγι-

ναν έτσι πρωτοπόροι της Εθνικής Αντίστασης στη Μακεδονία.

Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο του 1941 είχε καταφθάσει στον Σταυρό Χαλκιδικής υποβρύχιο από τη Μέση Ανατολή, το οποίο αποβίβασε τον υποσημναγό Ανδρέα Βασιλείου με στόχο την οργάνωση της αντίστασης στη Βόρεια Ελλάδα. Οι σύνδεσμοί του όμως, λόγω ασφυκτικής παρουσίας των Γερμανών, αδυνατούσαν να τον βοηθήσουν στην εγκατάσταση του ασυρμάτου που είχε φέρει μαζί του και του υποδείχτηκαν έτσι, ως «απολύτως έμπιστοι και φλογεροί πατριώτες, τα αδέρφια Γεώργιος και Παναγιώτης Μπαρκόπουλος από τη Γερακαρού». Αμέσως μάλιστα έγινε και η εγκατάσταση του ασυρμάτου στον στάβλο της οικίας τους, από όπου άρχισαν να στέλνονται πολύτιμες πληροφορίες στις συμμαχικές δυνάμεις για τις κινήσεις του εχθρού.

Ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος (δεξιά) με «πάντζο» (τσουμπούς) και ούτι σε καρτ-ποστάλ της 15ης Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης το 1940

Ο Γεώργιος αφιέρωνε όλο του τον χρόνο επί εικοσιτετραώρου βάσεως στην υπόθεση της κατασκοπείας, ενώ δεν υστερούσε και ο Παναγιώτης, παρά τις αυξημένες οικογενειακές του υποχρεώσεις (είχε αποκτήσει τρία παιδιά με τη συγχωριανή του Χάιδω). Μάλιστα, δεν ήταν λίγες οι φορές που η οικογενειακή του γαλήνη διαταρασσόταν δραστικά, όπως τον Ιούνιο του 1942, όταν Γερμανοί εισέβαλαν βίαια στο σπίτι του αναζητώντας τον και πρόλαβε οριακά να γλιτώσει τη σύλληψη με σοβαρά τραύματα. Ταυτόχρονα, τα δύο αδέρφια συμμετείχαν ενεργά στην «Υπηρεσία Διαφυγής», η οποία ως στόχο είχε τη φυγάδευση στην Αίγυπτο όλων εκείνων των Αγγλων που κατά την υποχώρηση των συμμαχικών στρατευμάτων δεν μπόρεσαν να ακολουθήσουν το εκστρατευτικό τους σώμα. Οι αδελφοί Μπαρκόπουλοι μαζί με άλλους αγνούς πατριώτες προωθούσαν τους Βρετανούς προς τις ακτές της Χαλκιδικής, όπου τους αναλάμβανε άλλη συμμαχική υπηρεσία, η οποία τους διοχέτευε με πλοιάρια στη Μέση Ανατολή.

Στο πλαίσιο αυτών των τολμηρών ενεργειών, τον Αύγουστο του 1942 ήρθε εντολή από το επιτελείο να μετα-

κινήσει ο ασύρματος στη Θεσσαλονίκη με στόχο να ενισχυθεί περαιτέρω το δίκτυο κατασκοπείας σε βάρος του Άξονα στη Βόρεια Ελλάδα. Τότε ο Γεώργιος έπραξε κάτι ακόμα πιο ριψοκίνδυνο. Σκέφτηκε να κρύψει τον ασύρματο σε ένα οικογενειακό τους δίτροχο κάρο κάτω από ένα φορτίο άγουρης ντομάτας και όχι ώριμης, η οποία με βεβαιότητα θα επιτασσόταν από τους Γερμανούς, και επιχείρησε να τον περάσει από το σημείο ελέγχου τους. Μεταξύ Γερακαρούς και Αγίου Βασιλείου, η λίμνη Κορώνεια πλησίαζε πολύ προς τον δρόμο και εκεί, από κάτι σιδερένια υπερυψωμένα βυτία που ανεφοδιαζαν το διερχόμενο τρένο, οι κατακτητές μπορούσαν να κατοπτρεύουν και τους διαβάτες. Σε ερώτηση που υπέβαλαν οι Γερμανοί στον Γεώργιο σχετικά με τους ακατανόητους και άρα ύποπτους λόγους μεταφοράς της πράσινης ντομάτας, ισχυρίστηκε, ξεγελώντας τους, ότι την πήγαινε για

Τιμητικό δίπλωμα του Παναγιώτη Μπαρκόπουλο «διά τας εξαιρετικές υπηρεσίας του» στην Εθνική Αντίσταση

τουρσί και έτσι απέφυγε την κατακράτησή της και τον εντοπισμό του πομπού. Με αυτό το παράτολμο τέχνασμα λοιπόν, κατόρθωσε να μεταφέρει τον ασύρματο στον προορισμό του.

Στη Θεσσαλονίκη οι συνθήκες ήταν εξίσου επισφαλείς και δύσκολες, καθώς ο ασύρματος έπρεπε κάθε εφτά ημέρες το αργότερο να αλλάζει θέση αφού υπήρχε κίνδυνος να εντοπιστεί με τα ραδιογωνιόμετρα των Γερμανών. Πρόλαβε και μετακινήθηκε από το ξενοδοχείο Αστόρια, στην πλατεία Λαχαναγοράς και τέλος στον Φωτισμένο Βράχο, πριν η Γκεστάπο με αλλεπάλληλες προσπάθειες και την έντονη κινητοποίηση πρακτόρων αντικατασκοπείας της περίφημης Σχολής της Βιέννης κατορθώσει να εντοπίσει το τελευταίο κρησφύγετο. Συνέλαβαν αρκετούς, αλλά ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος, για τον οποίο υπήρχαν πληροφορίες ότι διαδραμάτιζε κομβικό ρόλο στη μετάδοση πληροφοριών, πρόλαβε να διαφύγει προς το χωριό του.

Στη Γερακαρού ο Γεώργιος κρύφτηκε σε μια καλύβα, που υπήρχε πιο ψηλά στον τοπικό ξεροπόταμο στη συμβολή των ρεμάτων από Ζαγκλιβέρι και Χορτιάτη. Όσον καιρό προφυλασσόταν, κατά τη διάρκεια της ημέρας είχε

για συντροφιά τα μουσικά του όργανα, ενώ τη νύχτα κατέβαινε προσεκτικά στο χωριό του να ενημερωθεί για τυχόν εξελίξεις. Κάποιο προχωρημένο πρωί Σαββάτου όμως τον αναζήτησαν μέσω του αδερφού του δύο άγνωστοι που ισχυρίστηκαν ότι είχαν πολύτιμα στοιχεία να του εμπιστευτούν. Ο Παναγιώτης καβαλώντας τη φοράδα τους, πήγε κρυφά να τον ενημερώσει και, παρότι ο Γεώργιος ήταν επιφυλακτικός, τους συνάντησε στο σπίτι των Μπαρκόπουλων. Αφού έφαγαν όλοι μαζί μεσημεριανό, αποφάσισαν να αναχωρήσουν για τον Σταυρό. Από εκεί θα αναζητούσαν τρόπο διαφυγής προς τη Μέση Ανατολή, καθώς οι δυο άγνωστοι ισχυρίζονταν ότι ήταν και οι ίδιοι επικηρυγμένοι. Ο Γεώργιος μάλιστα αποφάσισε να πάρει και το «πάντζο» του μαζί, που ήταν ανθεκτικότερο από το ούτι, αφού του ήταν αδιανόητο να ζήσει χωρίς μουσική. Ξεκίνησαν λοιπόν απόγευμα ακολουθώντας προσεκτικά μέσα στο σκοτάδι τις σιδηροδρομικές γραμμές, καθώς ο δρόμος ήταν γεμάτος γερμανικά οχήματα, και ως το χάραμα είχαν φτάσει στην Ρεντίνα. Εκεί συνάντησαν ένα μαύρο αυτοκίνητο κολλημένο στη λάσπη, οι επιβάτες του οποίου ζήτησαν βοήθεια. Όταν ο Γεώργιος ανταποκρίθηκε θετικά και προθυμοποιήθηκε να τους συνδράμει, εκείνοι ξαφνικά, μαζί με τους δύο που τον συνόδευαν, πρόταξαν τα όπλα και τον συνέλαβαν, αποδεικνύοντας έτσι πως το όλο σκηνικό ήταν προσχεδιασμένο. Οι δύο καταδότες μάλιστα, μετά την αποκάλυψη ότι ήταν συνεργάτες των Γερμανών, οικειοποιήθηκαν και πούλησαν στο κατάστημα της Έφης Γκόφα στη Θεσσαλονίκη το «πάντζο» του, το οποίο αργότερα αποτέλεσε τεκμήριο εντοπισμού τους, ενώ ο Γεώργιος, σιδηροδέσιμος, οδηγήθηκε στο Γεντί Κουλέ.

Ως κρατούμενος πια ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος στα πιο ανήλιαγα μπουντρούμια, υπέφερε φρικτά βασανιστήρια. Την ανάκριση, λόγω της υψίστης σημασίας της υπόθεσης για τους Γερμανούς, ανέλαβε προσωπικά ο δι-αβόητος ταγματάρχης Έρλιχ Μπρούνο, στενός φίλος του Χίτλερ, τον οποίο έτρεμαν ακόμα και οι συνάδελφοί του. Δέρνοντάς τον αλύπητα τρεις φορές κάθε μέρα οι άνδρες της Γκεστάπο και σπάζοντάς του ακόμα και τα πλευρά με σιδερολοστούς, προσπαθούσαν, χωρίς αποτέλεσμα, να του αποσπάσουν πληροφορίες. Τα ίδια τερατώδη μαρτύρια συνεχίστηκαν για αρκετό καιρό και όλο αυτό το διάστημα οι συγκρατούμενοί του, κάποιος Νακούτης και ένας εβραϊκής καταγωγής, παρακολουθούσαν συντετριμμένοι αλλά απέφυγαν ακόμα και να του μιλήσουν, φοβούμενοι μη θεωρηθούν συνένοχοι και

υποστούν αντίστοιχη βάνανυση μεταχείριση.

Όταν κάποια Τρίτη μετά τα μέσα του Σεπτεμβρίου έφτασε η μέρα της δίκης, ανακοινώθηκε με συνοπτικές διαδικασίες από τους δωσίλογους καθεστωτικούς ότι στον «αμετανόητο» Γεώργιο Μπαρκόπουλο επιβάλλεται η εσχάτη των ποινών. Πληροφορούμενος ο Παναγιώτης την καταδικαστική εις θάνατον απόφαση, οργάνωσε άμεσα μπλόκο με κάποιους άλλους αντιστασιακούς σε μια στροφή του δρόμου προς το Γεντί Κουλέ, πάνω από το Δημοτικό Νοσοκομείο, ώστε να τον γλιτώσει. Ο Γεώργιος όμως συνοδευόταν από ισχυρή φρουρά χωροφυλάκων και Γερμανών με πολυβόλα, γι' αυτό, με το που είδε από μακριά τον αδερφό του ντυμένο παράξενα και κατάλαβε τι επρόκειτο να συμβεί, του φώναξε επιτακτικά: «Παναγιώτη φύγε, έχεις παιδιά να μεγαλώσεις». Τελικά η επιχείρηση απελευθέρωσης του Γεώργιου σταμάτησε στα μισά του δρόμου και δεν ολοκληρώθηκε. Την επομένη ο Γεώργιος, αναζητώντας απεγνωσμένα μια λύση που δεν θα έθετε σε κίνδυνο την τύχη συναγωνιστών του, έσπασε το χοντρό γυαλί από ένα μικρό παράθυρο των φυλακών και έσκισε με αυτό την κοιλιά του για να μην προσφέρει στους εχθρούς την ικανοποίηση της εκτέλεσής του ή ως ύστατη ακραία προσπάθεια να μεταθέσει τον χρόνο της, πράγμα το οποίο πέτυχε για λίγες μέρες. Σε αυτό το ελάχιστο διάστημα και παρόλη τη ζοφερότητα της κατάστασης είχε το σθένος και την ψυχική ανάταση να γράψει, με «μαύρα δάκρυα» όπως σημειώνει, σε παλιόχαρτο της φυλακής ένα ποίημα αφιερωμένο στην ηρωική θυσία του νεκρού αδερφού του, καθώς και ένα ακόμα εμπνευσμένο από τις συνθήκες εγκλεισμού και την καταδίκη του.

«Στρατιωτικόν ενθύμιον» του Δημήτριου Μπαρκόπουλου (δεξιά) το 1934

Η απόφαση των φασιστικών δυνάμεων κατοχής έγινε τελικά πράξη στο πεδίο βολής της Μίκρας, όπου ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος, λόγω της παράνομης, σε βαθμό κακουργήματος, εγκληματικής του δράσης ενάντια στη «Στρατιωτική Διοίκηση στην Ελλάδα», εκτελέστηκε καθιστός, αφού δεν μπορούσε πια να σταθεί όρθιος. Αρνούμενος να του κλείσουν τα μάτια, έγειρε αιμόφυρτος την 1η Οκτωβρίου 1942 στις 11 το πρωί, ενώ λίγες ώρες πριν είχε συγκλονιστικά καταγράψει την πραγματική αιτία που τον οδήγησε στο στρατιωτικό απόσπασμα:

«.....
Πατί ήμουνα κατάσκοπος, τους Γερμανούς κτυπούσα Μπαρκόπουλο με λέγανε, ελευθεριά ζητούσα».

Υ.Γ. Ο Γεώργιος Μπαρκόπουλος, την τελευταία ημέ-

ρα πριν από την εκτέλεση, ζήτησε να τον μεταλάβει ιερέας και να αποχαιρετήσει τον Παναγιώτη, του οποίου η αντιστασιακή δράση, μέσω της ομάδας Ζευς, θα συνεχιζόταν και θα γινόταν ο αντιπρόεδρος της Εθνικής Αντιστάσεως μέχρι να πεθάνει κι αυτός σχετικά νέος το 1966, πριν μάλιστα αποβιώσει η χαροκαμένη μάνα του. Στο στερνό αντάμωμα ο μελλοθάνατος είπε στον αδερ-

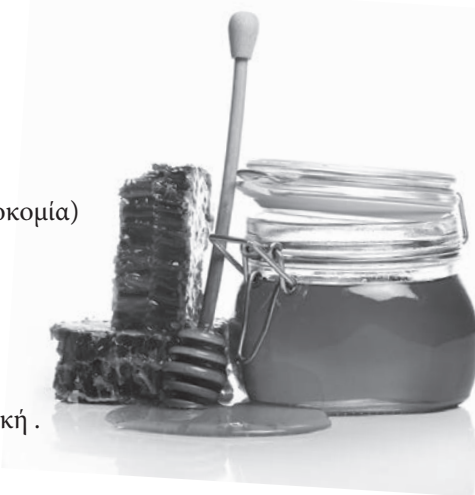
φό του «εύχομαι ο γιος σου, να σταθεί άξιος να καταγραφεί η ιστορία μας». Η ευχή του πραγματοποιήθηκε εν μέρει, έστω και 80 σχεδόν χρόνια μετά, αφού το συγκεκριμένο κείμενο δεν αποτελεί τίποτε άλλο παρά καταγραφή της τεκμηριωμένης αφήγησης του ανιψιού και βαφτισμιού του, Χαράλαμπου Μπαρκόπουλου, που εξακολουθεί να ζει στην οικογενειακή εστία στη Γερακαρού.

ΤΟ ΜΕΛΙ

Ο Σύλλογος προτίθεται ένα από τα επόμενα τεύχη να το αφιερώσει στο μέλι. Παρακαλούνται οι κύριοι αρθρογράφοι και όσοι επιθυμούν να στείλουν σχετικά κείμενα.

Θεματολόγιο ενδεικτικό:

- Το μέλι και η χρήση του στη ζωή μας γενικά
- Η διατροφική αξία του μελιού
- Ποικιλίες μελιού
- Η μελισσοκομία στη Χαλκιδική
- Η μελισσοκομία στη μεσαιωνική Χαλκιδική
- Η μεταποίηση του μελιού στη Χαλκιδική
- Ο μελισσοκομικός Συνεταιρισμός Νικήτης
- Από το κοφίνια στις κυψέλες (παλαιά και σύγχρονη μελισσοκομία)
- Ο μελισσοκόμος και η εργασία του
- Ο θαυμαστός κόσμος των μελισσών
- Μέλισσες ταξιδιάρικες
- Το μέλι στην ιατρική, στη φαρμακευτική, στην ευεξία κλπ.
- Μελισσοκομικά φυτά
- Το μέλι στην ιστορία, την παράδοση την ποίηση, τη ζωγραφική.
- Το μέλι σε χειρόγραφα του Αγ. Όρους.
- Αρχαιολογικά του μελιού από τη Χαλκιδική

ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ, ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Στείλτε μας το e-mail σας

Το ξαναγράφουμε για άλλη μια φορά και παρακαλούμε όλα τα μέλη μας:

Προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ μας, ώστε να επικοινωνούμε εύκολα, γρήγορα και ανέξοδα, **σας παρακαλούμε** στείλτε το δικό σας e-mail στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου, **panchalkidikos@gmail.com**, προτάσσοντας επίθετο και όνομα.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΣΕ ΟΛΟΥΣ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

Στην ετικέτα με τη διεύθυνσή σας, που είναι κολλημένη στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό σας, αναγράφεται πάνω από το όνομά σας το έτος μέχρι το οποίο έχετε εξοφλήσει τη συνδρομή σας.

Ο ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΟΠΛΑΡΧΗΣ ΤΟΥ 1821 ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΖΙΤΖΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΜΜ. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Αρχαιολόγος - Συγγραφέας

Όσο πλησιάζει η επέτειος των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης του 1821 γίνονται ολοένα και πιο επίκαιρα τόσο το πνεύμα όσο και τα μηνύματά της. Η κορύφωση της πορείας του Ελληνισμού από την εποχή της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης έως τις αρχές του 19ου αιώνα παγιώθηκε με τις αλληπάλληλες νίκες των Ελλήνων κατά των Οθωμανών ήδη από τις πρώτες ημέρες του Αγώνα της Ανεξαρτησίας και κατέστη το εφελτήριο για τη συγκρότηση πια ενός αυτόνομου Ελληνικού κράτους.

Στο επίτευγμα αυτό συνέβαλλαν πολλοί Έλληνες και ξένοι, επιφανείς και λιγότερο γνωστοί στρατιωτικοί, πολιτικοί και απλοί άνθρωποι του μόχθου από κάθε γωνιά των λεγόμενων «Ελληνικών χωρών». Οι περισσότεροι παρέμειναν στη λήθη της ιστορίας καθώς δεν διασώθηκαν ιδιαίτερα στοιχεία για τη δράση τους. Παράλληλα η γενικότερη ιστοριογραφία της εποχής έδωσε, δικαιολογημένα ως ένα βαθμό, περισσότερη προσοχή στα μεγάλα ονόματα των νοτιοελλαδικών οπλαρχηγών του 1821 αφήνοντας στο περιθώριο τους μικροκαπετάνιους και μπουλουκστήδες, οι οποίοι ουσιαστικά ήταν αυτοί που επωμίσθηκαν το βάρος της εφαρμογής των επιχειρησιακών σχεδίων των κατά τόπους επικεφαλής στρατιωτικών ανδρών της επανάστασης. Ανάμεσα σε αυτούς τους μικροκαπετανέους ανήκε και ο Άγγελος Συκιώτης ή Τζατζαράνης ή Τζιτζού ή Ντεληγάγγελος του Ιωάννη.

Δυστυχώς η πρόωρη θυσία του στον βωμό της απελευθέρωσης της πατρίδας δεν μας έχει διασώσει αξιόλογες λεπτομέρειες για τον βίο του και την στρατιωτική του δραστηριότητα. Η Συκιά και ο Παρθενώνας συμμετείχαν από την πρώτη στιγμή στο επαναστατικό κίνημα της Χαλκιδικής. Ως εκπρόσωπος του Λογγού (Σιθωνίας) επικεφαλής στρατιωτικού σώματος Συκιωτών και άλλων συμπατριωτών του από τα χωριά της περιοχής ο Άγγελος Συκιώτης έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στις μάχες των Μαντεμοχωρίων, έως και την πτώση της Κασσανδρας, οπότε και κατέφυγε στη Σκόπελο. Στις 6 Ιουνίου του 1821 ο Κασσανδρινός πρόκριτος Παννιός Χατζηχριστοδούλου σε επιστολή του προς τον Εμμ. Παπά τον πληροφορεί για τη διένεξή του με τον Αγγελή σχετικά με την ανάγκη η μη συνε-

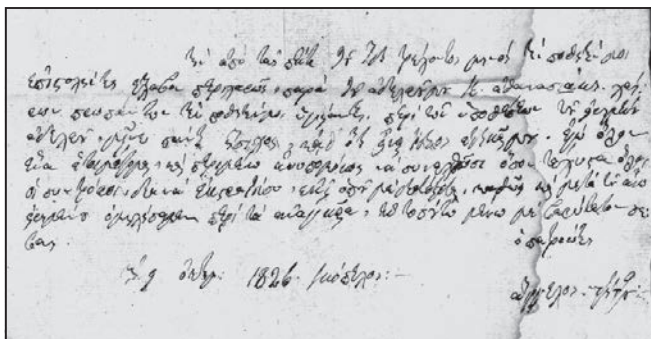
πικουρίας караβιών στην αντιμετώπιση του οθωμανικού κινδύνου. Από τα τέλη του 1821 με ορμητήριο τις Βόρειες Σποράδες και συχνά κάτω από τις οδηγίες του Αναστασίου Καρατάσου ο Αγγελής Συκιώτης έλαβε μέρος σε στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Μαγνησία και στην Εύβοια δίνοντας το παρόν στις μάχες των Τρικέρων, των Βρυσακίων, της Καρύστου και της Σκιάθου. Το 1824 ενταγμένος σε ένα πολυάρθμο σώμα Μακεδόνων παραβρέθηκε στην εκστρατεία των Ψαρών και

βίωσε από κοντά το ηρωικό ολοκαύτωμά τους. Λίγο αργότερα το 1825 υπακούοντας σε διαταγή του Υπουργείου Πολέμου μετέβη στη νότια Ελλάδα και συμμετείχε με σώμα εκατόν εννέα ανδρών αρχικά και εκατόν τριάντα αργότερα στη διαφύλαξη της Ύδρας και στις μάχες που

πραγματοποιήθηκαν με τον Ιμπραήμ στο Νεόκαστρο της Πελοποννήσου.

Οι δύσκολες και ιδιαίτερες συνθήκες της δεκαετίας του 1820 δυστυχώς είχαν και τις αρνητικές τους συνέπειες στην προσπάθεια επιβίωσης τόσο των Χαλκιδικιωτών όσο και των υπολοίπων Μακεδόνων προσφύγων των Βορείων Σποράδων με αποτέλεσμα να σημειωθούν αρκετά έκτροπα από την πλευρά των εκεί διαμενοντών μικροκαπετάνιων. Η ανάγκη για την συντήρηση των ατάκτων στρατιωτικών σωμάτων και η εξασφάλιση του εφοδιασμού τους με πολεμικό υλικό αποτελούσαν πάντοτε τη δικαιολογία για τις κάθε είδους παρεκτροπές των Βορειοελλαδικών οπλαρχηγών. Έτσι και ο Άγγελος κατηγορήθηκε για περιπτώσεις πειρατείας με τα δύο καράβια που είχε στην κατοχή του και έκνομης συμπεριφοράς σε βάρος ντόπιων πληθυσμών της Εύβοιας και των Σποράδων.

Τον Φεβρουάριο του 1826 κατά τη διάρκεια μιας εφόδου που πραγματοποίησε με τον Αγγελή Γάτσο στο Χόρτο της Μαγνησίας τραυματίστηκε στο αριστερό πόδι. Σε όλο το διάστημα των πρώτων χρόνων της επανάστασης ακολούθησε πιστά τις οδηγίες της διοίκησης του Αγώνα για την υπεράσπιση της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Τον Νοέμβριο του 1826 ωστόσο έπεσε ηρωικά στη μάχη της Αταλάντης αντιμετωπίζοντας με αυτοθυσία τα οθωμανικά στρατεύμα-

τα του Μουστάμπεη. Σε επιστολή του προς τον Ιωάννη Κωλέττη ένα μήνα πριν από τον θάνατό του έγραφε μεταξύ άλλων τα εξής : «...Εγώ ολοένα ετοιμάζομαι και περιμένω ανυπομόνως να συνηθώσι όσον τάχιστα όλοι οι σύντροφοι δια να εκστρατεύσω εκεί όπου με διατάξετε...». Η σύζυγός του Καλή (γεν. 1803) έπειτα από τον θάνατό του Αγγέλου συνέχισε να διατηρεί στη Σκόπελο τα δύο πλοίαρια του συζύγου της, για τα οποία ωστόσο και η ίδια επίσης αντιμετώπισε κατηγορίες για πειρατεία. Στις αρχές της δεκαετίας του 1830 συνήψε δεύτερο γάμο με τον Ιω. Πόκο στη Σκόπελο.

Οι μαρτυρίες για τον θάνατο του Αγγέλου Συκιώτη παραδόξως είναι αρκετές και τονίζουν όλες τον ηρωισμό και την αυταπάρνηση του προκειμένου να θέσει και αυτός από την πλευρά του ένα λιθαράκι στα θεμέλια της ελεύθερης Ελλάδας. Αρκετοί ιστοριογράφοι της Επανάστασης, όπως ο Τρικούπης, ο Περραιβός, ο Σπηλιάδης, ο Κουτσονίκας και άλλοι στα απομνημονεύματά τους αναφέρουν την πολεμική σύγκρουση Ελλήνων και Οθωμανών στην Αταλάντη και εκθειάζουν τη θυσία του Αγγελή και άλλων Μακεδόνων πατριωτών οι οποίοι έπεσαν στο πεδίο της μάχης. Η σύζυγός του Συκιώτη σε έγγραφό της προς τον Καποδίστρια το 1829, μετά την αθώωσή της στα πλαίσια δίκης από το Θαλάσσιο Δικαστήριο, έπειτα από κατηγορίες πειρατείας, αφού διεκδικεί το κατασχεθέν από τον Ανδρ. Μιαούλη πλοίο της «ΑΣΠΑΣΙΑ» περιγράφει και τον θάνατο του συζύγου της, «...Τολμώ δε να παρατηρήσω...ότι είμαι βεβαρυμένη με ορφανά και χήρα οπλαρχηγού τινός Αγγέλου Συκιώτη, όστις ποτέ δεν εμαύρωσε τον ελληνικόν χαρακτήρα αλλά πάντοτε επολέμησε γενναίως υπέρ της πατρίδος, επληρώθη, διεμελήσθη το σώμα και τέλος έγινε θύμα της πατρίδος εις την μάχην του Ταλαντίου την οποίαν κατά διαταγήν της Κυβερνήσεως διεύθυνε ο κ. Ιωάννης Κωλέττης χωρίς να πληρωθεί μισθούς...». Η Γενική Εφημερίς της Ελλάδος στο φύλλο της 11/12/1826 αναφέρει μεταξύ άλλων «...εν σώμα 500 ιππέων και πε-

ζών οδηγούμενον ως εβεβαιόνετο παρ' αυτού του Μουστά Μπέη εφάνη εις τον δρόμον της Λεβαδιάς...όταν οι εν τη χώρα ιππείς έλαβον θάρρος η φυγή κατήντησε τόσο βιαία, ώστε πολλοί των οπλαρχηγών έμειναν μόνοι και εμάχοντο ως λέοντες εις την πεδιάδα. Εκεί εθανάτωθη ο ανδρείος καπιτάνιος Άγγελος, αφού κατέβαψεν το σπαθίον του εις το εχθρικό αίμα...». Ο Ολύμπιος οπλαρχηγός Δήμος Νικολάου σε μια έκθεση του προς την Επιτροπή Αποκατάστασης των Αγωνιστών το 1865 περιγράφει το γεγονός ως εξής «...Μόλις ήρχισεν η μάχη από τους κατέχοντες αυτήν εχθρούς αίφνης έφθασεν εκ Λιβαδιάς, όστις είχαν ειδοποιηθεί για την άφιξήν μας ο Μουστάμπεης μετά 4 χιλιάδας Οθωμανών, ώστε μη δυνηθέντες ημείς να αντιτάξωμεν αλλά ούτε οχυράν θέσσην να καταλάβωμεν, νικηθέντες και απωλέσαντες πλέον των 50 ανδρών, εις δε ήτο και ο υιός του Αρχηγού Εμμανουήλ Παπά και ο οπλαρχηγός Ντιληάγγελος...».

Σημαντική δράση στην Ελληνική Επανάσταση του 1821 είχε και ο αδελφός του Αγγέλου Συκιώτη Αθανάσιος. Ενταγμένος στο στρατιωτικό σώμα του αδελφού του συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής μαχόμενος στο πλευρό του Εμμ. Παπά. Μετά την καταστροφή της πατρίδας του μετοίκησε στη Σκόπελο συνεχίζοντας τον Αγώνα υπό τον Καρατάσο στη νότια Ελλάδα έως το 1828. Το 1824 υπηρέτησε στο σώμα του Αθ. Εμμ. Παπά στην Πελοπόννησο. Επίσης το ίδιο έτος έλαβε μέρος υπό τον στρατηγό Θεόδ. Ζαχαρόπουλο στη διαφύλαξη των νησιών του Αργοσαρωνικού. Με τα μακεδονικά στρατεύματα πολέμησε σε διάφορα μέρη της Ελλάδας ωστόσο δεν γνωρίζουμε ιδιαίτερες λεπτομέρειες για τη δράση του. Το 1848 τιμήθηκε από τον Όθωνα με χάλκινο αριστείο και το 1849 με αργυρό. Απεβίωσε στην Αθήνα μετά το 1865 καθώς γνωρίζουμε ότι τη χρονιά εκείνη υπέβαλε αίτηση στην Επιτροπή Εκδουλεύσεων του Αγώνα για τη δικαίωση των θυσιών του κατά την επανάσταση. Κατατάχθηκε στη Β' τάξη των υπαξιωματικών με αριθμό παλαιού μητρώου 1347 και νέου 730.

ΔΩΡΕΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Η κ. **Μαρία Παναγιώτα Μαυρουδή** συνταξιούχος νηπιαγωγός, από την Αρναία, προσέφερε στο ταμείο του Συλλόγου μας 150 ευρώ, εις μνήμην του αείμνηστου συζύγου της και ιδιαίτερα αγαπητού συμπατριώτη μας **Μιχαήλ Μαυρουδή**, μέλος του Συλλόγου μας (Α.Μ. 1256).

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά για την δωρεά.

ΔΩΡΕΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Η **Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρα** από το Άγιο Όρος προσέφερε 40 ευρώ στο ταμείο του Συλλόγου μας.

Η Ιερά Μονή προσφέρει κάθε χρόνο το παραπάνω ποσό για το περιοδικό.

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά για τη δωρεά.

Σημ.: Οι Δωρεές αυτές αποκτούν μεγαλύτερη αξία, γιατί έρχονται σε μια περίοδο που τα οικονομικά του Συλλόγου, λόγω της αναστολής λειτουργίας των δράσεών του και των εκδρομών εξαιτίας της πανδημίας που ενέσκηψε, είναι αρνητικά και το ενδιαφέρον για χορηγίες σχεδόν ανύπαρκτο.

ΚΑΠΟΤΕ ΗΜΑΣΤΑΝ ΠΑΙΔΙΑ

ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ-ΣΩΗ
Φιλολόγος

Πολλοί ίσως θα θέλαμε η παιδική ηλικία να κρατά για πάντα, δυστυχώς όμως κανείς δεν μένει για πάντα νέος. Άλλωστε αυτή είναι και η φυσική εξέλιξη του ανθρώπου, να γεννιέται, να γίνεται παιδί, έφηβος, ενήλικας, γέρος. Και μπορεί το κουτσό, το σχοινάκι, οι βόλοι να ανήκουν πια στο μακρινό παρελθόν, το σίγουρο όμως είναι ότι οι αναμνήσεις που έχουμε από την παιδική ηλικία μας συνοδεύουν σε όλη μας τη ζωή.

Και όλοι έχουμε πολλές αναμνήσεις. Μεγάλωσα σε χωριό, οπότε τα πράγματα για μένα ήταν διαφορετικά απ' ό,τι ενός παιδιού που έζησε στην πόλη. Επαφή με την ύπαιθρο, με τη φύση, ελευθερία, παιχνίδια, γέλιο, ανέμελα χρόνια... Αλλά και τα παιδιά των πόλεων, σε σύγκριση με τα σημερινά, απολάμβαναν περισσότερη ελευθερία, περισσότερα παιχνίδια έξω, περισσότερη ανεμελιά.

Παιχνίδια δεν είχαμε, ή είχαμε ελάχιστα. Πάνινες ακαλαίσθητες κούκλες τα κορίτσια, σιδερένιους τροχούς που κυλούσαν με σύρμα τα αγόρια. Το απορρυπαντικό της εποχής, το ΚΛΙΝ, είχε πάντα μια έκπληξη, ένα μικρό παιχνιδάκι, που πλούτιζε τη συλλογή μας. Όμως την έλλειψη χειροπιαστών παιχνιδιών αναπλήρωναν τα ομαδικά παιχνίδια έξω στο δρόμο και τις αλάνες. Μακριά γαϊδούρα, κουτσό, κρυφτό, περνά-περνά η μέλισσα, αγαματάκια, ένα λεπτό κρεμμύδι... Τα αγόρια, πέρα από το κατρακύλισμα του τροχού, που έκανε και ιδιαίτερο θόρυβο πάνω στο καλντερίμι, έπαιζαν με βόλους, με μπάλα ποδόσφαιρο, όταν βέβαια δεν καταγίνονταν με το προσφιλές τους σπορ να σημαδεύουν πουλάκια με αυτοσχέδιες σφεντόνες.

Όταν το απόγευμα μας έπιανε η πείνα, βρεγμένο ψωμί με ζάχαρη ή φέτα με λάδι και ρίγανη. Από το ημερήσιο σιτηρέσιο δεν έλειπε το χτυπητό αβγό, με τρεις κουταλιές ζάχαρη και μία κακάο, ώσπου να αφρατέψει. Το χτυπητό αβγό, μπορώ να πω, ήταν το υποκαταστάτατο του γλυκού, αφού οι τούρτες και η μεγάλη ποικιλία που βλέπουμε σήμερα σε ζαχαροπλαστική και φούρνους, ήταν περιορισμένη και απλησίαστη για το μέσο βαλάντιο. Σε ειδικές περιπτώσεις η νοικοκυρά έκανε χαλβά σιμιγδαλένιο, συνήθως όταν τελείωνε κάποια γεωργική δουλειά, π.χ. το παστάλιασμα, ή καμιά πίτα γλυκιά τις Απόκριες.

Στο ραδιόφωνο κάθε πρωί ήταν η Ωρα του Παιδιού. Η Αντιγόνη Μεταξά, πιο γνωστή ως θεία Λένα, με τη βελούδινη φωνή της έλεγε παραμύθια ψυχαγωγώντας τα παιδιά. Κάποιοι είχαμε το view master, κορυφαίο παιδικό δώρο, όπου τοποθετούσαμε έναν χάρτινο δίσκο με φωτογραφίες και με το πάτημα ενός κουμπιού, μια ολόκληρη ιστορία ξεδιπλωνόταν μπροστά στα μάτια μας.

Η τηλεόραση φυσικά ήταν έννοια άγνωστη, αυτό όμως προσμετράται μάλλον στα συν, πρώτον γιατί η ακρόαση από το ραδιόφωνο επέτρεπε στη φαντασία να πλάθει εικόνες αντί να τις δίνει έτοιμες, και κατά δεύτερον, αξιοποιούσαμε τον ελεύθερο χρόνο μας διαβάζοντας βιβλία, αντί να είμαστε καθηλωμένοι μπρος στο λεγόμενο χαζοκούτι. Ευρέως διαδεδομένα ήταν το ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ. Τα περιοδικά αυτά αποτέλεσαν μέρος της πολιτιστικής ζωής του τόπου για περίπου δυο δεκαετίες (από το 1950 που πρωτοκυκλοφόρησαν στην Ελλάδα) και σύντροφο της παιδικής και νεανικής ηλικίας χιλιάδων Ελλήμων. Η προσφορά τους τεράστια. Μας έφεραν κοντά σε αριστουργήματα της παγκόσμιας λογοτεχνίας δίνοντάς τα σε περιληπτική μορφή και με εικόνες. Οι Άθλιοι, Όλιβερ Τουϊστ, Η Παναγία Των Παρισίων, Η καλύβα του μπαρμπα-Θωμά, Αδερφοί Καραμαζώφ, η ελληνική μυθολογία... Ανταλλάσσονταν από χέρι σε χέρι και τα ρουφούσαμε στην κυριολεξία. Τα αγόρια διάβαζαν και άλλα περιοδικά, όπως ο Ταρζάν, ο Μικρός Έρως, Ο Κάου μπού, ο Σεραφίνο.

Θρυλικό περιοδικό της εποχής ήταν το ΡΟΜΑΝΤΙΖΟ, που στη μεταπολεμική Ελλάδα έγινε το συνώνυμο του περιοδικού. Τότε που τα ψιλικατζίδικα στις πόλεις οναμάζονταν συλλήβδην ΕΒΓΑ, οι οδοντόκρεμες ΚΟΛΥΝΟΣ και τα περιοδικά όλα ΡΟΜΑΝΤΙΖΟ. Η ύλη του ήταν ποικίλη και απευθυνόταν σε όλη την οικογένεια. Περιπέτειες, αστυνομικά και αισθηματικά διηγήματα, στήλες ομορφιάς και νοικοκυριού, το ευθυμογράφημα του Τσιφόρου και φυσικά οι γελοιογραφίες, με χαρακτηριστικότερη αυτή του κόμματος των Βερελοφρόνων του Παυλίδη, όπως και ο Σπαγγοραμένος του Πολενάκη.

Άλλο πολύ διαδεδομένο περιοδικό ήταν ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ. Η γελοιογραφία που άφησε εποχή ήταν η Χοντρή του ΘΗΣΑΥΡΟΥ, μια κυρία πελωρίων διαστάσεων που καταπίεζε τον μικρικαμωμένο σύζυγό της Ζαχαρία. Η γελοιογραφία αυτή είχε αποκτήσει συμβολικό χαρακτήρα στη λαϊκή κουλτούρα, αποδίδοντας με γλαφυρότητα και χιούμορ τις διάφορες ευτράπελες καταστάσεις, σκέψεις και συναισθήματα που διέπουν τον έγγαμο βίο.

Στο καλλιτεχνικό στερέωμα κονταροχτυπιούνταν για τη δημοφιλία δυο ανερχόμενες σταρ, η Αλίκη Βουγιουκλάκη και η Τζένη Καρέζη. Στο μουσικό στερέωμα το δίπολο Μάνος Χατζηδάκης και Μίκης Θεοδωράκης. Και το ραδιόφωνο με τους δίσκους των 45 στροφών μετέφερε σε κάθε γωνιά της χώρας τις φωνές των ερμηνευτών του λεγόμενου ελαφρού τραγουδιού. Νίκος Γούναρης, Σώτος Παναγόπουλος, Φώτης Πολυμέρης,

Δανάη, Γιάννης Βογιατζής, Τζένη Βάνου...

Στο σχολείο καθόμασταν τρεις τρεις στα ξύλινα θρανία και αρχίζαμε την εκπαίδευση με το περίφημο Αλφαβητάριο. Λόλα, να ένα μήλο... Φτιάχναμε φυτολογία, στα διαλείμματα τρέχαμε και παίζαμε στα χώματα της σχολικής αυλής και στο τέλος του σχολικού έτους είχαμε τις γυμναστικές επιδείξεις. Στην αρχή της χρονιάς «ντύναμε» τα τετράδια με μπλε κόλλα και στην ετικέτα γράφαμε με κεφαλαία γράμματα ΤΕΤΡΑΔΙΟΝ ΑΝΤΙ-ΓΡΑΦΗΣ της μαθητριάς ΜΑΡΙΑΣ Ε.ΧΑΤΖΗΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ. Η αντιγραφή ήταν όμως το καθημερινό βάσανο, γιατί έπρεπε να αντιγράψουμε καλλιγραφικά μια παράγραφο από το αναγνωστικό με μελάνη και κοντυλοφόρο, πράγμα που ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρο, έπρεπε να γίνει με μεγάλη προσοχή χωρίς η μελάνη να επεκταθεί και να λεκιάσει τα πάντα. Σε περίπτωση «ατυχήματος» υπήρχε το στυπόχαρτο, που όμως δεν ήταν και πολύ αποτελεσματικό.

Υποδιαίρεση της δραχμής ήταν τα λεπτά που κυκλοφορούσαν σε κέρματα τρύπια στη μέση των 5, 10 και 20 λεπτών. Παρά την μικρή ονομαστική τους αξία, είχαν μια αγοραστική αξία και γι' αυτό δεν τα περιφρονούσαμε. Με μια δεκάρα αγόραζες μια καραμέλα, αργότερα ως μαθήτρια γυμνασίου στην πόλη το μαθητικό εισιτήριο στο αστικό ήταν 60 λεπτά, δηλαδή έξι δεκάρες. Οι σπατάλες ήταν σπάνιες, σε κάθε σπίτι επικρατούσε πνεύμα οικονομίας και αποταμίευσης. Κάθε χρόνο στο σχολείο γράφαμε έκθεση με θέμα την αποταμίευση και η καλύτερη βραβευόταν από το Ταμιευτήριο με έναν σιδερένιο κουμπαρά.

Όταν τελειώναμε τη μελέτη, βγαίναμε έξω για παιχνίδι. Σπάνια οι γονείς μας ανησυχούσαν για το πού είμαστε, δεν έβγαιναν να μας ψάξουν, χτυπούσαμε, ματώναμε, κάναμε καρούμπαλα, αλλά καμιά ανησυχία, ήταν κάτι φυσιολογικό. Σε περίπτωση που ατακτούσαμε υπερβολικά, έπεφτε και ξύλο, γιατί ως γνωστόν, το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο. Ξύλο έπεφτε και από τους δασκάλους, και μάλιστα με τη βέργα, κι αυτό εντελώς φυσιολογικό τότε. Αλλά κανείς μας δεν είχε ψυχολογικά προβλήματα εξ αιτίας του ξύλου ή της επίπλη-

ξης ή και της διαπόμπευσης από τον δάσκαλο, ούτε οι γονείς διαμαρτύρονταν για την τακτική αυτή των δασκάλων. Αντιθέτως, οι νουνεχείς γονείς παρότρυναν το δάσκαλο να συνεχίσει την τακτική αυτή, γιατί ο ρόλος του σχολείου είναι και ηθικοπλαστικός και ο δάσκαλος είναι επιφορτισμένος με τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Οι γονείς επίσης μας παρότρυναν να σεβόμαστε τους μεγαλύτερους, κυρίως τον νουνό, τον οποίο όποτε συναντούσαμε, του φιλούσαμε το χέρι. Το ίδιο κάναμε κάθε φορά που συναντούσαμε στο δρόμο τον παπά του χωριού, τρέχαμε να φιλήσουμε το χέρι.

Τα κορίτσια περνούσαμε δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο κεντώντας και ετοιμάζοντας την προίκα. Καμβάδες, εταμίνες, μουλινέδες δεν έλειπαν από κανένα σπίτι και συναγωνιζόμασταν ποια θα κάνει το ωραιότερο εργόχειρο με το πιο «γεμάτο» σχέδιο. Από μια ηλικία και μετά αρχίζαμε να φοράμε κολώνια, την 4711 ή την TOSCA, λεπτή νάιλον κάλτσα με ζαρτιέρες και... έτοιμες για τη βραδυνή βόλτα πάνω κάτω στην πλατεία... Όμορφα χρόνια, ανέμελα, παρά τις στερήσεις και την ανέχεια. Ήμασταν όμως σχεδόν όλοι στο ίδιο επίπεδο και δεν είχαμε πολλά να ζηλέψει ο ένας από τον άλλο. Και μη ξεχνάμε, ήμασταν παιδιά...

Τα σημερινά όμως παιδιά μεγαλώνουν τελείως διαφορετικά. Είναι πλέον εγκλωβισμένα σε διαμερίσματα, δεν παίζουν σε αλάνες, είναι καθηλωμένα στην τηλεόραση, όταν δεν τα τρέχουν οι γονείς σε πάρα πολλές εξωσχολικές δραστηριότητες με αποτέλεσμα να μη βρίσκονται πολλά μαζί και να εμποδίζεται η κοινωνικοποίησή τους, να μπλοκάρεται ο ψυχισμός τους. Εκφράζουν βέβαια τα συναισθήματα και τις ανάγκες τους καλύτερα από παλιά, μιλούν με σοφία και αντίληψη πέραν των προσδοκιών μας, τους λείπει όμως σε πολλές περιπτώσεις ο σεβασμός, παρουσιάζουν αντικοινωνική συμπεριφορά, εκδηλώνουν ασέβεια προς τους γονείς και τους άλλους ανθρώπους. Θα το παρατηρήσετε στο λεωφορείο, κανείς δεν πρόκειται να σας παραχωρήσει τη θέση του, για παράδειγμα...

Παιδί σίγουρα δεν μπορείς να μένεις για πάντα. Το να αισθάνεσαι όμως παιδί, μπορεί να συμβεί για πάντα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες του στον κ. **Στυλιανό Κυρίμη**, Αντιστράτηγο ε.α., από τον Άγιο Μάμα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, εμπνευστή και δημιουργό της ταινίας «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟ 1821».

Ο Στρατηγός, μας προσέφερε 1000 DVD μαζί με το 16σέλιδο φυλλάδιο του σεναρίου της ταινίας, καθώς και 150 αφίσες των τριών Ηρώων της Επανάστασης της Χαλκιδικής, Εμμανουήλ Παππά, Στάμου Χάψα και Κύρκου Παπαγεωργάκη.

Ήδη ο Σύλλογός τμήμα των DVD και αφισών παρέδωσε στα Σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής, προκειμένου να καταστεί γνωστή, στους μαθητές και μαθήτριες, η συμβολή της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821 και στην απελευθέρωση της πατρίδας μας.

Το Δ.Σ.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

ΣΑΝ ΣΤΙΛΕΤΑ

(Η νέα ποιητική συλλογή του Γιάννη Καραμίχου, 2020)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΑΘ. ΚΟΣΜΑΣ

Φιλολόγος

Κλείνοντας την παρουσίαση της προτελευταίας συλλογής, «Απολογισμός», υπογράμμισα: «Η συλλογή ..., κατά τρόπο σαφή, αφήνει όλα τα ενδεχόμενα ανοιχτά για μια συνέχεια γόνιμη και αποκαλυπτική».

Χωρίς να διεκδικώ ικανότητες χρησμολόγου, η νέα συλλογή με κάνει να αισθάνομαι δικαιωμένος. Ο ποιητής, όσο κι αν η ηλικιακή παράμετρος είναι αμείλικτη, εξακολουθεί «ν'ανθεί και να φέρνει κι άλλο». Διαπιστώνεται μια συνεπής, θεματική και αισθητική, ποιότητα που αναδεικνύεται και στην τελευταία συλλογή, με τον ερεθιστικό τίτλο «Σαν Στιλέτα», με ό,τι το όργανο ανακαλεί στη συνείδηση του αναγνώστη. Ένα στιλέτο υποκαθιστά στον τίτλο το γιώτα, υποβάλλοντας παράλληλα την εικόνα του αντικειμένου που, διχοτομώντας τη λέξη, υπαγορεύει έναν ιδιαίτερο συμβολισμό του διχασμένου και αλληλοαναιρούμενου κόσμου μας, υπαινισσόμενος και μια στοχαστική διάσταση που διατρέχει το σώμα της συλλογής.

Η ποίηση είναι μια σύνθετη άσκηση εφ' όρου ζωής. Όσο περνούν τα χρόνια ο ποιητής ασκείται και ασκεί τους αναγνώστες του με περισσότερη περίσκεψη και προσήλωση. Η νέα συλλογή επικυρώνει τις ανωτέρω απόψεις, γιατί είναι απόρροια μιας προοδευτικά κατακτημένης ωριμότητας.

Διαρθρωτικά η συλλογή απαρτίζεται από 121 ποιήματα που κατανέμονται σε τρία, (3), μέρη: Το Α' Μέρος αποτελείται από δύο ποιητικές ενότητες με τίτλους: Παρατηρητήριο Ι και ΙΙ. Το Β' Μέρος από τέσσερις και τίτλους: Ψυχής διάχυση, Οφειλές, Περί ποιήσεως, Αφιέρωσεις. Τα Γ' Μέρος με τίτλο «Επιγράμματα» συνίσταται από 29 επιγράμματα. Η συλλογή κλείνει με ένα πεντάστιχο επίγραμμα: η ποιητική απόδοση της καταστροφής της Σμύρνης και το αλγεινό αποτύπωμα της στην ψυχή του ευαίσθητου ποιητή και, κατά συνεκφορά, του αναγνώστη.

Ακολουθεί μια άφατης ευαισθησίας αφιέρωση στη σεπτή μνήμη των γεννητόρων, καθώς «τα περιθώρια στενεύουν» και ο βιολογικός κύκλος μοιραία εξαντλείται. Ο μόνος συνδετικός κρίκος το ανεξάντλητο ορυχείο της μνήμης, που «επαναφέρει τους δικούς μας ανθρώπους», αλλά «ως ονόματα μόνο», που ακολουθούνται από «αποσιωπητικά».

Το ελεγείο είναι αφιερωμένο «Στη μνήμη των γονέων μας». Εκείνο το υπαινικτικό «μας», άσχετα από την όποια πρόθεση του ποιητή, με νομιμοποιεί να συναριθμήσω και τους δικούς μου γονείς, καθότι η ποίη-

ση και μόνον αυτή, έχει τη δυνατότητα να προσμετρά όλους τους λευκοφόρους στο μυστήριό της, μέσω της συγκινητικής και συγκινημένης γλώσσας.

Ένα 26στιχο ποίημα προτάσσεται, προκαταβάλλοντας το ύφος, το ήθος αλλά και το πάθος της συλλογής. Πρόκειται για την επιτομή της νέας ποιητικής κατάθεσης, που, όντως, αποτελεί «τομή» στη μακρά και ευδόκιμη ποιητική σταδιοδρομία του Γιάννη Καραμίχου, (1995-2020).

Το ποίημα λειτουργεί ως μουσικό πρελούδιο μιας μελοδραματικής σύνθεσης που αποτελείται από 121 μουσικά μέρη.

Όσο κι αν ο ποιητής υποδύεται τον ρόλο του «παρατηρητή», η ποιητική του περιπέτεια τον οδηγεί στον πυρήνα των γεγονότων. Απλώς το ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ Ι του δίνει τη δυνατότητα της συνολικής θέασης των ανθρωπίνων.

Η κοινωνική, άλλωστε, διάσταση στην ποίηση του ΓΚ είναι έκδηλη· ο ποιητής είναι μια συνείδηση εξεγερμένη και γρηγορούσα· είναι ο υπεύθυνος πολίτης που βλέπει, στοχάζεται, επισημαίνει· σκοπός του είναι να κινητοποιήσει, να ταραξει και να συνταράξει τις εφησυχασμένες συνειδήσεις. Συλλογικές πληγές και ατομικά δράματα, («Τραπέζι για δύο»), που παίζονται πάλι και πάλι, χωρίς αλλαγή ρεπερτορίου, πίσω από μια «διάφανη κουρτίνα» που ανασύρει ο ποιητής αποκαλύπτοντας το δράμα. Η κοινωνική του ευαισθησία αντανακλάται σε μια σειρά ποιημάτων με θέμα: «ταπεινοί και καταφρονεμένοι», («Ο άνθρωπος της γέφυρας», «Κατά λάθος επαίτης», «Κόλαφος», «Ο Κυριάκος»).

Αν στα ποιήματα της ενότητας ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ Ι διαπιστώνονται τα στραβά του κόσμου τούτου, στα αντίστοιχα του ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΙΙ περνούμε σε μια φάση ανασυγκρότησης· η ποίηση υπερβαίνει τη συσσωρευμένη πικρία. Αναζητεί εναγωνίως «Λίγο φως», γιατί «η ζωή / Θέλει ανακαίνιση».

Δεν περιμέναμε να φτάσουμε στο 59ο ποίημα, για να διαπιστώσουμε ως ο λυρισμός, στην ατόφια του μορφή, είναι προσδιοριστικό στοιχείο της ποίησης του ΓΚ. Όταν, όμως, δέεται την ώρα του εσπερινού, δίνει ρέστα, όπως στο ποίημα «Ξημερώνει», καθώς «Το χάραμα ορθρίζει / Η ραθυμία πετάει το σεντόνι της / Η μέρα έρχεται».

Ο έρωτας, γήινος και εξιδανικευμένος, υποστασιακό στοιχείο της συλλογής. Το πέρασμα του ερωτικού στοιχείου είναι διακριτικό, πλην αισθητικά δραστικό.

Το στίγμα του, - κάποτε αποτυπώνεται έντονα -, μετριάζεται, καθώς η εξαύλωση-εξιδανίκευση υποκαθιστά τον σωματικό παράγοντα, ενώ στο ποίημα «Πολιορκία» ο Έρωτας είναι υπόθεση που ξεπερνάει τα όρια του πλανήτη, γίνεται συμπαντικός.

Στα έξι ποιήματα της ενότητας «Οφειλές» ο ποιητής επιχειρεί να ψηλαφήσει το παρόν με την αναψηλάφηση της Ιστορίας. Οι τίτλοι εύγλωττοι: Η Σμύρνη..., Σαλονίκη, Αλέξανδρος ο Φιλίππου κ.λπ.

Όσο για τα ποιήματα της ενότητας «Περί ποιήσεως», αυτά υποβάλλουν τον αγώνα και την αγωνία του ποιητή να τιθασεύσει τις λέξεις που τον «πολιουργούν». Η προσπάθειά του να κηρύξει απεργία αποβαίνει μάταιη. Εντέλει «παλινωδεί» και ενδίδει, «σαν της Γραφής την πόρνη» ή «τη μετανοούσα Μαγδαληνή».

Τα 11 ποιήματα της ενότητας «Αφιερώσεις» έχουν την αφετηρία τους σε εμβληματικές μορφές του άμεσου οικογενειακού και του ευρύτερου περιγύρου, αλλά και σε χώρους – τοπόσημα της γενέτειρας, που συμβολίζουν την κοινωνική συνοχή των ανθρώπων της ορεινής κοινότητας. Στην περίπτωση αυτή που τα πάντα επενδύονται με μια ισχυρή δόση νοσταλγίας, το ελεγειακό και το λυρικό στοιχείο συμπαραγονται, συνυπάρχουν και συνεκφαινούνται, ενώ το πάθος και η τρυφερότητα περισσεύουν. Η ενότητα ανοίγει και κλείνει με δύο ποιήματα, (24 και 14 στ.), άφατης ευαισθησίας και ποιητικής πραγματώσης. Τα πρόσωπα, άλλωστε, είναι προσφιλή· πρόκειται για δύο λυρικά, αναστοχαστικά ιντερμέδια· ο ποιητής απευθύνεται στους απελθόντας με λόγο και τόνο κυμαινόμενης αλλά υψηλής θερμοκρασίας, καθώς οι εσώτεροι κρυσταλλοί συνθέτουν, κάθε φορά, μιαν άλλη μουσική.

Το φλερτ του ποιητή με το Επίγραμμα ανατρέχει στην πρώτη συλλογή, (1995), είναι συνεχές και αδιάπτωτο. Τα 29 Επιγράμματα λιτά, αποφθεγματικά, με μια στοχαστική νότα να τα διαποτίζει, υποβάλλουν την υφολογική και θεματική πεμπτουσία της συλλογής.

Η επικράτηση του συναισθήματος είναι εμφανής, όπως κι ένα καταλυτικό χιούμορ, στα όρια του αυτοσαρκασμού, τεκμήριο ελικρίνειας.

*Ο χρόνος στα γεράματά του
Είναι ο χειρότερος γλύπτης*

αλλά και θεατρικότητα, σε ένα συνδυασμό τραγικού και κωμικού:

«Το χαμόγελο έχει / πολλά πρόσωπα. / Το μίσος ένα»

Όσο για τον έρωτα υφέρπει και σχολιάζεται υπαινικτικά:

«Την κοίταξε αδιάφορα / κι εκείνη / ανανέωσε το ρουζ / των χειλιών της».

Επιλογικά: ο ποιητής καταδύεται στην άβυσσο της ύπαρξης με μια εντυπωσιακή εικονοποιία και μια στιχουργία λυρική και υποβλητική. Πρόκειται για μια ποίηση για τον άνθρωπο, πρωτίστως, αλλά και για τον παραλογισμό του κόσμου μας. Κάποτε το υπερβατικό στοιχείο αντιπαράκειται προς το φυσικό, αποτυπώνοντας ασυνήθιστα περίπλοκες ψυχικές καταστάσεις.

Έτσι χειρίζεται με ένταση και πάθος τα μείζονα θέματα της ζωής: τον έρωτα και τον θάνατο, τη μοναξιά και τις προβληματικές ανθρώπινες σχέσεις, τον πόλεμο, την προσφυγιά, τις βάνουσες ανθρώπινες συμπεριφορές, τις ποικίλες εκφάνσεις της ψυχής.

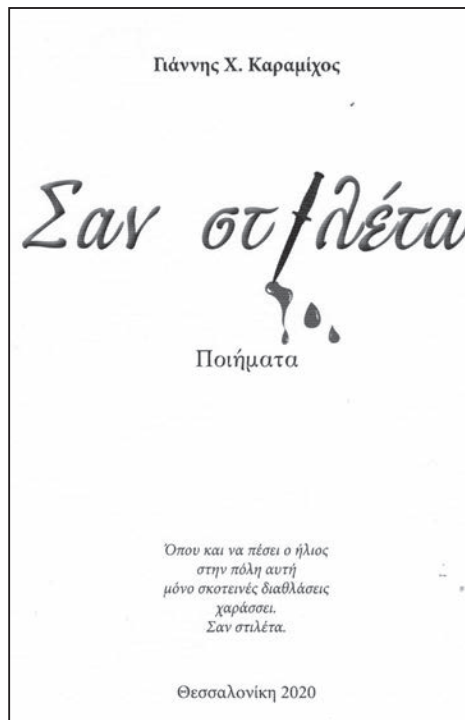
Η γλώσσα είναι πλούσια, ρυθμική, γλώσσα της σιωπής, (ο ποιητής είναι δεξιότηχνης στον χειρισμό των θορύβων της σιωπής), της εξομολόγησης αλλά και της διεκδίκησης. Δείχνει σίγουρη και δεν διστάζει να διερευνήσει τα όρια της προφορικότητας. Το λεξιλόγιο εξευγενισμένο αντλεί από όλες τις εξελικτικές φάσεις της ελληνικής.

Το ύφος προσωπικό και αναγνωρίσιμο κατακτήθηκε προοδευτικά μέσα από μια ουσιαστική

σχέση με τη γλώσσα και την ποίηση.

Η αναμέτρηση με την ένατη συλλογή του ΓΚ προϋποθέτει εγρήγορση, συναισθηματική και διανοητική, από τον αναγνώστη, αφού «ό,τι κυκλοφορεί σε πρώτη αίσθηση σαρώνεται από μιαν άλλη που φέρει στην επιφάνεια εκθαμβωτικές αποκαλύψεις».

Ο αναγνώστης που θα διατεθεί κατ' αυτόν τον τρόπο απέναντι στη συλλογή θα λάβει «μισθόν πολλαπλασίονα».

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΛΑΘΟΥΣ

Στο προηγούμενο τεύχος στη σελίδα 46 γράφτηκε από λάθος ότι το βιβλίο του κ. Άγγελου Φιλ. Μάντσιου "Η μεγάλη μάχη" είναι έκδοση του Δήμου Σιθωνίας. Το βιβλίο εκδόθηκε από φίλους του συγγραφέα.

Αγιορείτικα νέα

Τρεις αγιορείτες Γέροντες εισήλθαν από 9-3-2020 στο Αγιολόγιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας

Με απόφαση της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου έγινε η αγιοκατάταξη του γέροντα Ιωσήφ Ησυχαστή, του γέροντα Δανιήλ Κατουνακιώτη και του γέροντα Εφραίμ Κατουνακιώτη.

Για τις αγιοκατατάξεις αυτές είχε μιλήσει στην πρόσφατη επίσκεψή του στο Άγιον Όρος ο οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος δίνοντας μεγάλη χαρά στους αγιορείτες.

Ο Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής (1898 – 1959)

Γεννήθηκε το 1898 στο χωριό Λεύκες της Πάρου. Σε ηλικία 23 ετών, μετά από κάποιο θείο όραμα που είδε, απαρνείται τον κόσμο και πηγαίνει στο Άγιον Όρος, ποθώντας να ζήσει αυστηρή ασκητική ζωή. Ήταν άνθρωπος της προσευχής. Το χάρισμα της αδιάλειπτης νοεράς προσευχής του δόθηκε από την Παναγία, όταν ήταν ακόμη δόκιμος μοναχός.

Υποτάχθηκαν μαζί με τον παντοτινό συνασκητή του, π. Αρσένιο, στον Γέροντα Εφραίμ που είχε την καλύβη του Ευαγγελισμού στα Κατουνάκια. Για περισσότερη ησυχία αποσύρθηκαν στη Σκήτη του Αγίου Βασιλείου. Μετά την κοίμηση του Γέροντός του άρχισε τους μεγάλους ασκητικούς αγώνες. Άσκησε στο έπακρο τη νηστεία, την αγρυπνία και την προσευχή. Κύριο έργο του αποτελούσε η νήψη, η τήρηση του νου. Συχνές και προσφιλείς πνευματικές καταστάσεις για τον Γέροντα ήταν η αρπαγή του νου, η θεωρία και η θέα του ακτίστου Φωτός.

Το 1938 μαζί με τον π. Αρσένιο μετακόμισαν στις απόκρημνες σπηλιές της Μικρής Αγίας Άννας. Μετά από θεία πληροφορία, το 1947, αποκτά συνοδεία. Το 1951 μεταφέρθηκαν στη Νέα Σκήτη, στην καλύβη του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, ως την κοίμησή

του που συνέβη στις 15 Αυγούστου 1959 (εορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου), ενώ είχε λάβει πληροφορία από την Παναγία, ημέρες πριν, ότι θα τον πάρει στην εορτή Της.

Ο Γέροντας έζησε σε μία περίοδο παρακμής του αγιορείτικου μοναχισμού και γενικότερα του ορθόδοξου μοναχισμού, ο οποίος είχε επηρεασθεί από την κοινωνική δράση του Ρωμαιοκαθολικισμού και τον ευρωπαϊκό Διαφωτισμό. Εισήγαγε, με τον εμπειρικό τρόπο ζωής του, ξανά τη διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου Παλαμά στον αγιορείτικο μοναχισμό. Η παρουσία του ως γνησίου εκφραστή της νηπτικής Πατερικής παραδόσεως, δημιούργησε ρεύμα προσελεύσεως στο σύγχρονο ορθόδοξο μοναχισμό. Στον μακάριο Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή ανάγεται σήμερα η πνευματική πατρότητα έξι Ιερών Μονών του Αγίου Όρους και πολλών άλλων εντός και εκτός Ελλάδας.

Ο όσιος Γέροντας ήταν άμοιρος κοσμικής μορφώσεως, κατέστη όμως σοφός στα θεία, επειδή τα έπασχε. Έγινε ο έμπειρος, διακριτικός και απλανής οδηγός στους δρόμους της πνευματικής ζωής. Είχε την ικανότητα να αναλύει τον πολύπλοκο και δυσκολοκατανόητο πόλεμο των παθών και των δαιμόνων, να διεισδύει αλλά και να μυεί στα μυστήρια της θείας Χάριτος τους «θέλοντας σωθίηνα».

Ο Γέροντας Δανιήλ Κατουνακιώτης

Αριστούχος απόφοιτος της Ευαγγελικής σχολής της Σμύρνης, υιός ευλαβέστατων γονέων, μελετητής της Αγίας Γραφής και της Φιλοκαλίας. Μετά από προσκύνημα μονών και ναών της Πελοποννήσου και των νήσων του Αιγαίου και την προτροπή του οσίου Αρσενίου (1800-1877) στην Πάρο, εισέρχεται στην

αθωνική μονή του Αγίου Παντελεήμονος.

Σύντομα αναγνωρίζουν τα προσόντα του και τον κάνουν γραμματέα της μονής, που είχε τότε 250 μοναχούς. Στις διαφορές Ελλήνων και Ρώσων δέχεται εξορία που τον λυπεί και τον ταλαιπωρεί. Φιλοξενείται επί εξάμηνο στη μονή Αγίας Αναστασίας στα Βασιλικά Χαλκιδικής, όπου γίνεται πηγή ωφελείας για τους εκεί πατέρες.

Κατόπιν επί μία πενταετία μονάζει στη μονή Βατοπεδίου, όπου θεραπεύεται από σοβαρή ασθένεια από την Παναγία. Την Παναγία υπεραγαπούσε σε όλη του τη ζωή.

Τέλος κατεθύνεται στα πάντερπνα Κατουνάκια. Εκεί ίδρυσε το ησυχαστήριο των Οσίων Αγιορειτών Πατέρων. Μετά από λίγα χρόνια αποχτά μικρή συνοδεία. Τη χειραγωγεί με τη Φιλοκαλία, την οποία μελετά συνεχώς και την αποστηθίζει.

Η μεγαλύτερη ευτυχία της ζωής του ήταν ότι αναχωρούσε από τη γη την ημέρα των γενεθλίων της αγαπητής του Θεοτόκου. Μετά τη θεία Κοινωνία και το ιερό Ευχέλαιο η χαρά ήταν έντονα ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του.

Η ένθερμη Θεοτοκοφιλία, χαρακτηριστικό στοιχείο όλων των εναρέτων Αγιορειτών, εσφράγισε τη ζωή του.

Ο Γέροντας Δανιήλ υπήρξε αναμφισβήτητα διά των λόγων και των έργων του φωτισμένος, διακριτικός, σοφός καθοδηγός, «πλήρης Πνεύματος Αγίου». Η ευχή του ας μας συνοδεύει.

Η κάρα του φυλάγεται με ευλάβεια σε ξύλινη θήκη κι έχει καφεκίτρινο χρώμα. Την προσκυνήσαμε στην επέτειο των ογδόντα ετών από τη μακαρία κοίμησή του. Καταθέσαμε ένα λιτό αλλά εγκάρδιο, εγκωμιαστικό λόγο, κατά την αγρυπνία της μνήμης των Οσίων Αγιορειτών Πατέρων (2009).

Ο Γέροντας Εφραίμ Κατουνακιώτης

Ο παπα- Εφραίμ Κατουνακιώτης γεννήθηκε το 1912 στο Αμπελοχώρι Θηβών. Ο πατέρας του ονομάζονταν Ιωάννης Παπανικήτας και η μητέρα του Βικτορία. Ο Γέροντας είχε σαν κοσμικός το όνομα Ευάγγελος. Τελείωσε το Γυμνάσιο αλλά η Χάρης του Θεού έκλεινε στον Ευάγγελο τις κοσμικές θύρες της αποκατάστασης.

Στην Θήβα, όπου είχε μετακομίσει η οικογένειά του, ο Ευάγγελος γνώρισε τους γεροντάδες του τον Εφραίμ και τον Νικηφόρο.

Η ζωή του Ευάγγελου ήταν καλογερική. Αγωνίζο-

νταν πνευματικά με την ευχή του Ιησού, τις μετάνοιες, την νηστεία και κυρίως με την υπακοή.

Η μητέρα του αξιώθηκε να λάβει πληροφορία από τον Όσιο Εφραίμ τον Σύρο ότι το θέλημα του υιού της να γίνει μοναχός ήταν και θέλημα Θεού και πώς ο Ευάγγελος θα τιμήσει την μοναχική ζωή.

Την 14η Σεπτεμβρίου 1933 ο Ευάγγελος άφησε τον κόσμο ήλθε στην έρημο του Αγίου Όρους στα Κατουνάκια, στο ησυχαστήριο του Οσίου Εφραίμ του Σύρου και έβαλε μετάνοια στην συνοδεία των Γεροντάδων Εφραίμ και Νικηφόρου. Μετά την δοκιμασία του εκάρη μικρόσχημος μοναχός με το όνομα Λογγίνος. Το 1935 έγινε μεγάλοςχημος μοναχός από τον Γέροντα του Νικηφόρο και έλαβε το όνομα Εφραίμ. Τον επόμενο χρόνο χειροτονήθηκε Ιερέας.

Ο παπα-Εφραίμ αξιώθηκε και γνώρισε τον πρύτανη της ησυχαστικής ζωής τον διορατικό, προορατικό και άγιο Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή (1898 -1959) και συνδέθηκε πνευματικά μαζί του με την ευλογία του Γέροντα του Νικηφόρου.

Ο παπα-Εφραίμ με την ευλογία του Γέροντος Ιωσήφ εντρύφησε στην «Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών» και ελάμβανε τις συμβουλές των Νηπτικών Πατέρων για τον αγώνα του. Δεν διάβαζε ούτε βιβλία ψυχιατρικής, ούτε «κουλτουριάρικα» αναγνώσματα δια πνευματικές επιδείξεις στα σαλόνια, ούτε είχε τον φόβο μήπως τον αποκαλέσουν οι κοσμικοί κύκλοι «φονταμενταλιστή».

Το 1973 εκοιμήθη ο Ιερομόναχος Νικηφόρος ο Γέροντας του παπα-Εφραίμ.

Ο Γέροντας μετά το 1980 είχε συγκροτήσει συνοδεία και τήρησε την εντολή του Γέροντος Ιωσήφ να αποκτήσει συνοδεία μετά τον θάνατο του παπα-Νικηφόρου. Επομένως ο παπα-Εφραίμ πρώτα έφθασε στην κάθαρση και κατόπιν έγινε ο ίδιος Γέροντας. Ο παπα-Εφραίμ πολέμησε τον μεγάλο εχθρό της πνευματικής ζωής την κενοδοξία. Οι θυσίες του γίνονταν για τον Χριστό και όχι για προσδοκώμενο έπαινο από τους ανθρώπους.

Το 1996 ο παπα-Εφραίμ έπαθε εγκεφαλικό επεισόδιο και έπεσε σε ακινησία. Δεν γόγγυσε καθόλου αλλά δοξολογούσε τον Θεό.

Μας αφήνει το άγιο παράδειγμα του για την αντιμετώπιση των ασθενειών.

Στις 14/27 Φεβρουαρίου 1998 ο παπα- Εφραίμ Κατουνακιώτης του Αγίου Όρους παρέδωσε την αγιασμένη ψυχή του στα χέρια του Δημιουργού του, πού υπηρέτησε από την νεότητά του.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου ανακοινώνει στα μέλη και τους φίλους του ότι ματαιώνονται όλες οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις και εκδρομές λόγω της πανδημίας.

Επίσης αναστέλλεται η λειτουργία όλων των τμημάτων του Συλλόγου, μέχρι νεωτέρας απόφασης για την οποία θα ενημερωθείτε.

Πραγματοποιήθηκε μόνο το μνημόσυνο των πεσόντων στη φονική Μάχη των Βασιλικών και η κατάθεση στεφάνων στο μνημείο του Καπετάν Χάψα στην Αγία Αναστασία την Κυριακή 14/6/2020.

Το περιοδικό θα φροντίσουμε να εκδίδεται ώστε να κρατήσουμε ζωντανή την επαφή με τον κόσμο μας (μέλη, φίλους, αντιπροσώπους, φορείς του Δημοσίου και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κ.α.). Με την ακύρωση των εκδηλώσεων, των εκδρομών, την μη λειτουργία των τμημάτων, ο μόνος συνδεδειγμένος κρίκος είναι το περιοδικό που μπαίνει σε κάθε σπιτικό, σε κάθε υπηρεσία, σε κάθε φορέα και κάνει ζωντανή την παρουσία του ο Σύλλογος, μέχρι να επανέλθουμε στην κανονικότητα.

Το κόστος του περιοδικού εφόσον δεν υπάρχουν χορηγοί, θα καλύπτεται από τον Σύλλογο, καθώς και το κόστος της αποστολής του. (Συνολικά 3.000 ευρώ)

Παρακαλούμε για ακόμη μία φορά να φροντίσετε για την καταβολή της συνδρομής σας, διότι πλέον είναι το μόνο έσοδο του Συλλόγου.

Σας ευχαριστούμε
Το Δ.Σ.

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 10-6-2020

1. Βαδάση Ελένη
2. Χαριστός Χρήστος

Ουρανούπολη 1852
Αρναία 1853

Αρ.Μητρώου

3. Τσιακαμάκης Δημήτριος

Αγ.Νικόλαος

Αρ.Μητρώου

1854

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και τη δράση του Συλλόγου μας.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από τη ζωή:

Ο **Μιχαήλ Μαυρουδής**, από το Παλαιχώρι Χαλκιδικής, κάτοικος Πολυγύρου με Α.Μ. 1256, σύζυγος της Νηπιαγωγού κ. **Μαρίας Παναγιώτου**, πολύτιμος εξωτερικός συνεργάτης του Παγχαλκιδικού.

Ο **Μάμας Γαροφάλλου**, από τον Άγιο Μάμα, με Α.Μ. 1298, επιχειρηματίας.

Ο **Δημήτριος Κοντογιώργης**, από την Κρήμνη, με Α.Μ. 1.101, Αντιδήμαρχος Πολυγύρου με έδρα την Παλαιόχωρα Χαλκιδικής και ανταποκριτής του Παγχαλκιδικού στην Κοινότητα της Κρήμνης για δέκα χρόνια.

Ο **Κωνσταντίνος Αυγολούπης**, συνταξιούχος δάσκαλος, Από τη Μεγ. Παναγία Χαλκιδικής με Α.Μ. 43, από τα παλαιότερα στελέχη του Συλλόγου μας.

Η **Αργυρώ Βλαχάκη** συνταξιούχος δασκάλα από την Άθυτο, με Α.Μ. 618, σύζυγος του Επιτίμου Μέλους μας κ. **Κων. Βλαχάκη** συνταξιούχου δασκάλου από την Άθυτο, με Α.Μ. 88 και μητέρα του Ευεργέτη του Παγχαλκιδικού κ. **Δημητρίου Βλαχάκη**, χημικού Μηχανικού με Α.Μ. 1551.

Ο **Μαρίνος Δ. Παλιούρας** από την Παλαιόχωρα Χαλκιδικής, κάτοικος Αρναίας, σύζυγος της νηπιαγωγού κ. **Μαρίας Τσόχα** μέλους του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1309.

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία. ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥΣ.

Σ.Σ. Παρακαλούνται όλα τα μέλη να ειδοποιούν τον Σύλλογο σε παρόμοιες περιπτώσεις, ώστε να ενημερώνεται η γραμματεία και το περιοδικό και να παρίσταται, αν είναι εφικτό, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

Το Δ.Σ.

Η δράση του Συλλόγου μας

Μέλη του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου στην πρωτεύουσα της Χαλκιδικής Τετάρτη, 20 Μαΐου 2020

Την Τετάρτη 20/5 ο Πρόεδρος του Παγχαλκιδικού Ιωαν. Κοτσάνης, ο Αντιπρόεδρος Τριαν. Οικονόμου, ο Γεν. Γραμματέας Αστ. Λυρτζής και το μέλος Χρήστος Παυλούδης, επισκέφθηκαν στον Πολύγυρο τον Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ιωάννη Γιώργο και τον Δήμαρχο Πολυγύρου κ. Αστέριο Ζωγράφο, με τους οποίους συζητήσαν διάφορα θέματα του Συλλόγου.

Με τον Αντιπεριφερειάρχη συζητήθηκε επίσης ο εορτασμός της φονικής Μάχης των Βασιλικών στην Αγία Αναστασία και το μνημόσυνο Πεσόντων στη Μάχη, που θα πραγματοποιηθεί στις 14 Ιουνίου 2020. Φέτος η εκδήλωση θα είναι διαφορετική λόγω της πανδημίας και τον περιορισμό στις συναθροίσεις, με λίγους καλεσμένους.

Με τον Δήμαρχο συζητήθηκε η αποκατάσταση του μνημείου μετά τον βανδαλισμό που υπέστη το καλοκαίρι του 2019 από αγνώστους. Όπως είναι γνωστό το μνημείο πριν 5 χρόνια παραχωρήθηκε στον Δήμο Πολυγύρου, ο οποίος και θα φροντίσει για την αποκατάστασή του.

Στη συνέχεια τα μέλη του Δ.Σ. επισκέφθηκαν τις Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Χαλκιδικής, στις οποίες παρέδωσαν 125 DVD – ταινία με αντίστοιχα ενημερωτικά φυλλάδια του σεναρίου της ταινίας και ισόποσες αφίσες των τριών ηρώων –πρωτεργατών της Επανάστασης στη Χαλκιδική το 1821. Εμμανουήλ Παππά, Στάμου Χάψα και Κύρκου Παπαγεωργάκη, με την παράκληση να προωθηθούν σε όλα τα Σχολεία της Χαλκιδικής.

Οι Διευθυντές των Σχολείων θα φροντίσουν οι αφίσες να αναρτηθούν στα σχολεία και το DVD να προβληθεί στους μαθητές και τις μαθήτριες ώστε να γίνει γνωστή η Επανάσταση της Χαλκιδικής και η συμβολή της στην έκβαση του Απελευθερωτικού αγώνα το 1821.

Σημειώνουμε ότι το παραπάνω DVD εμπνεύστηκε και δημιούργησε ο Αντιστράτηγος ε.α., από τον Άγιο Μάμα, κ. Στυλιανός Κυρίμης, με σκηνοθέτη τον υπεύθυνο του Αρχείου του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών κ. Γεώργιο Παπαδόπουλο τους οποίους το Δ.Σ. ευχαριστεί για ακόμη μία φορά.

Τέλος υπενθυμίζουμε ότι το DVD παρουσιάστηκε στις 9/11/2019 στο Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης σε πολυπληθές ακροατήριο, στις 10/11/2019 στα Ν. Μουδανιά και στις 16/2/2020 στην Κασσάνδρα.

Προγραμματίστηκε να παρουσιαστεί τον Μάρτιο στον Δήμο Αριστοτέλη, τον Απρίλιο στον Δήμο Σιθωνίας και στις 17 Μαΐου, ημερομηνία έναρξης της Επανάστασης στη Χαλκιδική, στον Πολύγυρο.

Οι παραπάνω εκδηλώσεις δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω της Πανδημίας.

Ελπίζουμε να πραγματοποιηθούν το 2021, που θα γιορ-

ταστούν τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821.

Εορτασμός της 199ης επετείου της Μάχης των Βασιλικών

Κυριακή 14 Ιουνίου 2020

Την Κυριακή 14 Ιουνίου 2020 εορτάστηκε η 199η επέτειος της φοβερής Μάχης των Βασιλικών της 10ης Ιουνίου 1821, στην οποία οι Χαλκιδικιώτες επαναστάτες μεταξύ των οποίων 63 Συκιώτες, με αρχηγό τον καπετάν Χάψα σε μια τρομακτική σύγκρουση με πολυπληθέστερες τουρκικές δυνάμεις, πολεμώντας με απaráμιλλη ανδρεία έπεσαν στο πεδίο της μάχης.

Η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής σε συνεργασία με τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο και τον Δήμο Πολυγύρου τίμησαν και φέτος τη θυσία του Καπετάν Χάψα και των παλικαριών του, καθώς και το ολοκαύτωμα της Ι. Μονής της Αγίας Αναστασίας. Οι εκδηλώσεις έγιναν με τις ευλογίες της Ιεράς Μονής στο καθολικό του ομώνυμου Μοναστηριού καθώς και στο χώρο του μνημείου σύμφωνα με το παρακάτω πρόγραμμα.

A. ΣΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ

Στις 10.15' Αρχιερατικό μνημόσυνο χοροστατούντος του Σεβ. Μητροπολίτου Μιλήτου κ.κ. Αποστόλου «υπέρ αναπαύσεως των ψυχών του Καπετάν Χάψα και των παλικαριών του» που έπεσαν ανδρείως αγωνιζόμενοι υπέρ Πατρίδος στη θέση Συκιωτούδια την 10η Ιουνίου 1821 «ως και των δούλων του θεού Μακαρίου Ιερομονάχου, Καθηγουμένου της Ι. Μονής και των συν αυτώ δεινώς αναιρεθέντων υπό των Τούρκων κατά το ολοκαύτωμα της Ι. Μονής, κληρικών τε και λαϊκών».

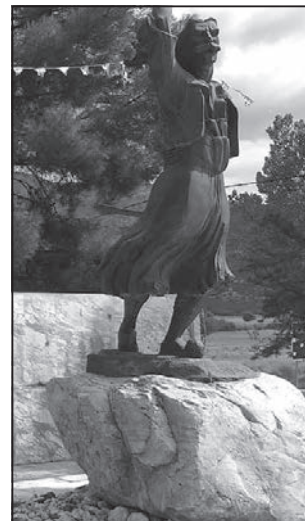
Στις 10.30' Ομιλία από το μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», κ. Χρήστο Παυλούδη, Υποναύαρχου ε.α.

B. ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΜΝΗΜΕΙΟΥ

Στις 11.00' Επιμνημόσυνη δέηση στο χώρο του Μνημείου των Ηρώων και αμέσως κατάθεση στεφάνων.

Λόγω των εκτάκτων μέτρων που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς του Κορωνοϊού (COVID- 19) οι φετινές εκδηλώσεις έγιναν σύμφωνα με τις ισχύουσες υγειονομικές διατάξεις και οι καταθέσεις στεφάνων από περιορισμένο αριθμό ατόμων για λόγους δημόσιας υγείας.

Σημείωση: Στο επόμενο φύλλο θα υπάρχει αναλυτικό ρεπορτάζ της εκδήλωσης.

Η δράση άλλων φορέων

Διαφορετικός φέτος ο εορτασμός της Επανάστασης της Χαλκιδικής του 1821 Κυριακή, 17 Μαΐου 2020

Διαφορετικός ήταν φέτος ο εορτασμός της επετείου για την Κήρυξη της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική, που διοργάνωσε η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, λόγω της πανδημίας. Παρουσία του Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής Γιάννη Γιώργου και του Αντιδημάρχου Πολυγύρου Χρήστου Βορδού και τηρώντας τις απαραίτητες αποστάσεις τελέστηκε το πρωί της Κυριακής επίσημη Δοξολογία, χοροστατούντος του Μητροπολίτη Κασσανδρείας, Σεβασμιώτατου κ.κ. Νικόδημου, ενώ στη συνέχεια, στο μνημείο των ηρώων του Πολυγύρου, εψάλη επιμνημόσυνη δέηση και ακολούθησε κατάθεση στεφάνων από εκπροσώπους αρχών.

Το μήνυμα του Γ. Γιώργου

Από την πλευρά του ο Αντιπεριφερειάρχης Γ. Γιώργος δήλωσε για τη σημερινή επέτειο: "Επανάσταση της Χαλκιδικής 17η Μαΐου 1821! Σε απόσταση μεταξύ μας αλλά όχι σε απόσταση από την Ιστορία μας! Αποδώσαμε λοιπόν τον ελάχιστο φόρο τιμής με τον ανάλογο σεβασμό, υποσχόμενοι πως Θεού θέλοντος και κορονοϊού επιτρέποντος, ο εορτασμός του μεγάλου γεγονότος το 2021 θα έχει την βαρύτητα που του αρμόζει! Χρόνια Πολλά Χαλκιδικιώτες, Χρόνια Πολλά Μακεδόνες, Χρόνια Πολλά Έλληνες".

Επιμνημόσυνη δέηση για την Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου στο Δήμο Νέας Προποντίδας Τρίτη, 19 Μαΐου 2020

Επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη των θυμάτων της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού τελέστηκε Τρίτη 19 Μαΐου 2020, στο Μνημείο των Αλησμόνητων Πατριδων στα Νέα Μουδανιά. Ακολούθησε κατάθεση στεφάνου από τον Δήμαρχο Νέας Προποντίδας κ. Καρρά.

Λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού οι εκδήλωση μνήμης πραγματοποιήθηκε με περιοριστικά μέτρα και τηρώντας όλες τις αποστάσεις ασφαλείας.

Εκπρόσωποι και μέλη Ποντιακών Συλλόγων του Τόπου παρευρέθηκαν για να αποδώσουν φόρο τιμής στα θύματα της Γενοκτονίας.

Ο Δήμαρχος Νέας Προποντίδας δήλωσε σχετικά: «101 χρόνια συμπληρώνονται σήμερα από τη Γενοκτονία των

Ελλήνων του Πόντου. Ημέρα Μνήμης, ημέρα Πένθους, ημέρα Θλίψης. Χιλιάδες ήταν τα θύματα του Τουρκικού Εθνικισμού, που εκφράστηκε με ανελέητες σφαγές, πυρπολήσεις χωριών, διωγμούς και εξορίες.

Ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Γιάννης Γιώργος καταθέτει στεφάνι στο ηρώο του Πολυγύρου.

Τίποτα όμως από αυτά δεν οδήγησε στο να χαθεί η Ελληνική συνείδηση των Ποντίων. Κατάφεραν παρά τις αγριότητες, που έζησαν, να διατηρήσουν υψηλό φρόνημα, αναλλοίωτη εθνική συνείδηση, τα ήθη και έθιμα τους, την πίστη, τη γλώσσα τους, τον πολιτισμό τους.

Όλοι εμείς σήμερα το ελάχιστο, που πρέπει να κάνουμε, για τις 353.000 Ποντίων, που σφαγιάστηκαν είναι η διατήρηση της μνήμης αλλά και μετάδοση και γνώση των γεγονότων στις επόμενες γενιές. Χρέος μας είναι ακόμη η διατήρηση του πολιτισμού τους και σ' αυτό στοχεύουμε ως Δήμος με τη διοργάνωση εκδηλώσεων σε συνεργασία με τους Συλλόγους Ποντίων του τόπου μας.

Σήμερα, 19 Μαΐου, όλοι εμείς οι Έλληνες υποκλινόμαστε με σεβασμό στη Μνήμη των θυμάτων της Γενοκτονίας του Πόντου και δηλώνουμε ότι δεν ξεχνάμε, χωρίς ωστόσο να επιλέγουμε το δρόμο του μίσους και της εκδίκησης αλλά της δημιουργίας και της ειρήνης».

Το επόμενο τεύχος

Το επόμενο τεύχος (44ο) θα κυκλοφορήσει τέλος Αυγούστου με αρχές Σεπτεμβρίου 2020.

Οι συνεργασίες, αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή, ας κατατεθούν μέχρι 10 Αυγούστου 2020 το αργότερο και, παράκληση, να μην υπερβαίνουν τους 9.000 χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά).

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ Ν. ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΛΥΚΕΙΑ-ΓΥΜΝΑΣΙΑ-ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΟΝ ΜΑΪΟ 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 & 2020

ΛΥΚΕΙΑ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.Ε.Λ.	120	103	111	126	149	161	165
ΑΡΝΑΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	231	218	213	218	214	191	140
ΙΕΡΙΣΣΟΥ Γ.Ε.Λ.	123	129	143	157	131	123	122
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	262	254	260	285	284	280	267
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	187	175	182	195	204	191	198
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ Γ.Ε.Λ.	442	394	387	400	452	437	463
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	145	159	154	162	167	159	171
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ Γ.Ε.Λ.	220	228	217	194	180	199	208
ΣΥΚΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	102	107	105	95	84	80	67
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ ΕΣΠ.	58	59	51	55	38	54	63
ΟΡΜΥΛΙΑΣ Γ.Ε.Λ.	92	78	78	97	105	111	97
ΕΠΑΛ ΝΙΚΗΤΗΣ	72	79	91	76	79	80	94
ΕΠΑΛ Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	277	285	279	270	233	225	227
ΕΠΑΛ Ν.ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ ΕΣΠ			36	43	59	58	58
ΕΠΑΛ ΑΡΝΑΙΑΣ	212	216	206	191	203	219	264
ΕΠΑΛ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	236	234	212	193	190	181	200
ΕΠΑΛ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	177	199	200	177	162	146	145
ΗΜΕΡ. Γ.Α. ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ						164	156
ΗΜΕΡ. Γ.Α. Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ						55	64
Σύνολο Μαθητών Λυκείων	3.253	3.199	2.925	2.934	2.934	2.895	3.169

ΓΥΜΝΑΣΙΑ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	71	76	99	99	105	90	97
ΑΡΝΑΙΑΣ	118	129	121	121	112	134	136
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ-Α. Τ.	112	143	156	168	159	170	148
ΙΕΡΙΣΣΟΥ	207	183	169	178	185	184	174
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ	333	331	347	299	299	305	304
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	91	93	95	84	69	58	57
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ	300	314	301	317	338	346	330
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ	99	100	155	165	98	95	87
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1 ^ο	275	290	295	292	283	293	309
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2 ^ο	292	296	296	322	315	300	301
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ	215	212	219	213	230	236	252
Ν. ΦΩΚΙΑΣ	86	85	88	86	86	82	85
ΝΙΚΗΤΗΣ	95	107	109	111	102	110	111

ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (Εσπερινό)	46	38	40	33	38	31	34
ΟΡΜΥΛΙΑΣ	141	149	143	118	114	114	117
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΑΣ	58	55	45	46	45	54	56
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	42	80	81	69	77	64	63
ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ	66	75	66	67	64	74	82
ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ	165	166	297	319	175	185	185
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	305	308	317	324	368	341	341
ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ-Α.Τ.	106	102	165	162	155	161	159
ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	26	23	27	26	22	18	25
ΣΥΚΙΑΣ	109	104	96	93	99	98	101
Σύνολο μαθητών Γυμνασίου	3.374	3.472	3.727	3.707	3.538	3.543	3.554

ΕΕΕΕΚ	2016	2017	2018	2019	2020
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	15	17	16	19	18
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	20	18	15	13	19
Σύνολο Μαθητών ΕΕΕΕΚ	35	35	31	32	37

ΔΗΜΟΤΙΚΑ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ΑΓ. ΜΑΜΑΝΤΟΣ	50	58	61	58	59	63	58
ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ	125	128	127	120	108	104	102
ΑΜΜΟΛΙΑΝΗΣ	23	23	28	23	27	27	30
ΑΡΝΑΙΑΣ	148	143	151	162	168	161	151
ΑΦΥΤΟΥ	85	85	88	80	76	75	73
ΒΑΡΒΑΡΑΣ	32	36	29	28	28	31	30
ΒΡΑΣΤΑΜΩΝ	51	51	44	42	42	44	39
ΓΑΛΑΤΙΣΤΑΣ	191	187	185	177	158	154	138
ΓΕΡΑΚΙΝΗΣ-ΚΑΛΥΒΩΝ	90	87	87	91	103	99	98
ΕΙΔΙΚΟ Ν.ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	20	24	25	28	25	27	28
ΕΙΔΙΚΟ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	11	12	14	14	17	16	10
ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΩΝ	112	119	117	109	110	99	95
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 1 ^ο	110	110	110	102	108	109	106
ΙΕΡΙΣΣΟΥ 2 ^ο	105	102	113	115	124	130	129
ΚΑΛΑΝΔΡΑΣ	73	71	67	68	59	56	51
ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	109	110	114	116	109	105	104
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 1 ^ο	142	129	127	127	127	118	114
ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ 2 ^ο	103	116	117	115	109	114	116
ΚΡΗΝΗΣ	17	19	14	15	13	15	14
ΛΑΚΚΩΜΑΤΟΣ	107	108	113	100	109	107	99
Μ. ΠΑΝΑΓΙΑΣ	143	144	137	142	142	140	137

ΜΕΤΑΓΠΤΣΙΟΥ	65	61	53	53	54	50	49	ΟΡΜΥΛΙΑΣ	207	191	193	206	219	225	225
ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	42	42	35	34	39	38	38	ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΗΣ	53	48	45	49	54	50	50
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	27	27	28	24	9	24	24	ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ	58	60	59	61	52	53	56
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 1ο	237	230	225	227	235	232	215	ΠΑΛΙΟΥΡΙΟΥ-ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	89	87	95	100	102	97	99
Ν. ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑΣ 2ο	225	231	235	233	234	239	231	ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	90	81	76	61	62	53	41
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 1ο	251	248	247	258	262	262	263	ΠΕΥΚΟΧΩΡΙΟΥ	208	193	197	178	190	176	160
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 2ο	237	254	259	255	261	271	262	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 1ο	206	208	210	205	209	201	200
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 3ο	135	136	141	142	144	135	126	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 2ο	187	194	186	192	210	209	211
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ 4ο	162	170	171	165	169	165	157	ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ 3ο	86	89	93	99	95	94	89
Ν. ΠΟΤΙΔΑΙΑΣ	102	96	98	100	112	101	96	ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΥ	105	100	97	95	86	71	80
Ν. ΣΙΛΛΑΤΩΝ	63	68	73	74	68	58	61	ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ	78	78	85	78	83	83	86
Ν. ΣΚΙΩΝΗΣ	62	60	64	59	58	52	58	ΣΑΡΤΗΣ	78	79	75	69	68	67	62
Ν. ΦΛΟΓΗΤΩΝ-Ν. ΠΛΑΓΙΩΝ	176	189	184	176	167	104	159	ΣΗΜΑΝΤΡΩΝ	123	119	122	125	116	114	115
Ν. ΦΩΚΑΙΑΣ	169	175	167	170	169	172	173	ΣΤΑΓΙΡΩΝ - ΣΤΡΑΤΟΝΙΚΗΣ	31	34	37	37	35	38	40
Ν. ΜΑΡΜΑΡΑ	193	195	193	194	205	197	197	ΣΤΑΝΟΥ	79	76	79	74	74	66	60
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 1ο	163	164	159	151	140	144	134	ΣΤΡΑΤΩΝΙΟΥ	53	53	54	59	65	60	59
Ν. ΤΡΙΓΛΙΑΣ 2ο	118	123	115	113	117	123	127	ΣΥΚΙΑΣ	111	118	130	136	138	132	141
ΝΕΟΧΩΡΙΟΥ	36	34	35	32	26	22	19	ΤΑΞΙΑΡΧΗ	49	56	59	54	51	45	38
ΝΕΩΝ ΡΟΔΩΝ	54	58	61	65	59	59	58	ΤΟΡΩΝΗΣ	7	10	11	12	12	9	8
ΝΙΚΗΤΗΣ	193	193	195	193	195	190	199	ΦΟΥΡΚΑΣ-ΚΑΣΣΑΝΔΡΙΝΟΥ	76	66	70	72	71	71	66
ΟΛΥΜΠΙΑΔΑΣ	42	47	42	42	45	38	43	ΧΑΝΙΩΤΗΣ	60	56	60	62	65	67	66
ΟΛΥΝΘΟΥ	70	60	59	59	62	73	74	Σύνολο μαθητών Δημ. Σχολείων	6.707	6.729	6.749	6.679	6.708	6.524	6.467

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΣΑΝΩΝ

Εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον Σανῶν φοιτοῦν ἑκατὸν εἴκοσι περίπου μαθηταί, τοὺς ὁποίους διδάσκει εἰς μόνον διδάσκαλος. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι ὅσον ἱκανὸς καὶ ἐργατικὸς καὶ ἂν εἶναι οὗτος, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἀποστολὴν του καὶ νὰ παράσχη τὴν ἀπαιτουμένην μόρφωσιν εἰς τόσον πολλὰ παιδιά. Δυστυχῶς τὸ σχολεῖον τοῦτο εἶναι μονοτάξιον καὶ δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ τοποθέτησις εἰς αὐτὸ καὶ ἐτέρου διδασκάλου.

Νομίζομεν, ὅτι δέον τὸ ταχύτερον νὰ προαχθῇ τὸ ἐν λόγῳ σχολεῖον καὶ νὰ ἀποσταλῇ εἰς αὐτὸ καὶ ἄλλος διδάσκαλος.

ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΦΕΒΡΥΟΥ 1956 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ΄ Ἀριθ. Φύλλου 141 Τμη φύλλου ἑξ. 150

Δημοσιεύεται χωρὶς σχόλια ἀπόκομμα τῆς ΦΩΝΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, 5/2/1956

Σ.Σ. Τὴν περίοδο 1951-1959, στο 1/θέσιο Δημ. Σχολεῖο Σανῶν, υπηρετοῦσε ὡς διευθυντὴς καὶ δάσκαλος, μόνος με 130 μαθητὲς, ὁ αειμνήστos Θεμιστοκλῆς Μιχ. Καρτσιώτης (1905-1978) ἀπὸ τὰ Πετροκέρασα.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα χορηγοί του περιοδικού είναι:

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43).**

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ

Ζητείται χορηγός για το επόμενο 44ο τεύχος Ιουλίου -Αυγούστου -Σεπτεμβρίου 2020. Η εκτύπωση του κοστίζει 2.000 ευρώ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα. Για εκδήλωση ενδιαφέροντος στο τηλέφωνο του Προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη 6936950188 ή σε οποιαδήποτε μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου.

Το Δ.Σ.

Η Χ Ο Ρ Η Γ Ι Α

Η χορηγία του παρόντος 43ου τεύχους έγινε από τον

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟ ΣΥΛΛΟΓΟ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» κατά $\frac{3}{4}$
και από το επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας κατά $\frac{1}{4}$

κ. ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ – ΠΑΛΙΟΥΡΑ

(Α.Μ. 1309), από την Αρναία.

Η κ. Μαρία Τσόχα – Παλιούρα συνταξιούχος Νηπιαγωγός και τ. Προϊσταμένη Γραφείου

Εκπαίδευσης Αρναίας, προσέφερε στο ταμείο του Συλλόγου μας το ποσό των 500€,
είς μνήμην του αιμνήστου συζύγου της ΜΑΡΙΝΟΥ ΠΑΛΙΟΥΡΑ από την Παλαιόχωρα,
συνταξιούχου ΟΤΕ και ιδιαίτερα αγαπητού συμπατριώτη μας.

Το Δ.Σ. ευχαριστεί θερμά για την προσφορά
και εγγράφει το όνομά της στον επίσημο κατάλογο των χορηγών του περιοδικού,
για να αποτελεί μνημόσυνο εσαεί του αιμνήστου **Μαρίνου Παλιούρα**.

ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΟΛΟΥΣ

Λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουμε όλοι οι Έλληνες το Δ.Σ.
προέβη σε διακανονισμό των οφειλών από συνδρομές. Έτσι σήμερα, ο καθένας
έχει υποχρέωση εξόφλησης μόνο των συνδρομών των δύο τελευταίων ετών.
Τώρα, όλοι γνωρίζετε τις οφειλές σας στον Σύλλογο, γιατί στην αυτοκόλλητη ετικέτα
με τη διεύθυνσή σας, στο σελοφάν με το οποίο είναι τυλιγμένο το περιοδικό,
γράφεται το τελευταίο έτος πληρωμής της συνδρομής σας.

ΤΡΟΠΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ:

α) Στον ταμία ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. ή στον αντιπρόσωπο ή τον ανταποκριτή του χωριού σας.

β) Στα γραφεία μας, κάθε βράδυ 6-8 μ.μ., πλην Παρασκευής.

γ) Στην **Τράπεζα Πειραιώς IBAN: GR80 0171 2330 0062 3304 0032 572**

δ) Στους παρακάτω συνεργάτες:

1. Ζηνοβία Ιππ. Πάχτα, τηλ. 6937313294 και Ιπποκράτης Κανέλλης, τηλ. 6947145119,
για τη Θεσσαλονίκη την Αρναία και τα περίξ
2. Νίκος Πιτσιόρλας για τον Πολύγυρο και τα περίξ, τηλ. 6979816851 και
3. Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης για την Κασσάνδρα ολόκληρη, τηλ. 6944989934 (Κασσάνδρεια)
4. Αθανάσιος Χατζηπαπάς για τα Νέα Μουδανιά και τα περίξ, τηλ. 6976762043

Οι έξι βρύσες στον Πολύγυρο